

ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ
ΕΚΘΕΣΕΩΣ, ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΟΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΕΙΣΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ

ὑπὸ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ,

συνταγματάρχου.

*Νομοσχέδιον τροποποιοῦν τὸν περὶ ἀπογραφῆς νόμον
τοῦ 1857, καὶ περὶ ἐφεδρείας (*).*

Ἐπὶ τοῦ 10. ἄρθρου τοῦ νόμου (α).

(Ἄρθρον 2. τοῦ νομοσχεδίου)

Ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ὑπάρχουσι τσαῦται ἐξαιρέσεις, ὥστε ἡ στρατολογία ἐπιβαρύνει μόνον τὸν πτωχὸν λαόν, ἐν δὲ τῷ παρόντι νομοσχεδίῳ διετηρήθησαν μόνον αἱ λόγῳ οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν ἀπαιτούμεναι τροποποιήσεις, μάλιστα προσετέθη καὶ ἑτέρα, ὥστε ἐὰν εἷς ἀδελφὸς ὑπηρετῇ ἢ πάθῃ ἐν τῷ στρατῷ, ὁ ἕτερος νὰ ἐξαιρῆται· ἐπίσης προσετέθη καὶ ἡ διάταξις, ὥστε νὰ ἐξαιρῶνται οἱ δι' ἐξόδων τῆς Κυβερνήσεως σπουδάζοντες ὠφέλιμόν τινα ἐπιστήμην ἢ τέχνην, ἵνα διδάξωσιν αὐτὴν εἰς τὸ Κράτος. Οὕτω περιορίζονται αἱ ἐν τῷ νόμῳ ὑπάρ-

(*) Ἰδὲ προηγούμενον φυλλάδιον.

(α) Τὸ ἄρθρον τοῦτο, τὸ διαλαμβάνον τὰς ἐξαιρέσεις, ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΣΔΔ' νόμου τῆς 17. Μαΐου 1867· ἀλλ' αἱ ἐν τῷ 2. ἄρθρῳ αὐτοῦ διαλαμβανόμεναι διατάξεις περὶ τῶν σπουδάζοντων, ἤτοι τῶν μαθητῶν τοῦ τε Γυμνασίου καὶ Πανεπιστημίου, εἰσὶν ὅπως ἀνεφάρμοστοι, τουτέστιν ὡσανεὶ νὰ ἐξαίρη αὐτοὺς ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως. Διὰ ταῦτα ἐγένοντο αἱ ἀπαιτούμεναι τροποποιήσεις ἐν τῷ νομοσχ. τούτῳ.

ΕΛΛΗΝ. ΣΤΡΑΤ. ΦΥΛ. ΚΓ'. Τ'. Δ'.

12.

χουσαι ἄπειροι ἐξαίρεσεις περί τῶν σπουδαστῶν καὶ λοιπῶν, αἵτινες ἴσως ὅτε συντάχθη ὁ νόμος ἦσαν ἀναγκαῖαι, ἀλλ' ἤδη εἶναι πασιδῆλον, ὅτι οὐχὶ μόνον εἶναι περιτταί, ἀλλὰ καὶ βλαβεραί, διότι οὐδέποτε βλέπει τις ἐν τῷ στρατῷ τοῦ εὐπόρου τὸν υἱὸν παρὰ τὸν τοῦ ἀπόρου.

Ἐπὶ τοῦ 11. ἄρθρου τοῦ νόμου.

(Ἄρθρον 3. τοῦ νομοσχεδίου)

Ἡ περί ἀντικαταστάσεως τῶν διὰ τὸν στρατὸν κληρωμένων διατάξεις ἔδωκε πολλάκις ἀφορμὴν πολλῶν συζητήσεων εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην· οὐδεμία δὲ Ἐπικράτεια ἐδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην· ταυτέστιν ὁ μὲν ἄπορος νὰ πληρῶνῃ τὸν φόρον τοῦτον σωματικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ὁ δὲ εὐπορος, διὰ χρημάτων. Μόνον δὲ ἡ Πρωσσία ἐδυνήθη νὰ τροποποιήσῃ κατὰ τὴν διατάξιν ταύτην τοῦ νόμου· ἀλλὰ καὶ αὕτη κατέληξεν εἰς ἐξαίρεσεις πρὸς ὄφελος τῶν εὐπόρων καὶ βλάβην τῶν ἀπόρων· διότι κατὰ τὸν περί ἀπογραφῆς νόμον αὐτῆς, οὐδεὶς μὲν ἐξαίρεται τῆς στρατολογίας, ἀλλ' οἱ δυνάμενοι νὰ ἰδιοσυντηρηθῶσιν ὑπηρετοῦν ἐν μόνον ἔτος εἰς τὸν στρατὸν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, ὑπηρετοῦν τρία. Ἄρα προφανῆς εἶναι καὶ ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ ταύτῃ ἡ προνομιούχος, οὕτως εἰπεῖν, διάκρισις τοῦ πλούτου ἐκ τῆς πενείας· πρὸς δὲ, ἡ προνομιούχος αὕτη τάξις τῶν πολιτῶν ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ ἄλλων πολλῶν ἐξαιρετικῶν δικαιωμάτων. Ἐπειδὴ ἐν Πρωσσίᾳ τὰ συντάγματα φρουρῶν συγκεντρωμένα ἐν ταῖς πόλεσιν, οἱ εὐποροὶ κατατάττουν μὲν ἰδιοσυντηρήτως τὰ τέκνα των εἰς τὸν στρατὸν ἐπὶ ἐν ἔτος, ἀλλὰ ταῦτα οὐδόλως ἐνδαικνύονται ἐν τῷ στρατῷ· μετὰ τῶν λοιπῶν ἀπόρων στρατιωτῶν, ἀλλὰ μόνον ἔρχονται εἰς τὰ κανονισμένα γυμνάσια, ἐκτελοῦν τὴν ἐν τῇ

φρουρᾷ ὑπηρεσίαν των, τὸν δὲ ὑπόλοιπον χρόνον διαμένουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ των, ἀσχολούμενοι εἰς τὰς ἑαυτῶν σπουδὰς, ἔργα ἢ ἀναπαύσεις, ἐνῶ οἱ χωρικοὶ δὲν δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο εἰμὴ διὰ μεγάλης χρηματικῆς θυσίας.

Ταῦτα πάντα εἶναι φανερόν, ὅτι ἀντίκεινται εἰς τὸ δημοτικὸν πνεῦμα τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, καὶ ἐπομένως ἀδύνατος ἡ πραγματοποιήσις αὐτῶν· πρῶτον, διότι οἱ Ἕλληνες δὲν ἀνέχονται προνομιούχον τάξιν πολιτῶν, καὶ δεύτερον, ὅτι ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι γενικεύεται τοῦτο εἰς ἅπαντας τοὺς στρατολογουμένους, τότε ποῖοι θέλουν καταρτίσει τὸν στρατὸν; Τίς δύναται νὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτοὺς τὰ τῆς τροφῆς, ἐνδυμασίας, κλινοστρωμνῆς καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν οὐχὶ μόνον τοῦ στρατιώτου, ἀλλὰ παντὸς ἀνθρώπου; Πρὸς δὲ, ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς τοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἵππικοῦ, ἔσθον τὸ πεζικόν, ὅπερ εἶναι καὶ ὁ κύριος στρατὸς τῆς Ἑλλάδος, ἐνδαικνύεται πάντοτε μακρὰν τῶν πόλεων, διεσκορπισμένον εἰς ἔσθον τὸ Κράτος, καὶ μάλιστα εἰς τὴν δροθετικὴν γραμμὴν, οὐχὶ πλέον εἰς τάγματα, ἀλλὰ οὐδὲ εἰς λόχους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἐν τῇ Πρωσσίᾳ ὅμως, ἐνθα ὑπάρχει ἡ διατάξις αὕτη, τὰ συντάγματα στρατολογοῦνται, ὡς προεβρέθη, ἐκ τῶν μερῶν ἐνθα καὶ διαμένουν. Ἐκ τούτου γίνεται καὶ ἡ εὐκολία εἰς τοὺς εὐπόρους νὰ διατρέφωσι καὶ διατηρῶσι παρ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ στρατολογηθέντα τέκνα των· πρὸς δὲ, ὡς προεβρέθη, ὑπάρχουσι καὶ ἄπειροι ἐξαίρεσεις, ἐξ ὧν εἶναι καὶ αἱ ἐξῆς·

α) Ὁ συντηρῶν οἰκογένειαν (le soutien de famille).

β) Ὁ μόνος υἱὸς χήρας πτωχῆς.

γ) Ὁ ἰδιοκτήτης ἀγροτικοῦ κτήματος, ἐξ οὗ πορίζεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

δ) Ὁ ἐκ ἐκμισθωτικῆς ἀγροτικοῦ κτήματος, ὅστις ἐργάζεται ἰδίαις χερσίν.

- ε) Ὁ ἰδιοκτήτης ἐργαστασίου.
- ς) Ὁ διευθύνων ἐμπορικὸν κατάστημα.
- ζ) Ὁ υἱὸς τοῦ ἀγρολήπτου ἢ τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐργαστασίου, ἐὰν οὗτος ἀπολύτως ἀναγκαιοὶ εἰς τὸν πατέρα του.
- η) Ὁ δευτερότατος ἀδελφὸς τοῦ στρατιώτου τοῦ ἐν πολέμῳ φονευθέντος, ἀποθανόντος ἕνεκα τραυμάτων, ἢ πηρωθέντος, ἐὰν ἀναγκαιοὶ εἰς τὴν οἰκογενεῖάν του.
- θ) Ὁ σπουδάζων ἐπιστήμην τινὰ ἢ ἐκμανθάνων τέχνην, ὧν ἡ διακοπὴ καλίσταται ἐπικζήμιος αὐτῷ.
- ι) Ὁ μαθητὴς τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ τῶν τεχνῶν τοῦ Βερολίνου.
- ια) Ὁ μαθητὴς τῆς ἱατρικῆς καὶ χειρουργίας.
- ιβ) Οἱ μαθηταὶ τῆς κτηνιατρικῆς.
- ιγ) Οἱ τεχνίται οἱ περιδεόμενοι νὰ πελειοποιηθῶσιν εἰς τὴν τέχνην των.
- ιδ) Οἱ μαθητευόμενοι λεμβοῦχοι καὶ ναῦται.
- ιε) Οἱ διαμέοντες ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δύνανται μέχρι τριῶν ἐτῶν ν' ἀναλάβωσι τὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν.
- ις) Οἱ σπουδάζοντες ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα.
- ιζ) Οἱ ὡς ἀνωτέρω μνημονεῦμενοι νέοι ἀφείλουν κατ' ἔτος νὰ ἀνανεώνωσι τὴν ἐξαίρεσίν των· ἐὰν δὲ μετὰ τρία ἔτη τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον θεωρήσῃ ἀναγκαίαν τὴν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀπαλλαγὴν των, κατατάσσει αὐτοὺς εἰς τὴν ἐφεδρείαν.
- Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα στρατολογοῦνται τὰ τάγματα ἐξ ὅλης τῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἐνθα καθ' ἑκάστην μετατίθενται τὰ τάγματα ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν, ἀποβαίνει ὅλως ἀδύνατος ἡ ἰδiosisυνήρησις τοιοῦτων στρατιωτῶν.
- Τὸ περὶ ἀντικαταστάσεως ζήτημα εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐν τῷ περὶ ἀπογραφῆς νόμῳ. Ἐν Γαλλίᾳ πολλάκις ἀνεφύη μάλιστα δὲ συζητουμένου τούτου ἐν τῇ ἐκείθι Βουλῇ, ὁ κύριος

Θιέρτος ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας κατὰ συνέχειαν ὠμίλησεν ὑπὲρ τῆς ἀντικαταστάσεως, ἀποδείξας ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι κοινωνικὸν καὶ οὐχὶ στρατιωτικόν, καὶ ὅτι ἐν εἰρήνῃ ἕκαστος πολίτης πρέπει νὰ ἀφεθῆ ἐλεύθερος εἰς τὰς κλίσεις καὶ ἀνάγκας του· ἤδη δὲ, ὅτε ἡ περὶ τοῦ στρατοῦ ἐπιτροπὴ ἐγνωμοδότησε περὶ καταργήσεως τῆς ἀντικαταστάσεως, ὑπολείπεται νὰ ἴδωμεν τί θέλει ἀποφασίσῃ ἡ γαλλικὴ Συνέλευσις, καὶ τί θέλει παραδεχθῆ ὁ κ. Θιέρτος. Καὶ ἐν Ἑλλάδι δὲ τὸ 1851, συζητουμένου τοῦ περὶ ἀπογραφῆς εἰσαχθέντος παρὰ τοῦ τότε ὑπουργείου νομοσχεδίου, πολλαὶ τροποποιήσεις ἐπροτάθησαν περὶ τούτου ὑπὸ διαφόρων βουλευτῶν, οὐχὶ περὶ καταργήσεως τῆς ἀντικαταστάσεως, ἀλλ' ἵνα καταστήσωσιν αὐτὴν ἥττον δαπανηρὰν εἰς τοὺς γονεῖς τῶν στρατολογουμένων· καὶ ἄλλοι μὲν προέτειναν τὴν ὑπὲρ τῶν λαχόντων κλήρου συνεισφορὰν ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κληρωτικῷ πίνακι ἐγγεγραμμένων, ἄλλοι δὲ, τὴν παρ' ὅλων τῶν ἐν τῷ στρατολογικῷ πίνακι νέων συνεισφορὰν, καὶ ἄλλοι ἄλλα. Ὁ δὲ τότε βουλευτὴς κύριος Α. Κουμουνοδούρος, εἶτα δὲ ὑπουργός, ἐγκολπωθεὶς τὴν περὶ τούτου ἰδέαν ἐνὸς δικηγόρου Γάλλου, ἐκτεθειμένην ἐν τινι φυλλαδίῳ (brocheure), προέτεινεν, ὅτι κατ' ἔτος νὰ ἐπιβάλληται εἰς ἀπάσας τὰς οἰκογενεῖας μικρὸς φόρος ἐκ δραχμῶν 5 καὶ καθεξῆς· τὸ δὲ εἰσπραχθὸς ποσὸν τοῦτο νὰ δίδηται εἰς τοὺς κληρούχους, οἵτινες νὰ δύνανται νὰ μεταχειρίζονται τοῦτο κατ' ἰδίαν θέλησιν, δηλαδὴ ἢ νὰ τὸ λαμβάνωσι καὶ νὰ κατατάσσωνται εἰς τὸν στρατόν, ἢ νὰ μεταχειρίζωνται τοῦτο πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν. Ἡ πρότασις αὕτη, ἀναπτυσσομένη εὐγλωττῶς καὶ λογικῶς, ἐφάνη εἰς τὴν Βουλὴν ὡς ἡ δικαιοτέρα πασῶν· διότι ἐφαινετο, ὡς καὶ ἀληθῶς οὕτως ἔχει, ὅτι ἤτο ἡ δικαιοτέρα διανομὴ τοῦ φόρου τούτου· ἐνῶ ἄλλως ἡ τύχη τοῦ κλήρου διανέμει τὸν

φόρον τούτον, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ ἐξ ἴσου διανομή, καὶ μάλιστα ἑλεγόν τινες ὅτι ἡ τροποποίησις αὕτη συμφωνεῖ καθ' ὅλα μὲ τὴν διάταξιν τοῦ Συντάγματος, λέγουσαν ὅτι οἱ φόροι διανέμονται ἐξ ἴσου εἰς ὅλους τοὺς πολίτας. Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο, καὶ δικαίως, διότι οὕτως ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ἤθελε σύγκεισθαι διόλου ἐξ ἀντικαταστατῶν, τουτέστιν ἐξ ἀπόρων καὶ τὸ πλεῖστον διεφθαρμένων νέων· ἐπομένως ὁ προσωπικὸς οὗτος πρὸς τὴν πατρίδα φόρος ἤθελε τραπῆ εἰς φόρον χρηματικόν, ὅπως ἐν Τουρκίᾳ πληρῶνουν οἱ ραγιᾶδες, ἀπαλλασσόμενοι τῆς στρατολογίας. Μετὰ πολλὰς δὲ συζητήσεις ἀνεβλήθη ἐπ' ἀορίστῳ ἡ περὶ τούτου συζήτησις, τὸ δὲ νομοσχέδιον ἐκεῖνο περιέπεσεν εἰς ἀχρησίαν.

Μετὰ τινα ἔτη ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἄλλα νομοσχέδια, ἀλλ' ἅπαντα, καίτοι μὴ ψηφισθέντα, ἐμπεριεῖχον τὴν περὶ ἀντικαταστάσεως διάταξιν. Ἡ ὀλοσχερὴς ὅμως τῆς διατάξεως ταύτης κατάργησις ἐκ τοῦ νόμου κατὰ πρῶτον ἤδη παρουσιάζεται εἰς τὸ κοινὸν ὡς νεωτερισμὸς, ἐν ἄλλαις λέξεσιν à la mode· τοῦτο δὲ, διότι ἡ Πρωσσία ἐνίκησε τὸν γαλλικὸν στρατὸν, ἔχοντα πολλοὺς ἀντικαταστάτας. Ἡ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίσις εἶναι ἡ πρακτικώτερα, ἀλλὰ πάντοτε δὲν εἶναι καὶ ἡ ὀρθότερα.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὠφέλιμον πρέπει νὰ συμβιβασθῆ μὲ τὸ ἐφικτόν· ἐντεῦθεν ἐπὶ τῶν δύο ἀρχῶν τούτων στηρίζεται ἡ γενομένη ἐνταῦθα τροποποίησις περὶ ἀντικαταστάσεως, τουτέστιν ἀφ' ἑνὸς ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ συμφέρον τῆς Ἐπικρατείας, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ εὐκολία τῶν πολιτῶν.

Ἡ δὲ ἀρχὴ τούτου, τουτέστιν ἡ ἐν μέρει κατάργησις τῆς ἀντικαταστάσεως, στηρίζεται·

α) Εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ὄλων ἐν γένει τῶν νέων πολιτῶν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις·

β) Εἰς τὴν εὐκολίαν τῆς κατατάξεως αὐτῶν εἰς τὸν στρατόν· καὶ

γ) Εἰς τὸν ἐν ἀνάγκῃ τῆς πατρίδος σχηματισμὸν πολυπληθοῦς στρατοῦ, ἄνευ προηγουμένων περὶ τούτου πολλῶν δαπανῶν.

Ταῦτα πάντα διαλαμβάνει ἀκριβῶς τὸ προτεινόμενον νομοσχέδιον· διότι καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν βάσεων συνετάχθη ἀλλὰ συγχρόνως παρέχει καὶ ὅλας τὰς δυνατὰς εὐκολίας εἰς τοὺς πολίτας, ὥστε ἀποτόμως, οὕτως εἰπεῖν, δὲν ἐπιβάλλεται ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις.

Πρὸς τοῦτο δὲ αἱ εὐκολίαι εἰσὶν αἱ ἑξῆς·

α) Ἡ μικρὰ θητεία, τουτέστιν ἀντὶ ὧς μέχρι τοῦδε τριῶν ἐτῶν, ἠλαττώθη εἰς δύο, ὅπερ εἶναι μέγιστον πλεονέκτημα εἰς τοὺς καταταττομένους εἰς τὸν στρατὸν νέους.

β) Ἡ ἐπὶ μόνῳ δύο ἔτη κλήρωσις, ἀντὶ μέχρι τοῦδε ἑξὲς κατὰ συνέχειαν ἔτη.

γ) Ἡ ἐξαίρεσις ἐνὸς ἀδελφοῦ τοῦ ὑπηρετοῦντος ἢ παθόντος ἐν τῷ στρατῷ· καὶ

δ) Ἡ κατάργησις τῆς ἐξαίρεσεως τῶν σπουδαστῶν καὶ ἄλλων, οἵτινες ἀποτελοῦν τὴν εὐπορον τάξιν τῶν νέων πολιτῶν.

Ἄπασαι αἱ ἐνδιαλαμβανόμεναι ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ διατάξεις, ὡς καὶ αἱ ἐν τῷ ἐπομένῳ 4. ἄρθρῳ διατάξεις, ἐγένοντο πρὸς ὄφελος τῶν στρατολογουμένων καὶ τῆς Ἐπικρατείας, ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐπαχθῶν πρὸς μόνους τοὺς ἀδυνατούς καὶ ἀπόρους. Οἱ δὲ περὶ τούτων λόγοι εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

α) Ὁ περιορισμὸς μόνον πρὸς ἀντικατάστασιν μεταξὺ τῶν ἐν τῷ στρατολογικῷ πίνακι ἐγγεγραμμένων ἔχει τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα. Ἐὰν π. χ. ἐν τῷ στρατολογικῷ πίνακι δήμου τινὸς ὑπάρχωσιν ἐγγεγραμμένοι 50 νέοι ἄγοντες τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένην ἡλικίαν, κατὰ τὴν ἐν τῷ νομοσχεδίῳ (ἄρθ. 1. § 3.) ὀρισθεῖσαν ἀναλογίαν τῶν στρατολογηθησομένων, 10

δὲ ἐξ αὐτῶν θὰ τύχουσιν δριστικοῦ κλήρου, τουτέστιν τὸ $\frac{1}{5}$, καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ὑπηρετήσωσιν αὐτοπροσώπως, δύνανται οὗτοι ν' ἀντικατασταθῶσιν ἐκ τῶν 40 ἄλλων τῶν ἐπιλαχόντων· οὕτω καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου ἐκπληροῦται, καὶ εὐκολία γίνεται εἰς τοὺς πολίτας· διότι ὁ μὲν δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς σπουδὰς του, ὁ ἕτερος τὰ βιωτικά του ἔργα, ὁ ἄλλος τὰς φυσικὰς του κλίσεις, καὶ ἄλλος ἄλλα, καὶ καθέξῃς· ἐνῶ πολλοὶ τῶν ἐπιλαχόντων ἀπόρων, ἔχοντες μάλιστα κλίσιν πρὸς τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ εὐχαρίστως παραδέχονται νὰ ὑπηρετήσωσιν εἰς τὸν στρατὸν ἀντὶ τῶν ἄλλων τῶν μὴ ἐπιθυμούντων ἕνεκα τῶν ἀναγκῶν των ἢ τῆς πρὸς τοῦτο ἀποστροφῆς των.

Οὕτω δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου ἐκπληροῦται· διότι, ἐπειδὴ δὲν πρόκειται ἅπαντες οἱ νέοι νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν στρατὸν, ἀλλ' ὠρισμένος ἀριθμὸς νέων διὰ κλήρου, ἦτοι κατὰ τύχην, ἀδιάφορον εἰς τὴν Ἐπικράτειαν ἂν οἱ τοῦ κληρωτικοῦ πίνακος ἀριθμοὶ 1—10 ἦλθον νὰ ὑπηρετήσωσιν αὐτοπροσώπως εἰς τὸν στρατὸν, ἢ οἱ ἀριθμοὶ ἀπὸ 11—50· ἀρκεῖ ὅτι ἅπαντες ἐξ ἴσου ἔχουσι τὰ πρὸς στρατείαν προσόντα, καὶ μόνον ἡ τύχη ἀποφασίζει τίς ἐξ αὐτῶν θὰ ὑπηρετήσῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὸν στρατὸν, ἢ τίς θὰ μένῃ ἐν ἐφεδρείᾳ, ὅστις ἐπίσης θὰ ἐκπαιδευθῇ στρατιωτικῶς καὶ θὰ καταταχθῇ εἰς τὸν στρατὸν ἐν ἀνάγκῃ τῆς πατρίδος.

6) Ἡ ἀντικατάστασις ἐξετάθη καὶ εἰς τοὺς ὑπηρετήσαντας διὰ μίαν μόνην θητείαν εἰς τὸν στρατὸν· διότι, ἐπειδὴ εἰς τὰ εἰδικὰ ὄπλα, ἦτοι τὸ πυροβολικὸν (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ λόχου τῶν τεχνιτῶν) καὶ ἱππικόν, ἀπαιτεῖται ὁ νεοσύλλεκτος νὰ διαμένῃ πλέον τῶν δύο δρισθέντων ἐτῶν πρὸς ἐντελῆ ἐξάσκησιν, ἢ δὲ πρὸς τοῦτο αὐξήσις τῆς θητείας τῶν καταταχθέντων εἰς τὰ ὄπλα ταῦτα θέλει εἶσθαι ἄδικος καὶ ἐν

ταῦτῳ ἀνεκτέλεστος, οἱ οὕτως ἐξυπηρετοῦντες ἐκ τοῦ στρατοῦ ὡς ἀντικαταστάται θὰ στέλλωνται εἰς τὰ βῆθέντα ὄπλα, πυροβολικὸν καὶ ἱππικόν, καὶ ἐν αὐτοῖς νὰ διανύωσι τὸν χρόνον τῆς διετοῦς ὑποχρεώσεώς των. Οὕτω τὰ ὄπλα ταῦτα θέλουν ἔχει ἐκγυμνασμένους στρατιώτας ἐπὶ δύο ἔτη, εἴτε ἐξ ἄλλων ὄπλων, εἴτε ἐκ τῶν ἐξυπηρετησάντων ἐξ αὐτῶν στρατιωτῶν, ἐχόντων ἐπὶ τέλους τεσσάρων ἐτῶν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ αὐτῷ ὄπλῳ ἢ ἔργῳ, ὡς οἱ μουσικοί. Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς ἄπαξ καταταχθέντας εἰς τὸν στρατὸν· οὗτοι θέλουν ἀντικαθίστανται ἐκ τῶν ἐξυπηρετούντων, καταταττομένων καὶ τούτων εἰς τὰ εἰδικὰ ὄπλα.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, ἦτοι ἡ περὶ κατατάξεως τῶν ἐξυπηρετούντων ἀντικαταστατῶν εἰς τὰ εἰδικὰ ὄπλα, θέλει ἐφαρμόζεσθαι κατὰ τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας εἰς τὰ ὄπλα ταῦτα, οὐχὶ καὶ ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ μόνον πρὸς τοὺς ἀντικαταστάτας· καὶ

γ) Ἡ διὰ μίαν μόνην θητείαν ἀντικατάστασις, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς παραδοχῆς αὐτῶν ὡς ἀπλῶν στρατιωτῶν, ἐγένετο διὰ τὸν λόγον τοῦ νὰ ἀγανεοῦται συνεχῶς ὁ στρατὸς ἐκ τῶν νεοσυλλέκτων, πληθυνομένων οὕτω τῶν στρατιωτικῶς ἐκπαιδευμένων νέων, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐφεδρείαν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἵνα οἱ κληροῦχοι εὐρίσκωσι στάδιον πρὸς προβιβασμὸν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπαξιωματικοῦ· ἐπομένως καὶ διὰ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἀντικαταστατῶν, ἢ ἐξαγοραζομένων τούτων ὄντων ἐξ ὧν συνέκειται ὁ γαλλικὸς στρατὸς οὐχὶ μόνον ἐκ στρατιωτῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀξιωματικῶν, ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ στρατῷ.

Πρὸς τούτοις ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἀντικαταστάσεως οὐδαμῶς κωλύεται ἡ γενικὴ ἐκπαίδευσις ὄλων τῶν νέων πολιτῶν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις· διότι, κατὰ τὰ προη-

γούμενα άρθρα 1ον και 8ον του νομοσχεδίου τούτου, ἅπαντες οἱ ἄγοντες τὸ 20. ἔτος τῆς ἡλικίας νέοι κατατάττονται εἰς τὴν ἐφεδρείαν, εἴτε ἀμέσως, ἂν δὲν ἔλαχον κλήρου οὐδ' ἐγένοντο ἀντικαταστάται ἢ ἐθελονταί, ἢ μετὰ ταῦτα, ἐκπιπτομένου ὁμοῦ τοῦ ἐν τῷ στρατῷ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν. Οὕτως οὐδεὶς διαφεύγει τὴν κατάταξιν του εἰς τὴν ἐφεδρείαν, καὶ ἐπομένως τὴν ἐκγύμνασιν του καὶ τὴν ἐν ἀνάγκῃ κατάταξιν του εἰς τὸν στρατόν.

Ἐξ ὅλων λοιπὸν τούτων καταφαίνεται, ὅτι ἡ οὕτω γινόμενη ἀντικατάστασις οὐχὶ μόνον δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὸν ἐν λόγῳ νεωτερισμὸν, τουτέστι τὴν ἐκγύμνασιν ὅλων τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον συντείνει πρὸς τοῦτο, καὶ συνάμα παρέχει εὐκολίας εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ εἰς τὰς κλίσεις τῶν πολιτῶν.

Ἐπὶ τοῦ 12. ἄρθρου τοῦ νόμου.

(Ἄρθρον 4. τοῦ νομοσχεδίου).

Μέχρι τοῦδε ἐν τῷ νόμῳ ἄλλη προσφυγὴ τῶν στρατολογουμένων ὡς πρὸς τὰ παράπονα αὐτῶν δὲν ὑπάρχει εἰμὴ τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν, ὅπερ, λαμβάνον πληροφορίας παρ' αὐτῶν τῶν ἐνεργουσῶν τὸν νόμον διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ τούτων, παρὰ τῶν δημοτικῶν, ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν δέουσαν θεραπείαν εἰς τὰ καθ' ἑκάστην γινόμενα ἄπειρα ἀδικήματα εἰς τοὺς κατατιττομένους εἰς τὸν στρατὸν κληροῦχος.

Τὰς περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου τούτου ἀσχημίας δὲν δύναται νὰ ἀναφέρῃ τις χωρὶς νὰ ἐρυθριάσῃ· τοῦτο μόνον εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ὅτι μόνον οἱ ἀνίσχυροι καὶ οἱ πένητες εἶναι τὰ θύματα τοῦ νόμου τούτου. Ἐνεκα τῶν ἀδικημάτων τούτων ὑποπίπτουσιν οἱ κληροῦχοι εἰς πολλὰς ἐγκληματικὰς πράξεις· ἐν πρώτοις γίνονται φυγὸς στρατοῦ, εἴτα ζωοκλέπται

πρὸς τροφὴν των, καὶ ἐπὶ τέλους λησταί. Πολλοὶ τούτων ἀδίκως ἴσως παραπονοῦνται, ἀλλ' εἰς ποῖον νὰ ἐκθέσωσι τὰ παράπονά των; — Εἰς τὸν δήμαρχον; — Ἄλλ' οὗτος πολλάκις ἀδικεῖ αὐτούς. — Εἰς τὸν ἐπαρχον; — Ἄλλ' οὗτος προίστατο εἰς τὴν κλήρωσιν. — Εἰς τὸν νομάρχην; — Ἄλλ' οὗτος ἐπεκύρωσε τὰς στρατολογικὰς ἐργασίας. — Εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν; — Ἄλλὰ καὶ τοῦτο θέλει λάβει τὰς πληροφορίας του παρὰ τῶν προειρημένων ἀρχῶν.

Ταῦτα πάντα ἐγένοντο καὶ εἰς ἄλλα Κράτη, ἐνθα ἔλειπεν ἢ ἐξέλεγχξις τῶν στρατολογικῶν ἐργασιῶν παρ' ἀνδρῶν μὴ ἀναμιγνυομένων ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των εἰς τὰς στρατολογικὰς ἐργασίας τοῦ τόπου, ἐνθα ἐγένοντο αἱ κληρώσεις. Ὅθεν ἐπενόηθη ἢ κατὰ πᾶσαν στρατολογίαν σύστασις παρὰ τῆς κυβερνήσεως μιᾶς ἐπιτροπῆς εἰς ἕκαστον νομὸν τοῦ Κράτους, καλουμένης Ἀναθεωρητικὸν συμβούλιον (conseil de revision), ἣτις μεταβαίνουσα εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστης ἐπαρχίας τοῦ νομοῦ, νὰ ἐξελέγῃ τὰς στρατολογικὰς ἐργασίας καὶ ἐπ' αὐτοῦ ν' ἀποφασίζῃ ἀνεκκλήτως.

Συζητήσεως γενομένης ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ περὶ τῆς ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ συμβουλίου, πολλοὶ τῶν βουλευτῶν δὲν παρεδέχοντο τὸ ἀνεκκλήτον τῆς ἀποφάσεως ταύτης, προέτειναν δὲ τὴν περὶ τούτου προσφυγὴν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀπερρίφθη παρὰ τῆς πλειοψηφίας, ὡς φέρουσα προσκόμματα εἰς τὴν ταχεῖαν ἐνέργειαν τοῦ νόμου· ὁ δὲ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ὑπεσχέθη, ὅτι, ἂν ποτε ἀναφανῇ ἀκούσιόν τι ἀδικήμα εἰς τινὰ κληροῦχον, οὗτος διοικητικῶς θέλει ἐπανορθῶναι αὐτὸ, δίδων ἀπεριόριστον ἄδειαν εἰς τὸν οὕτω κληρωθέντα, ὅπερ καὶ ἐγένετο παραδεκτόν.

Εἰς τὰ μέχρι τοῦδε συνταχθέντα ἐνταῦθα περὶ ἀπογραφῆς

νομοσχέδια ἐγένοντο περὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ συμβουλίου δύο ἐξαιρέσεις· ἡ μὲν μία περὶ τῆς σωματικῆς ἱκανότητος, καθ' ἣν περιπτώσιν ἐδίδοτο τὸ δικαίωμα εἰς τὸν κληροῦχον νὰ ἐπαναγάγῃ ἐνώπιον τῆς ἀνωτάτης ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς τὸν πρὸ αὐτοῦ ἐξαίρεθέντα ἕνεκα σωματικῆς ἱκανότητος, ἡ δὲ δευτέρα περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, τουτέστιν ἂν ὁ κληρωθεὶς διεφειλονεῖκει τὴν ἐθνικότητά του, ὅτε καὶ παρεπέμπετο ἡ ὑπόθεσις εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια, ἵνα ἀποφασισθῶσι περὶ τούτου.

Ἐν τῷ παρόντι νομοσχεδίῳ ὅμως οὐδεμία προσφυγὴ γίνεταί δεκτὴ, ἄνευ περὶ τούτου προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ συμβουλίου. Τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ ἄνευ εὐλογησαντοῦς αἰτίας ἀναβάλληται ἡ ἐνέργεια τοῦ νόμου.

Ὡς μέλη τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ συμβουλίου ὠρίσθησαν πρόσωπα, ἅτινα, καὶ ὡς ἐκ τῆς κοινωνικῆς θέσεώς τῶν, καὶ ὡς ἐκ τῶν εἰδικῶν γνώσεων ἐκάστου αὐτῶν, παρέχουσιν ἐχέγγυα εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου.

Εἰς τὸν στρατιωτικὸν ἱατρὸν, τὸν συνοδεύοντα τὸ Ἀναθεωρητικὸν συμβούλιον, δὲν ἐδόθη εἰμὴ συμβουλευτικὴ γνώμη, περὶ ἧς εἶναι καὶ ὑπεύθυνος οὗτος ὡς τιμωρούμενος ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπίδοσιότητι, δωροδοκία ἢ ἀπάτη.

Ὁ νομάρχης ἐξαίρεταί προηγουμένως πάσης μετοχῆς αὐτοῦ ἐκ τῶν στρατολογικῶν ἐργασιῶν, ἵνα ὡς δικαστὴς ἐπιφέρῃ τὴν γνώμην του περὶ τούτων ἄνευ προκαταλήψεως.

Τὸ δὲ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου τούτου Β. διάταγμα θέλει διαλάβει ἐν λεπτομερείᾳ καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Συμβουλίου τούτου.

Ἐπὶ τοῦ 5. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Ἐρρίθη ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεώς ταύτης, ὅτι ὁ ἐν ἐνισχύῃ ἤδη

περὶ ἀπογραφῆς νόμος διαιρεῖται εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ 1837 νόμον καὶ εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1838 Β. διάταγμα, καὶ ὅτι ὁ μὲν νόμος διαλαμβάνει τὰς οὐσιώδεις διατάξεις τῆς στρατολογίας, τὸ δὲ διάταγμα, τὰς περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ λεπτομερεῖς διατάξεις. Ὅθεν ὁ μὲν νόμος ἐτροποποιήθη ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ εἰς πέντε ἀρθρα, ἧται ἀπὸ 1—4, τὸ δὲ διάταγμα διὰ τοῦ περὶ αὐτοῦ λόγος 5. ἄρθρου ἀνετέθη εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ τροποποιήσῃ δι' ἐτέρου Β. διατάγματος κατὰ τὰς ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ ἐπενεχθείσας τροποποιήσεις. Οἱ δὲ λόγοι, δι' οὓς αἱ περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου τούτου διατάξεις δὲν ἐτέθησαν ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ, ὅπως εἰς τὰ μέχρι τοῦδε συνταχθέντα νομοσχέδια, ἅπερ ἐγένοντο κατὰ μίμησιν τοῦ γαλλικοῦ νόμου, εἰσὶν οἱ ἐξῆς. Πρῶτον, προκειμένου περὶ τροποποιήσεως τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ οὐχὶ περὶ καταρτίσεως νέου, ἡ οἰκονομία αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπε ν' ἀναμιχθῇ εἰς τοῦτο καὶ τὸ περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ διάταγμα, καὶ δεύτερον, πᾶς νόμος πρέπει νὰ ἐμπεριέχῃ τὰς οὐσιώδεις διατάξεις, τὰς ἐπιβαλλούσας ὑποχρεώσεις ἢ χορηγούσας δικαιώματα εἰς τοὺς πολίτας, ὁ δὲ τρῶπος τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν πρέπει νὰ ἐνδιαλαμβάνηται εἰς διοικητικὰς διατάξεις, ἧτοι εἰς Β. διατάγματα ἢ ἐγκυκλίους τῶν ὑπουργείων· μάλιστα, προκειμένου περὶ εἰσαγωγῆς νέου νόμου εἰς τὸ Κράτος, ἔχοντος ἴδιον σύστημα, ἐπειδὴ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ θέλουσιν ἀπαντηθῆ μύρια ὄσα προσκόμματα, δυνατὸν διοικητικῶς νὰ διορθωθῶσι ταῦτα εὐκόλως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς, ἐνῶ ἄλλως, τουτέστι νομοθετικῶς, δυσκόλως καὶ βραδέως θέλει ἐπέλθει ἡ περὶ τούτων δέουσα θεραπεία.

Ἐναυτῇ τῇ Πρωσίᾳ, ἣν ἐπικαλούμεθα καθ' ἑκάστην, ἄλλο νομοθέτημα δὲν ὑπάρχει περὶ στρατολογίας, εἰμὴ ὅτι πᾶς πολίτης ὀφείλει νὰ ὑπηρετήσῃ στρατιωτικῶς τὴν πατρίδα· ἐν γένει δὲ τὰ περὶ στρατολογίας κανονίζονται διὰ Β. διαταγμάτων

καὶ ὑποϋργικῶν διαταγῶν· ὡσαύτως δὲ Β. διατάγματα διέ-
πουσιν ὅλον τὸν στρατὸν τῆς Πρωσσίας· διότι ὁ βασιλεὺς
(ἤδη αὐτοκράτωρ), ὡς ἄρχων τοῦ στρατοῦ, κανονίζει κα-
τ' ἰδίαν βούλησιν ἐν γένει τὰ ἀφορῶντα τὸν στρατόν.

Ἐν τούτοις ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει δὲν πρόκειται διὰ
διαταγμάτων νὰ νομοθετήσωμεν, ἀλλὰ νὰ κανονίσωμεν τὴν
ἐκτέλεσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμου, ὅστις καὶ κατὰ τὴν γέν-
νησίν του οὕτω κατηρτίσθη, δηλαδὴ εἰς νόμον καὶ διάταγμα
ἐκτελέσεως, ὅπερ διάταγμα ἢ τῆς 3. Σεπτεμβρίου Συνέλευσις
ἐθεώρησε μετὰ τῶν ἄλλων διαταγμάτων ὡς νόμον, ἐνῶ τοῦτο
ἀριδῆλως καταφαίνεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ νόμου ὅτι εἶναι διά-
ταγμα ἐκτελέσεως.

Πρὸς δὲ, ἐξετάζοντες τὸ διάταγμα τοῦτο, βλέπομεν ὅτι
διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη.

Τὸ Α. μέρος διαλαμβάνει περὶ ἀναλογισμοῦ τῶν νεοσυλλέ-
κτων εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ δήμους, ὅπερ διαλαμβάνεται κα-
τ' ἔτος εἰς τὸν περὶ συμπληρώσεως τοῦ στρατοῦ νόμον τῶν
νεοσυλλέκτων.

Τὸ Β. μέρος διαλαμβάνει περὶ συντάξεως, δημοσιεύσεως
καὶ ἐξετάσεως τῶν στρατολογικῶν πινάκων.

Τὸ Γ. διαλαμβάνει περὶ τοῦ τρόπου τῆς κληρώσεως.

Τὸ Δ. διαλαμβάνει περὶ τῆς σωματικῆς ἰκανότητος τῶν
νεοσυλλέκτων.

Τὸ δὲ Ε. διαλαμβάνει περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀντικαταστάσεως.

Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἀπάντων τούτων καταφαίνεται, ὅτι
οὐδὲν νομοθέτημα ὑπάρχει εἰς τὰ προειρημένα μέρη τοῦ δια-
τάγματος τούτου· ἅπαντα δὲ ἀφορῶσι τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ εἰ-
ρημένου νόμου. Ὅθεν ἡ ἀνάμιξις αὐτῶν ἐν τῷ νόμῳ ἀναμφι-
λέκτως θέλει ἐπιφέρει δύο τινά: α) μακρὰς καὶ ματαίας συζη-
τήσεις, καὶ β) τὴν παραδοχὴν διατάξεων, ἃς ἡ πείρα θέλει

ἀποδείξει ἴσως ἐπιβλαβεῖς ἢ ἀνεφαρμόστους εἰς τὴν ταχῆαι
καὶ ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου.

Διὰ ταῦτα πάντα αἱ μὲν βάσεις τοῦ νόμου ἀνάγκη πᾶσα νὰ
συζητηθῶσιν ἐμβριθῶς καὶ ἐσκεμμένως, καὶ νὰ νομοθετηθῶσιν,
αἱ δὲ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν διατάξεις ν' ἀφειθῶσιν εἰς τὴν
κυβέρνησιν, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶναι καὶ ὑπεύθυνος
διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν αὐτῶν· ἄλλως ἢ κυβέρνησις διὰ πᾶ-
σαν παραμέλησιν τοῦ νόμου θέλει λέγει, ὡς τὴν σήμερον· «Τί
νὰ κάμω; Ὁ νόμος μ' ἐμποδίζει.»

Ἐπὶ τοῦ 6. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Τὸ 6. ἄρθρον τοῦ ἤδη ἐν ἰσχύϊ περὶ ἀπογραφῆς νόμου δια-
λαμβάνει περὶ ἐκουσίου κατατάξεως, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ ἀνα-
κατατάξεως· διὸ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ προσετέθησαν περὶ
τούτου εἰδικαὶ διατάξεις διὰ τε τοὺς ἀνακαταταττομένους καὶ
ἐθελοντάς, περὶ ὧν ἐξεδόθησαν πολλαὶ ὑποϋργικαὶ διατάχαι.

Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀνακαταταττομένων ὠρίσθη μικρὰ καὶ
ἀσήμαντος ἀξίσεως τοῦ ἡμερησίου μισθοῦ κατὰ βαθμὸν, ἥτοι
λεπτὰ πέντε καθ' ἑκάστην διὰ τοὺς στρατιώτας καὶ ὑποδεκα-
νεῖς, καὶ δέκα διὰ τοὺς ὑπαξιωματικούς, ἥτοι λοχίας καὶ
ἐπιλοχίας.

Μέχρι τοῦδε οἱ ὑπαξιωματικοὶ διετηροῦντο εἰς τὸν στρατόν
ἐκ τῶν ἀντικαταστάσεων, λαμβάνοντες κατὰ τριετίαν δραχμὰς
600 — 800· ἀλλ' ἤδη, μὴ ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου τὴν ἀντι-
κατάστασιν εἰμῆ εἰς ἀπλοῦς στρατιώτας, οὗτοι ἢ πρέπει νὰ
ἀφειθῶσιν ἢ νὰ δεχθῶσι μὲν τὴν ἀντικατάστασιν, ἀλλὰ καὶ
ταύτην ἅπαξ καὶ ὡς ἀπλοὶ στρατιῶται, παραιτούμενοι ἐκ τοῦ
εἰς τὸν στρατὸν ἀποκτηθέντος βαθμοῦ ὑπαξιωματικοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὸν στρατὸν ὀλί-
γοι καλοὶ καὶ πεπειραμένοι ὑπαξιωματικοί, καὶ ἰδίως εἰς τὰ

είδικά ὄπλα, ἤτοι πυροβολικὸν καὶ ἱππικὸν, πρὸς δὲ εἰς τὸν λόχον τῶν τεχνιτῶν, εἰς τοὺς μουσικοὺς καὶ σαλπικτάς, ἀναμφιβόλως οἱ ἄνδρες οὗτοι πρέπει νὰ ἔχωσι καὶ μικρὰν ἀμοιβήν, ἣν παρέχουσιν ὅλαι αἱ Ἐπικράτειαι εἰς τοὺς οὕτως ὑπηρετοῦντας στρατιωτικούς· διὸ δίδουν εἰς αὐτοὺς καὶ σημεῖα καλούμενα δοκίδια.

Ἐπὶ τοῦ αἰοδίου Κυβερνήτου οἱ ἀνακαταταττόμενοι ἀπελάμβανον τὴν ἡμερησίαν μικρὰν ἀντιμισθίαν ταύτην, ὡς καὶ τὴν ἐν λόγῳ δοκίδα· ἐπὶ ἀντιβασιλείας δὲ ἕκαστος ἐθελοντῆς ἐλάμβανε δραχμὰς 100 κατὰ τὴν κατάταξίν του· ἀλλὰ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ περὶ ἀπογραφῆς νόμου ἔπαυσαν ταῦτα. Ἐκτοτε ἔπαυσε καὶ ἡ ἀνακατάταξις, διότι ὁ θέλων νὰ μένη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπαξιωματικὸς γίνεται ἀντικαταστάτης· ὥστε ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἐν τῷ στρατῷ ὑπαξιωματικοὶ εἶναι ἀντικαταστάται, βαθμηδὸν προβιβαζόμενοι ἀξιωματικοὶ μέχρι τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν.

Ἡ ἀνακατάταξις δύναται νὰ γένη καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος, ἀλλ' οὐδὲν δικαίωμα ἀντιμισθίας παρέχει, εἰμὴ μετὰ ὑπηρεσίαν δύο θητειῶν, ἤτοι μετὰ τέσσαρα ἔτη ἐν τῷ στρατῷ.

Ἐπὶ τοῦ 7. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Ἡ περὶ ἡλικίας τῶν ἐθελοντῶν διάταξις ἐν τῷ 6. ἄρθρῳ τοῦ νόμου διετηρήθη καὶ ἐνταῦθα, ἤτοι ἡ παραδοχὴ αὐτῶν εἰς τὸν στρατὸν ἀπὸ 17—35 ἐτῶν, εἰ καὶ ἡ παραδοχὴ ἐθελοντῶν εἰς τὸν στρατὸν μέχρι τοῦ 35. ἔτους ἡλικίας εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὸ Κράτος, διότι τὸ δημόσιον ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις εἰς ἄνδρας καθισταμένους τάχιστα ὑπερήλικας, καὶ πολυλάκεις εἰς ἀχρήστους νεανίας· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ περὶ ἡλικίας διάταξις αὕτη δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς τὴν κυβέρνησιν, μένει εἰς αὐτὴν νὰ κανονίσῃ τοῦτο κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους καὶ τὰς περιστάσεις διὰ διοικητικοῦ κανονισμοῦ.

Προκειμένου ὁμως περὶ πολέμου, ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ἀναγκαϊότητας προσθήκαι·

α) ἡ ἐλάττωσις τοῦ χρόνου τῆς θητείας τῶν ἐθελοντῶν κατὰ τὸ ἥμισυ, τουτέστιν ἐπὶ ἓν ἔτος.

β) ἡ κατάταξις εἰς τὸν στρατὸν παντὸς ἀποκαταστημένου μὲν Ἑλλάδι, μὴ ἀποκτήσαντος δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου Ἑλλήνος· καὶ

γ) ἡ παραδοχὴ παντὸς ἀλλοδαποῦ χρησίμου εἰς τὸν ἐν ἑκατρατεία στρατῶν, μάλιστα δὲ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ, ἐὰν τοῦτο κριθῇ ἀναγκαῖον παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

Αἱ προσθήκαι αὗται εἰσὶν ἀναγκαϊόταται εἰς τὴν ἐν πολέμῳ κατάστασιν τοῦ Κράτους· διότι τότε παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τοῦ στρατοῦ ἐκ πολλῶν καὶ ἐξειδικιασμένης μάλιστα πολεμικῆς ἰκανότητος ἀνδρῶν. Τοῦτ' αὐτὸ γίνεται εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς Ἐπικρατείας ἐν πολέμῳ, ὅπως ἐγένετο καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ ἐπαναστάσει, καὶ ἐπὶ τοῦ αἰοδίου Κυβερνήτου, ἀνεξαιρέτως ἅπαντες οἱ ἀλλοδαποὶ ἦσαν δεκτοὶ εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος, λαμβάνοντες μάλιστα ἓνα καὶ δύο βαθμοὺς πλέον τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ αὐτῶν.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι οἱ ἀλλοδαποὶ οὗτοι γίνονται παραδεκτοὶ εἰς τὸν στρατὸν ἐπὶ ῥητῶν συμφωνιῶν μετὰ τῆς κυβερνήσεως, ἥτις δὲν δύναται νὰ διατηρήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν στρατὸν καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου ἀνεῦ περὶ τούτου νόμου.

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ χορηγῶνται ἀφέσεις ἐκ τοῦ στρατοῦ εἰς τοὺς ἐκπληρώσαντας τὸν χρόνον τῆς θητείας αὐτῶν θεωρεῖται ἀναγκαιοτάτη μόνον εἰς τοὺς ἐθνικοὺς πολέμους, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς γενομένους χάριν τῆς πολιτικῆς. Ἐπὶ Κριμαϊκοῦ πολέμου οἱ μὲν σύμμαχοι ἔδιδον τὰς ἀφέσεις τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Ῥῶσοι· ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἑλ-

λάς ἴτως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας δὲν θέλει ἐπιχειρήσει ἄλλον πόλεμον εἰμὴ ἐθνικόν, διὰ τοῦτο ἐτέθη ἡ ἀπαγορευτικὴ διάταξις αὕτη· διότι ἐννοεῖται ὅτι εἰς τοιοῦτον πόλεμον ἅπαντες οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὄπλα, καὶ μάλιστα οἱ γεγυμνασμένοι, ὀφείλου νὰ συντρέχωσι πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος.

Ἐπὶ τοῦ 8. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Περὶ ἐφεδρείας.

Εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη πολλὰ ἐγράφησαν καὶ πολλὰ ἐνηργήθησαν περὶ τούτου, τούτεστι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχωσιν ἐκτὸς τοῦ μισθοδοτουμένου στρατοῦ καὶ ἄλλοι ἄνδρες εἰς τὸ Κράτος γεγυμνασμένοι, καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐνοῦνται μετὰ τοῦ στρατοῦ ἢ ν' ἀποτελῶσιν ἰδιαίτερα σώματα. Ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Βελγίῳ παρεδέχθησαν τὴν ἐθνοφυλακὴν, ἀλλ' αὕτη ἀπεδείχθη ὅτι μᾶλλον συνεστήθη διὰ πολιτικούς λόγους ἢ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Κράτους· διὸ καὶ ἐτέθη εἰς ἀχρησίαν, ὡς καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐθνοφυλακὴ. Ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ (ἐκτὸς τῆς Πρωσσίας), ποῦ μὲν ὑπάρχει τὸ σύστημα τῶν ἀδειῶν, ποῦ δὲ ἡ ὑποχρέωσις τῶν ἐξυπηρετούντων τοῦ νὰ ἐπανέρχωνται οὗτοι εἰς τὸν στρατὸν ἐπὶ τινὰ χρόνον, ὅπερ καλεῖται ἐφεδρεία, ὡς ἐν Τουρκίᾳ οἱ ρεδίρηδες.

Ἐν Γαλλίᾳ πρὸ χρόνων ἐνησχολήθησαν περὶ τούτου, παραδεχθέντες διάφορα συστήματα λόγῳ ἐφεδρείας, ἀλλ' οὐδὲν τούτων εὐδοκίμησεν· ἐσχάτως δὲ παρεδέχθησαν τὴν ἐπὶ πέντε ἔτη, ἥτοι ἀπὸ 20—25 ἐτῶν ἡλικίας, ἐκγύμνασιν ὄλων τῶν μὴ λαχόντων κλήρου νέων καὶ τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν εἰς τάγματα, ὀνομάσαντες αὐτὴν κινήτην ἐθνοφυλακὴν (garde mobile).

Παρ' ἡμῖν δὲ τῷ 1860 ἐγένετο ὁ περὶ ἐφεδρείας νόμος, ἣν ἐμελλον νὰ σχηματίσωσιν οἱ ἐξυπηρετήσαντες ἄνδρες ἐπὶ τρία ἔτη· ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπέτυχεν· διότι τῷ 1868, προσκληθέν-

τες παρὰ τῆς Κυβερνήσεως οἱ ἐφεδροὶ, μόλις 80 συνήλθον, ἐνῶ εἰς τὰ μητρώα τῶν σωμάτων ὑπῆρχον 8,000 περίπου ἐξυπηρετήσαντες.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πείρα ἀπέδειξε παρ' ἡμῖν, ὅτι οὔτε ἡ ἐθνοφυλακὴ, οὔτε ἡ ἐφεδρεία εὐδοκίμησαν, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν πολλοὺς γεγυμνασμένους νέους εἰς τὰ ὄπλα πρὸς αὔξησιν τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων τοῦ Κράτους, κατὰ μίμησιν τῆς γαλλικῆς κινήτης ἐθνοφυλακῆς, προσετέθη ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τὸ περὶ ἐφεδρείας κεφάλαιον, ἣτις περιλαμβάνει τοὺς ἐξυπηρετήσαντας καὶ τοὺς ἐν τῷ στρατολογικῷ πίνακι ἐγγεγραμμένους νέους, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον, πρὸς διάκρισιν τῆς ἐθνοφυλακῆς, ἣτις πρέπει νὰ μένη ὅπως ἔχει· διότι οἱ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐφεδρείας ἐξυπηρετήσαντες μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν· ἡ δὲ ἡλικία ὠρίσθη ἀπὸ ἀπὸ τοῦ 20.—27. ἔτους. Οὕτως ἅπαντες οἱ νέοι Ἕλληνες, οἱ μὴ καταταχθέντες εἰς τὸν στρατὸν, θέλουσιν σχηματισθῆ εἰς τάγματα καὶ λόχους καὶ ἐξασκηθῆ· εἰς τούτους δὲ προστίθενται καὶ οἱ ἐξυπηρετοῦντες ἐκ τοῦ στρατοῦ, καὶ διαμένουν, οἱ μὲν μὴ ὑπηρετήσαντες εἰς τὸν στρατὸν, ἑπτὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη, οἱ δὲ ὑπηρετήσαντες, πέντε· ὥστε ἅπαντες ἄρχονται τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου ἀπὸ τῆς ἡλικίας τοῦ 20. ἔτους, καὶ ἀπαλλάττονται κατὰ τὸ 27. ἔτος, ὅτε μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν, ἥτοι τὴν καλουμένην ἤδη ἐθνοφυλακὴν, μέχρι τοῦ ἐν αὐτῇ ὠρισμένου χρόνου. Κατὰ τὸν ἀπλοῦστατον τρόπον τοῦτον πληροῦται ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως ὄλων τῶν πολιτῶν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς δὲ τεθῆ εἰς ἐνεργίαν τὸ στρατολογικὸν σύστημα τοῦτο μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἔτους καὶ καθεξῆς εἰς τὰ ἐπόμενα ἔτη, κατὰ τοὺς ἐπὶ τοῦ 1. ἄρθρου τοῦ παρόντος νομοσχεδίου ἐκτεθέντας ὑπολογισμοὺς, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς διατηρῆ διὰ κλήρου 10,000 ἄνδρας ἐν ἐνεργείᾳ

(ἐκτὸς τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν δι' ἐθελουσίου κατατάξεως σχηματιζομένων σωμάτων, ὡς τὸ τῆς χωροφυλακῆς κτλ.), θέλει ἔχει καὶ ἐφέδρους 40 περίπου χιλιάδας.

Ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ 1. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου σημειώσεται (α), σελίδι 13 ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπελογίσθη εἰς 1,300,000 ψυχὰς ἢ κατοίκους· ἤδη δὲ διὰ τοῦ ἀπὸ 29. Μαΐου 1871 Β. διατάγματος, δημοσιευθείσης τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1870, καταφαίνεται ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς 1,431,765, ἧτοι ἐπὶ πλείον 131,765 ψυχὰς.

Εἰ καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀμφιβολία περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ἀπογραφῆς ταύτης· διότι οἱ δήμαρχοι ὅτε μὲν αὐξάνουν τὸν πληθυσμὸν τῶν δήμων των, προκειμένου περὶ βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ὅτε δὲ ἐλαττοῦσιν αὐτὸν, προκειμένου περὶ στρατευσίμων· οὐχ ἦτιον ὅμως, παραδεχόμενοι τὴν ἐπίσημον ταύτην ἀπογραφὴν, θέλομεν ἔχει μετὰ ἐπτὰ ἔτη 90 χιλιάδας ἐφέδρους· ἐκπιπτομένου δὲ τοῦ ἡμίσεως αὐτῶν διὰ τοὺς προειρημένους λόγους, θέλουσιν μένει 45 χιλιάδες, ἀντὶ τῶν ὑπολογισθέντων προηγουμένως 40 χιλιάδων.

Ἐὰν περιορίσωμεν τὴν ἡλικίαν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐθνοφυλάκων μέχρι τῶν 35 ἐτῶν, ἐπειδὴ κατὰ τὸ 8. ἄρθρον τοῦ νομοσχεδίου οἱ ἐφέδροι μεταβαίνουν εἰς τὴν ἐνεργὴν ἐθνοφυλακὴν μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐν ἐφεδρείᾳ ὑπηρεσίας των, ἧτοι μετὰ τὸ 27. ἔτος τῆς ἡλικίας των· οὕτω μετὰ ἐπτὰ ἔτη, ἀφ' ἧς θέλει τεθῆ ὁ νόμος οὗτος εἰς ἐνεργείαν, θέλουσιν μεταβαίνει κατ' ἔτος εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν (κατὰ τὴν γενομένην ἀπογρα-

(α) Ἦτο ἤδη ἐκτετυπωμένον τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ παρόντος ἔργου, ὅτε ἐλάβομεν τὸν ἐπίσημον πίνακα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος· ἀπὸ καὶ προσετέθησαν ἐνταῦθα οἱ παρακατιόντες τρεῖς παράγραφοι οὗτοι.

φῆν τοῦ 1870) 12,881· ὥστε μετὰ παρέλευσιν ὀκτῶ ἐτῶν θέλομεν ἔχει ἐθνοφυλάκας ἀπὸ 28 μέχρι 35 ἐτῶν ἡλικίας 103,048· εἰάν δὲ κατὰ τὸ παραδεχθῆν σύστημα ἀφαιρέσωμεν τὸ ἡμισυ ἐξ αὐτῶν διὰ τοὺς προειρημένους λόγους, θέλομεν ἔχει 51,524 ἐθνοφυλάκας.

Ὅθεν μετὰ παρέλευσιν δέκα καὶ πέντε ἐτῶν κατὰ τὸ στρατολογικὸν σύστημα τοῦτο θέλομεν ἔχει

Στρατῶν ἐν ἐνεργείᾳ.....	15,000
Ἐφέδρους.....	45,000
Ἐν ἐνεργείᾳ ἐθνοφυλάκας.....	51,524
Τὸ ὅλον γεγυμνασμένους ἄνδρας ἀπὸ τῆς ἡλικίας 20—35 ἐτῶν.....	111,524

Ἐκτὸς δὲ τούτων θέλομεν ἔχει καὶ τοὺς διαθέσιμους ἐθνοφυλάκας ἀπὸ ἡλικίας 35—50 ἐτῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν θέλει εἶσθαι εὐκαταφρόνητος, διότι πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν καὶ αὐτοὺς τοὐλάχιστον εἰς 40 χιλιάδας ἄνδρας.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ταῦτα ἐκθέτοντες δὲν συμπεριλαμβάνομεν τοὺς κατοίκους τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (ἐξαιρέσει τῆς νήσου Σύρου), ὧν ὁ πληθυσμὸς ἀναβαίνει εἰς 200,000, καὶ οὐς ὑπολογίζομεν εἰς τὸ ὡς ἀνωτέρω ἡμισυ ἀφαιρούμενον· συμπεριελάβομεν ὅμως τοὺς κατοίκους Κερκύρας, ἐχούσης πληθυσμὸν.....	70,000
τῆς Ζακύνθου.....	44,000
τῆς Κεφαλληνίας.....	69,000
καὶ τῆς Σύρου.....	30,000
τὸ ὅλον.....	213,000.

Διότι ἐν ταῖς νήσοις ταύταις δύναται εὐκολώτερον νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ προτεινόμενον στρατολογικὸν σύστημα ἢ εἰς τὰ ὄρεινά μέρη τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ταῦτα ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ἢ τῆς ἐνδεχομένης πολιτι-

κῆς αὐξήσεως τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ χρονικῷ τούτῳ διαστήματι τῆς δεκαπενταετίας ὅτε, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους, θέλομεν ἔχει καὶ στρατὸν πλειότερον τοῦ ἐνταῦθα ὑπολογισθέντος.

Πρὸς δὲ, τὸ περὶ ἐφεδρείας σύστημα τοῦτο ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς πλεονέκτημα εἰς τὸν στρατὸν, ὡς π. χ. ἅμα νέος τις φθάσῃ τὸ 20. ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ δὲν κληρωθῆ, ἐγγράφεται εἰς τὴν ἐφεδρείαν, καὶ ἐξασκεῖται ἐπὶ ἐν ἢ δύο ἔτη εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις. Οὕτω τινὲς τῶν διὰ κλήρου κατατατομένων ἐν τῷ στρατῷ εἶναι γεγυμνασμένοι κατὰ τι, ἐὰν κληρωθῶσι τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἦτοι τὸ 21 ἢ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας των.

Εἰ καὶ τὸ στρατολογικὸν σύστημα τοῦτο παρίσταται ἐνταῦθα εἰς τὴν ἀπλουστέραν αὐτοῦ μορφήν, καὶ ὑποτίθεται ὅτι ἐκπληροῦται ὁ προτιθέμενος σκοπὸς, ἦτοι ἡ ἐν ἀνάγκῃ αὐξήσις τοῦ στρατοῦ ἄνευ πολλῆς δαπάνης· εἶναι προφανὲς ὅμως, ὅτι ἄνευ αὐστηρᾶς καὶ δραστηρίου ἐνεργείας τοῦ νόμου τούτου οὐδὲν κατορθοῦται· πρὸ πάντων δὲ ἀπαιτεῖται ἐκάστην πρώτην τοῦ ἔτους ἅπαντες οἱ νεοσύλληκτοι νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰ σώματά των, ἅτινα, μένοντα διαρκῶς εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν, νὰ συμπληροῦνται καὶ ἐξ αὐτῆς.

Ἡ διάταξις τῆς δευτέρας παραγράφου τοῦ ἄρθρου τούτου ἀφορᾷ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ἐφεδρῶν εἰς τοὺς στρατολογικοὺς πίνακας, οὓς τὸ Ἀναθεωρητικὸν Συμβούλιον ἐξετάζει καὶ διορθώνει ἀνεκκλήτως, καθ' ὃν τρόπον ἐνήργησεν εἰς τοὺς στρατευσίμους· διὸ καὶ εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῶν πρέπει νὰ διατηρῶνται οἱ αὐτοὶ τύποι, ὅσακις πρόκειται περὶ τῶν κληρούχων. Ἡ ἐργασία αὕτη, ἐκτὸς ὅτι ὀρίζει ὁποῖοι ἐκ τῶν νέων θέλουσιν καταταχθῆ εἰς τὴν ἐφεδρείαν, εὐκολύνει καὶ τὴν κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐξέλεξις τῶν ἐξ αὐτῶν κληρωθέντων διὰ τὸν στρατόν.

Ἐπὶ τοῦ 9. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Ἐπειδὴ ἡ ἐφεδρεία θεωρεῖται, ὡς καὶ εἶναι, ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ στρατοῦ, μόνος δὲ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν εἶναι ἀρμόδιος νὰ ὀργανίσῃ αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ Κράτος κατὰ τὰς περὶ τούτου στρατιωτικὰς διατάξεις· ὥστε ὁ ὀργανισμὸς αὐτῆς πρέπει νὰ συμφωνῇ καθόλου μὲ τὸν τοῦ στρατοῦ, μεθ' οὗ θέλει ἐνωθῆ ἐν ἀνάγκῃ· αἱ δὲ διοικητικαὶ καὶ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῆς ἐφεδρείας μέχρις οὗ τὸ Ἀναθεωρητικὸν Συμβούλιον κηρύξῃ τὴν ὀριστικὴν κατὰτάξιν τῶν νέων εἰς αὐτήν.

Ἐπομένως, ἐπειδὴ, ὡς ἐρρέθη, ἡ ἐφεδρεία ἀποτελεῖ μέρος τοῦ στρατοῦ, ἄρα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτῆς εἶναι φανερόν ὅτι πρέπει νὰ διορίζωνται καὶ νὰ παύωνται παρὰ τοῦ Βασιλέως προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποῖου ὑπάγεται καὶ ἡ ἐνοπλος αὐτῆς δύναμις τοῦ Κράτους. Οἱ δὲ ὑπαξιωματικοὶ διορίζονται καὶ παύονται μὲν παρὰ τῶν διοικητῶν τῆς κατ' ἐπαρχίαν ἐθνοφυλακῆς, ὡς καὶ ἐν τῷ στρατῷ παρὰ τῶν σωματαρχῶν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης μεροληψίας ἢ σκανδάλου πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἡ περὶ τούτου ἔγκρισις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν, ἵνα οὗτος προλαμβάνῃ πᾶν ὡς ἐκ τούτου προσερχόμενον παράπονον ἐκ τῶν ἐφεδρῶν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐφεδρεία θέλει ὀργανισθῆ ὡς σῶμα στρατιωτικόν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ αὐτῆς νὰ ὦσιν ἀρμόδιοι πρὸς τοῦτο, τουτέστι νὰ ὦσιν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἢ ἐξ ἄλλων ἐχόντων τὰ προσόντα αὐτῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὀρισμὸς καὶ ἡ διατήρησις τοιούτων ἢ τοσοῦτων βαθμοφόρων ἀπαιτεῖ μείστην δαπάνην ἕνεκα τῆς τακτικῆς μισθοδοσίας αὐτῶν· ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ ἐθεωρήθη, χάριν οἰκονομίας καὶ ἐν ταῦτῳ στρατιωτικῆς πείρας, ἀναγκαῖος ὁ ὀρισμὸς ἀποστράτων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν εἰς

τὴν ἐφεδρείαν. Δύνανται δὲ νὰ διορισθῶσιν ὡς τοιοῦτοι ἢ πολὺται ὡς πρῶτιστον ὅμως προσὸν αὐτῶν ἐτέθη ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ἢ ἐπὶ μίαν θητεῖαν τοῦλάχιστον ὑπηρεσία αὐτῶν εἰς τὸν στρατόν. Τοῦτο δὲ, ὅπως οἱ νέοι φιλοτιμῶνται νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὸν στρατόν, ἵν' ἀποκτήσωσι τὸ εἰς τὴν ἐφεδρείαν δικαίωμα διορισμοῦ ἀξιοματικοῦ καὶ ὑπαξιωματικοῦ.

Ἐπὶ τοῦ 10. ἄρθρου.

Τὸ οὐσιωδέστερον καὶ δυσκολώτερον πάντων ἐν τε τῇ ἐθνοφυλακῇ καὶ τῇ ἐφεδρείᾳ ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ἀσκησις αὐτῆς διότι οὐδεὶς τῶν πολιτῶν θέλει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἔργον, ἢ κατὰ τὰς ἐορτάς, τὴν ἀνάπαυσιν ἢ διασκέδασιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς στρατιωτικὰ γυμνάσια. Εἰς μάτην ὅλαι αἱ ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ καὶ χρηματικὰ πρόστιμα κτλ. οὐδὲν ἀποτέλεσμα παρήγαγον ταῦτα ἐνθα ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἐθνοφυλακῇ ἢ ἐφεδρείᾳ.

Διὸ ἐν τῷ παρόντι νομοσχεδίῳ ὠρίσθησαν τοσοῦτον ὀλίγαι ἡμέραι ἀσκήσεως, ὅσαι ἀρκοῦν ἵνα ἐκμάθῃ ὁ πολίτης ἐφεδρος τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς στρατιώτην μαθήματα, ἅτινα συνίστανται εἰς μόνον τὸ σχολεῖον τοῦ στρατιώτου, καὶ ἰδίως τὸ τῆς ριπῆς, καὶ ταῦτα στοιχειωδῶς. Ἐν πρώτοις λοιπὸν πᾶς τοιοῦτος ἐφεδρος, δηλαδὴ ἐκ τῶν μὴ ἐξυπηρετησάντων ἐκ τοῦ στρατοῦ, ὀφείλει, μέχρις οὗ ἐκγυμνασθῇ εἰς τὸ μάθημα τοῦτο, ν' ἀσκήται κατὰ συνέχειαν καθ' ὅλας τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας· εἴτα δὲ, ὀκτάκις τοῦ ἔτους ἅπαντες οἱ ἐφεδροὶ ἐπαναλαμβάνουν ἐκτενέστερον τὸ μάθημα τοῦτο. Οὕτως οἱ ἀγύμναστοὶ θέλουν φιλοτιμηθῇ καὶ ἀναγκασθῇ νὰ ἐκγυμνασθῶσιν, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τάχιστα ἐκ τῆς ἐνοχλήσεως ταύτης· ἐνῶ οἱ ἐξυπηρετήσαντες θέλουν μένει ἐλεύθεροι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον.

Ἡ δὲ ἀσκησις περιωρίσθη, ὡς ἐβρέθη, εἰς μόνον τὸ σχο-

λεῖον τοῦ στρατιώτου· διότι ἡ ἐφεδρεία ἐν πολέμῳ οὐδέποτε ἢ πολὺ σπανίως θέλει ἐκστρατεύει συσσωματωμένη ὡς ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ προορισμοῦ αὐτῆς· πάντοτε δὲ θέλει ἐνοῦται μετὰ τοῦ στρατοῦ, οὐχὶ ἐν σώματι, ἀλλὰ κατ' ἀνδρας· τούτου ἕνεκα πλειοτέρα ἐκπαίδευσις ἐκτὸς ὅτι εἶναι δύσκολος, ὡς ἀπαιτούσα καὶ ἐξησκημένους βαθμοφόρους καὶ χρόνον πολὺν, ἀλλ' εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ ἄσκοπος, προκειμένου νὰ συγχωρευθῇ αὐτὴ ἐν πολέμῳ μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Τὸ παρὸν λοιπὸν νομοσχέδιον τοιαύτην ἐφεδρείαν ἐννοεῖ, καὶ ὡς τοιαύτη δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος, οὐχὶ δ' ἐφεδρείαν ἐσχηματισμένην εἰς στρατιωτικὰ σώματα, ἥτις οὐχὶ μόνον ὅτι ἀπαιτεῖ δαπάνας πολλὰς καὶ χρόνον πολὺν πρὸς ἐκγύμνασιν, ἀλλ' ἐν ταύτῳ, ἕνεκα τῆς ἀραιότητος τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς γεωγραφικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, τῆς συγχειμένης κατὰ τὸ ἐν τέταρτον ἐκ νήσων, καὶ τῶν μικρῶν πόρων αὐτῆς, ἀποβαίνει ἀτελεσφόρητος καὶ ἀπραγματοποίητος. Ὁ δὲ σχηματισμὸς αὐτῆς κατὰ τὸ νομοσχέδιον εἰς λόχους ἢ τάγματα ὠρίσθη μᾶλλον διὰ τὴν τακτοποίησιν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους ἐν ἀνάγκῃ, καὶ οὐχὶ δι' ἐκστρατείαν, ὡς προεβρέθη.

Ἐπὶ τοῦ 11. ἄρθρου τοῦ νομοσχεδίου.

Οἱ στρατιωτικοὶ ἀποκτῶσι τὸ πρὸς ἀποστρατείαν δικαίωμα διὰ δύο λόγους· α'. ἕνεκα σωματικῆς ἀνικανότητος προξενουμένης ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ β'. ἕνεκα ὠρισμένου χρονικοῦ διαστήματος ἐν αὐτῇ τῇ ὑπηρεσίᾳ· διὸ ὁ νόμος ἀπαλλάττει αὐτοὺς πάσης ἄλλης στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀγγαρείας. Ἄλλ' ὑπάρχουν περιστάσεις εἰς τὰ Κράτη, καθ' ἃς καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόμαχοι ὀφείλουν νὰ συνεισφέρωσιν, ὡς ἐν ἀνάγκῃ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς ἐκγύμνασιν τῆς ἐφεδρείας ἢ τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἄφ' ἑτέρου ὅμως, ἐπειδὴ οἱ ἐν ἀποστρατείᾳ οὔτοι ἀξιο-

ματικοί, ἐκτός τῶν κόπων, οὓς θέλουν καταβάλει διὰ τὴν ἀναθεῖσθαι εἰς αὐτοὺς ὑπηρεσίαν, θέλουν ὑποβληθῆ καὶ εἰς δαπάνας διὰ τὴν στολὴν αὐτῶν, καθὼ ὑπόχρεοι ὄντες νὰ ὦσιν στρατιωτικῶς ἐνδεδυμένοι, ἐθεωρήθη ἐπ' ἀνάγκης νὰ χορηγῆται εἰς αὐτοὺς καὶ μικρὰ ἀντιμισθία· ἀλλ' ἵνα τεθῆ περιορισμὸς εἰς τοῦτο, ὠρίσθη ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τούτῳ, ἵνα αὕτη μὴ υπερβαίῃ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ βαθμοῦ αὐτῶν, τουτέστι πάντοτε νὰ ᾖναι ἐλάττων καὶ οὐχὶ μείζων αὐτοῦ.

Ἡ δὲ ἀποζημίωσις αὕτη κατ' ἔτος σημειοῦται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, ἵνα μὴ ἐκάστοτε κατὰ τὸ δοκοῦν ὁ ὑπουργὸς οὗτος διαχειρίζεται αὐτὴν, ποῦ μὲν χορηγῶν πολλὰ, ποῦ δὲ ὀλίγα· πρὸς δὲ, ἵνα ἡ δαπάνη αὕτη ἢ κανονισμένη ἐτησίως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους, πρέπει νὰ συμπεριλαμβάνηται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν· διότι κατὰ τὸ παραδεχθὲν σύστημα τοῦτο ἡ ἐφεδρεία ἐθεωρήθη μέλος ἀναπόσπαστον τοῦ στρατοῦ· διὸ καὶ ἡ περὶ τούτου δαπάνη ἀνήκει εἰς αὐτό.

Περὶ δὲ τῶν διοριζομένων ἐκ τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαξιωματικῶν, ἦτοι ἐκ τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν, οὐδεμία ἀποζημίωσις ὠρίσθη· διότι οὗτοι, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἐφεδροὶ, ὀφείλουσαν νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ κατὰ τὸν νόμον ἐπὶ ὠρισμένῳ χρόνῳ· ἄρα ἡ βαθμολογία αὐτῶν οὔτε τὴν κατάστασιν τῶν μεταβάλλει, οὔτε ὑποχρέωσιν τινα ἐπιβάλλει εἰς αὐτοὺς ἐπὶ πλεόν· ἀπ' ἐναντίας δὲ χορηγεῖ εἰς αὐτοὺς προτιμήσεις ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν τῶν ἄλλων συμπολιτῶν αὐτῶν· διὸ οὐδεμίαν χρηματικὴν ἀπαίτησιν δύνανται νὰ ἔχωσιν οἱ ἐξ ἐφέδρων βαθμοφόροι εἰμὴ τὴν τῶν λοιπῶν ἐφέδρων, ὅτε ἕκαστος αὐτῶν ἀπολαμβάνει τὴν εἰς τὴν τάξιν ἢ τὸν βαθμὸν τοῦ στρατιωτικῆς χορήγησιν καθ' ὃν χρόνον ὑπηρετεῖ κατὰ τὰς περὶ τούτου προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ νόμου περιστάσεις.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι οἱ εἰς τοὺς ἐφέδρους χορηγούμενοι βαθμοὶ παύουσιν αὐτοδικαίως, ἅμα λήξῃ ὁ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ χρόνος ἐκάστου αὐτῶν, ὅτε μεταβαίνουνσιν οὗτοι εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν ὡς ἀπλοὶ ἐθνοφυλακες, ἄνευ ἐπιφυλάξεως τῆς τιμῆς τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν· οἱ δὲ ἐκ τοῦ στρατοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀποστρατείας διοριζόμενοι βαθμοφόροι παύουσι δι' οὗ τρόπου διωρίσθησαν, καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν τῶν.

Οὕτως οἱ εἰς τὴν ἐφεδρείαν χορηγούμενοι διορισμοὶ καὶ βαθμοὶ, εἴτε εἰς ἀποστράτους, εἴτε εἰς ἐφεδρῶν πολιτας, εἰσὶ τιμητικοί, καὶ οὐδὲν δικαίωμα παράγουσιν εἰμὴ εἰς ἀποζημιώσεις, ὀριζομένας εἰς τινὰς περιστάσεις ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ἐπὶ τοῦ 12. ἄρθρου.

Ὁ ὄπλισμὸς τῆς ἐφεδρείας ἀπαιτεῖ 50 χιλιάδας ὄπλων ἀπὸ 80 δραχμῶν τοῦλάχιστον ἕκαστον αὐτῶν, ἐν ὅλοις τέσσαρα ἑκατομμύρια δραχμῶν. Πρὸς ταῖς ἄλλαις δαπάναις λοιπὸν τῆς ἐφεδρείας ἀπαιτεῖται ἐπὶ ὀκτὼ κατὰ συνέχειαν ἔτη νὰ προστίθενται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους καὶ 500 χιλιάδ. δραχμῶν διὰ τὸν ὄπλισμὸν, πρὸς δὲ, καὶ διὰ τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸν ὄργανισμὸν αὐτῆς τοῦλάχιστον 200 χιλ. δραχμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ πόροι τοῦ Κράτους δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν προσθήκην τοιαύτης δαπάνης, ἐκρίθη ἀρμοδιώτερον ὅπως οἱ ἐφεδροὶ λάβωσι τὰ ὄπλα ταῦτα ἐπὶ πιστώσει καὶ πληρώσωσιν αὐτὰ ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν λοιπὸν ὅτι ἐν ὀπισθογεμῆς ὄπλων μετὰ τῆς ἀποσκευῆς στοιχίζει 100 δραχμῶν, ὁ ἐφεδρὸς, λαμβάνων αὐτὰ ἐπὶ πενταετῇ πιστώσει, θέλει πληρῶναι δραχμῶν 20 κατ' ἔτος, ὅπερ δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν τασούτον ἐπαχθὲς, καθόσον μάλιστα μετὰ τὴν ἀπότισιν τοῦ ὄλου χρηματικοῦ τούτου ποσοῦ, τοῦτο μένει ἰδιοκτησία αὐτοῦ, ἅμα ἐξυπηρετοῦντας ἐκ τῆς ἐφεδρείας.

Ὅθεν ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ εὔρη ἐργολάβον τινά, ὅστις ν' ἀναδεχθῆ τὴν προμήθειαν τούτων, χορηγοῦσα αὐτῷ τὴν ἐγγύησίν τῆς μόνον ἐπομένως νὰ φροντίζη τὴν κατ' ἔτος εἰσπραξίν τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ τούτου. Ὁρίσθη δὲ νὰ ὀπλιζῶνται κατ' ἔτος 5000 ἑφεδροί· διότι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐκτελέσεως τοῦ παρόντος νόμου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσι πλείοτεροι τούτων εἰς τὸ Κράτος, μάλιστα δὲ οὐχὶ καὶ τοσοῦτοι. Ἡ ἐνστάσις δὲ τινων ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ἀποροὶ μὴ δυνάμενοι νὰ πληρώσωσι τὸ ἐκ δραχμῶν 20 χρηματικὸν ποσὸν τοῦτο κατ' ἔτος, δὲν εἶναι βάσιμος· διότι τοιαύτη πενία δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, ἥτοι ἀπὸ 20—27 ἐτῶν, τούναντίον μάλιστα οὔτε πολλοὶ ἄεργοι ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ, οὔτε πολλοὶ ἔγγαμοι, ἀλλ' ὑπάρχει ζωὴ καὶ ἐργασία· ὥστε ἅπαντες οὗτοι εὐχαρίστως θέλουν πληρῶναι κατ' ἔτος τὸν ὀπλισμὸν των, ἀναλογιζόμενοι μάλιστα ὅτι ταῦτα εἶναι ἰδιοκτησία των.

Ἄλλ' ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν τῶν ἐφεδρῶν θέλουν ἀποδημῆσαι εἰς ἀγνωστα μέρη, ἀποβιώσει πένητες, κατασῶσιν ἀνίκανοι ἢ ἄλλως πως δὲν δύνανται νὰ πληρώσωσιν, ἐκ τούτων ἡ Κυβέρνησις δὲν ζημιοῦται· διότι, ὡς διαλαμβάνει τὸ νομοσχέδιον τοῦτο, τὰ ὄπλα μένουσιν εἰς χεῖρας αὐτῆς, μέχρις οὗ οὗτοι διαμένουν ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ καὶ ἀποτίσωσι τὸ ὀφειλόμενον χρέος αὐτῶν.

Διὰ τοὺς ἐκτεθέντας τούτους λόγους λοιπὸν καὶ δι' ἄλλους διοικητικούς, καὶ μάλιστα ἵνα μὴ τὰ ὄπλα φθειρῶνται εἰς χεῖρας τῶν ἐφεδρῶν, ταῦτα θέλουν μένει ἐν ἀποθήκῃς διατηρουμέναις ὑπὸ στρατιωτικῶν διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν. Τὰ ὄπλα δὲ πρέπει νὰ χορηγῶνται εἰς τοὺς ἐφεδρους ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν· διότι αὐτός εἶναι καὶ ἀρμόδιος πρὸς προμήθειαν καὶ φύλαξιν αὐτῶν,

ἐπομένως τὰ μὲν πλεονάζοντα διατηρεῖ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀποθήκας, τὰ δὲ τυχόν ἑλλείποντα ἀναπληροῖ.

Εἶναι δὲ ἐπ' ἀνάγκης ὅπως ὁ ὀπλισμὸς τῆς τε ἐφεδρείας καὶ ἐπομένως τῆς ἐθνοφυλακῆς ἦναι ὅμοιος τῷ τοῦ στρατοῦ διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν πολεμικοῦ δὲν ἄλλως ἢ διαφορὰ τοῦ ὀπλισμοῦ παραλλάσσει τὴν διδασκαλίαν τοῦ ὄπλου, ἢ δὲ τῆς ὀλκῆς (τοῦ τουφεκίου), φέρει μεγίστην σύγχυσιν εἰς τὰ πολεμικοῦ.

Ἴνα μὴ γείνη δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη πολυδάπανος ὁ ὀπλισμὸς τῆς ἐφεδρείας, ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν δύναται νὰ μεταποιήσῃ ἅπαντα τὰ βραδωτὰ ὄπλα τοῦ στρατοῦ εἰς ἀπισθαγεμῆ· ἐπομένως ἐν τοιοῦτον τουφεκίον μετὰ τῆς ἀποσκευῆς του δὲν θέλει ὑπερβαίνει τὰς 50 δραχμάς· οὕτω δὲ καὶ ὅλα τὰ ἤδη θεωρούμενα ἄχρηστα ὄπλα ἐν τῷ στρατῷ θέλουν χρησιμοποιοῦν. Ἄπαντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἐπραξάν πρὸ πολλοῦ· ἰδίως δὲ ἡ Ἀγγλία, μὴ παραδεχθεῖσα μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἐκ τῶν ἀναφανέντων ἐν Εὐρώπῃ συστημάτων τῶν ὄπλων τούτων, ὡς οὐδὲν ἐγχεῖν τέλειον, μετεποίησεν ὅλα τὰ ὄπλα τῆς εἰς ἀπισθαγεμῆ, ὅπως δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ πράξωμεν τοῦτο εὐκόλως μετὰ μικρᾶς δαπάνης διὰ τὴν ἐφεδρείαν.

Δὲν πρέπει δὲ ν' ἀπαιτήσωμεν παρὰ τῶν ἐφεδρῶν νὰ φέρωσι τὴν αὐτὴν στολὴν τοῦ στρατοῦ· διότι ὡς ὠρίσθη ἐν τῇ § 3 τοῦ ἄρθρου τούτου, οἱ ἐφεδροὶ ἐνδύονται ἰδίᾳ δαπάνῃ· ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοιόμορφον αὐτῆς πρέπει νὰ διορισθῆ ἡ στολὴ αὐτῶν διὰ Β. διατάγματος. Περὶ τούτου ὅμως διαφέρουσιν αἱ γνώμαι, διότι πολλοὶ γνωμοδοτοῦν ὅτι ἡ στολὴ αὕτη πρέπει νὰ ἦναι ἐθνικὴ.

Εἰς ἅσασιν τὴν Εὐρώπῃ ὁ προσδιορισμὸς τῆς στολῆς τῆς ἐθνοφυλακῆς ἢ τῆς ἐφεδρείας εἶναι ἔργον εὐκολώτατον· διότι ἐνὸς μόνου εἴδους ἐνδυμασία ὑπάρχει ἐκεῖ· παρ' ἡμῖν ὅμως

ὑπάρχουν τρία διακεκριμένα εἶδη: ἡ φουστανέλα, τὰ βρακία, ἢ, ὡς ἔλεγον ταῦτα καὶ οἱ ἀρχαῖοι, οἱ βράκοι τῶν Ἀσιανῶν καὶ Γαλατῶν, καὶ τὰ λεγόμενα φράγκικα ἐνδύματα. Ἐάν λοιπὸν εἴπωμεν ὅτι παραδεχόμεθα, ὡς τὸ οἰκονομικώτερον καὶ εὐχρηστον, τὴν συνήθη ἐνδυμασίαν τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος (ἐνταῦθα περὶ λαοῦ πρόκειται), ὁ Νησιώτης, ὁ Στερεοελλαδίτης, ὁ Πελοποννησίος, ὁ Κάτοικος τῶν πόλεων καὶ ὁ τῆς Ἐπτανήσου θέλουν ἐρωτήσει, ποίαν ἐνδυμασίαν ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδεχόμεθα; διότι ἕκαστος οἰκαιοποιεῖται τὴν ἑαυτοῦ ἐνδυμασίαν ὡς ἐθνικὴν. Τὸ ζήτημα λοιπὸν τῆς ἐνδυμασίας ἀποβαίνει λίαν δύσκολον· συνδυάζοντες ὁμῶς καὶ τὰς τρεῖς ἐνδυμασίας ταύτας, καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ εὐχρηστον καὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ πράγματος, γνωμοδοτοῦμεν ὑπὲρ τοῦ χιτῶνος (blouse ἢ tunique). Τοῦτο ἐγνωμοδότησαν καὶ ἅπασαι αἱ περὶ τούτου συστηθεῖσαι ἐπιτροπαί. Τὸ ἐνδυμα τοῦτο συμβιβάζει καὶ τὰ τρία εἶδη τῶν ἐνδυμασιῶν τῶν Ἑλλήνων, εἶναι οἰκονομικώτατον, εὐχρηστον εἰς τὸν στρατιωτικὸν καὶ δυνάμενον νὰ φέρηται παρὰ παντὸς ἰδιώτου, ἐπομένως δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστον κατὰ τὴν ὄψιν εἰς τὴν ἥδη ἐν χρήσει στολὴν τοῦ στρατοῦ. Ὁ περὶ τούτου κανονισμὸς θέλει προσδιορίσει τὰ λοιπὰ τῆς στολῆς ταύτης· διότι ὑπάρχουσι πολλά γινῶμαι, οἱ μὲν θέλουν τὸ πανταλόνιον, οἱ δὲ τὰς βλαγχόκαλτσας, καὶ ἄλλοι ἄλλα. Τοῦτο δύναται νὰ κανονισθῇ καὶ κατὰ τόπους, ὥστε οἱ μὲν Στερεοελλαδίται καὶ Πελοποννήσιοι νὰ φέρωσι τὰς βλαγχόκαλτσας, οἱ δὲ νησιῶται, τὸ πανταλόνιον.

Καὶ τὸ τῆς ὑποδήσεως καὶ τῆς κεφαλῆς ζήτημα πολὺ ἐπισχόλησε τὰς κατὰ καιροὺς ἐπιτροπὰς· οἱ μὲν θέλουν τὰ τσαρούχια, οἱ δὲ, σανδάλια, καὶ ἄλλοι, τὰ κρητικὰ ὑποδήματα. Διὰ τὴν κεφαλὴν οἱ μὲν θέλουν τὸ φέσι, οἱ δὲ, τὸ κασκέτον,

καὶ ἄλλοι περικεφαλαίαν· καὶ τοῦτο πρέπει νὰ κανονισθῇ εἰς τὸ περὶ στολῆς Β. διάταγμα.

Ἐπὶ τοῦ 15. ἄρθρου.

Ἐξ ὅλων τῶν προηγουμένων διατάξεων τοῦ νομοσχεδίου τούτου καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος ἐφεδρεία τοῦ στρατοῦ, καταφαίνεται ἀριθλήως, ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον, ὡς ἐβρέθη, μέρος τοῦ στρατοῦ, ἢ ὡς στρατὸς ἐν διαθεσιμότητι, οὕτως εἰπεῖν, ὑπαγόμενος εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν, ὅστις ὀργανίζει, ἐξασκεῖ, ὀπλίζει καὶ ἐκκινεῖ αὐτὴν, εἴτε κατ' ἰδίαν, εἴτε μετὰ τοῦ στρατοῦ, ὅπως τὴν μεταβατικὴν ἐθνοφυλακὴν κατὰ τὸν περὶ τούτου νόμον· ἵνα μὴ λοιπὸν τὸ ἐπ' αὐτῆς δικαίωμα τοῦ ὑπουργοῦ τούτου ἐξασκεῖ βλαβεράν καὶ ἐπιζήμιον ἐπιβρόχην εἰς τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν τούτων, τὸ νομοσχέδιον ἐβλήθη καὶ τὰ περὶ τούτου ἀπαιτούμενα ὅρια.

Ὅθεν ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ ὠρίσθη ὅπως οἱ ἐφεδροὶ ἀσκῶνται καὶ ἐκτελῶσιν ὑπηρεσίαν τινὰ ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ δήμου των· ὁσάκις ὁμῶς ἡ Κυβέρνησις συγκαλεῖ αὐτοὺς κατ' ἐπαρχίας ἢ ἐνόμει αὐτοὺς μετὰ τοῦ στρατοῦ, εἴτε πρὸς ἀκτῆσιν, εἴτε δι' ὑπηρεσίαν, εἴτε δι' ἐκστρατείαν, τοῦτο πρέπει νὰ γίνεται διὰ νόμου, ἢ, ἐλλείψει τῆς Βουλῆς, κατ' ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Τοιοῦτοτρόπως δὲν μένει ἢ ἐκτὸς τῶν οἰκείων δῆμων ἐκκίνησις τῶν ἐφεδρῶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν· διότι οὕτω δύναται νὰ συμβῇ κατάχρησις τῆς ἐξουσίας, ζημιοῦσα τὰ μέγιστα τοὺς πολίτας.

Ἐπὶ τοῦ 14. ἄρθρου.

Οἱ ἐφεδροὶ, ἐνόσω διαμένουν ἐντὸς τῶν οἰκείων δῆμων, εἴτε ἀσκοῦνται, εἴτε ὑπηρετοῦν κατ' ἰδίαν, θεωροῦνται πολῖται ἐνασχολούμενοι εἰς δημοτικὰ καθήκοντα· ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν

υπάγονται εἰς τὴν κοινὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κράτους, ὡς περ οἱ ἐθνοφύλακες· διὰ δὲ τὴν παράλειψιν τῶν ἰδιαιτέρων καθηκόντων αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ ἐθνοφύλακες, υπάγονται εἰς ἰδιάζουσαν δικαιοδοσίαν. Οὕτω καὶ οἱ ἑφεδροί, ὡς ἐξομοιούμενοι τούτοις ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, υπάγονται εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν καὶ ποινάς, τὰς προβλεπομένας ὑπὸ τοῦ παρὰ τῆς ἐθνοφυλακῆς νόμου προκειμένου ὅμως νὰ ἐνωθῆ ἡ ἐφεδρεία μετὰ τοῦ στρατοῦ ἵνα ἐκστρατεύσῃ ἢ ἐκτελέσῃ ὑπηρεσίαν ἢ ἀσκήσεις ἐκτὸς τῶν οἰκείων δῆμων, υπάγεται, ὡς ἡ μεταβατικὴ ἐθνοφυλακὴ, εἰς τοὺς στρατιωτικούς ποινικούς νόμους, ἀπολαμβάνουσα καὶ ὅλα τὰ εἰς τὸν στρατὸν χορηγούμενα δικαιώματα, ἥτοι μισθοὺς, ἀπαζημιώσεις καὶ λοιπὰ χορηγήματα· τοῦτο δὲ καθίσταται ἀναγκαῖον καὶ ἐν ταύτῳ δίκαιον.

Διότι κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίστασιν, ἥτοι καθ' ἣν ὁ ἐφεδρὸς διατελεῖ κατ' ἰδίαν ἐντὸς τοῦ οἰκείου δήμου, εἴτε ἀσκούμενος, εἴτε ὑπηρετῶν εἰς τινα ὄρισμένα καθήκοντα ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς ἐν ἐκλογαῖς ἢ ἀσφαλείᾳ τοῦ δήμου, οὗτος, ὡς πολίτης ὑπηρετῶν, υπάγεται εἰς τὴν κοινὴν ποινικὴν νομοθεσίαν τοῦ Κράτους, ἐπομένως οὐδὲν δικαίωμα ἔχει εἰς στρατιωτικὰς χορηγήσεις.

Κατὰ τὴν δευτέραν ὅμως περίστασιν, ἥτοι καθ' ἣν ὁ ἐφεδρὸς ἀσκεῖται ἢ ὑπηρετεῖ ἐκτὸς τοῦ οἰκείου δήμου, ἐνοῦται μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἢ ἐκστρατεύει, οὗτος ἐκτελεῖ ἔργα στρατιώτου, ὡς τοιοῦτος δὲ υπάγεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν, καὶ ἐπομένως εἰς τὰ ἐξ αὐτῆς πηγάζοντα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Ἐπὶ τοῦ 15. ἄρθρου.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ περὶ ἐφεδρείας ἐνταῦθα ἐκτεθέντος συστήματος ἀπαιτεῖ χρόνον καὶ δαπάνας. Ἐν Πρωσίᾳ ἀπ' ἀρχῆς

τοῦ αἰῶνος τούτου ἐνησχολήθησαν ἀνευδότης εἰς ἐντελέστερον καὶ εὐρύτερον στρατιωτικὸν σύστημα· ὡς ἔχοντες δὲ ὅλα τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ μέσα, μόλις μετὰ πολλὰ ἔτη καὶ πολλὰς δαπάνας καὶ κόπους κατώρθωσαν νὰ φέρωσιν εἰς ἐντέλειαν αὐτό. Ἐν Ἑλλάδι ὅμως, ἐνθα οὐδ' αὐτὸς ὁ περὶ ἀπογραφῆς νόμος εἰσέτι δύναται νὰ ἐκτελεσθῆ, ὁ πληθυσμὸς εἶναι λίαν ἀραιὸς, οἱ κάτοικοι πολλῶν ἐπαρχιῶν οἱ μὲν ἀποδημοῦν ἢ ἀπέρχονται ἐκτὸς τοῦ Κράτους, ἄλλοι δὲ ἑτεροδημοῦν, ἢ συκοινωνία εἶναι δυσκολωτάτη ἐνεκα τῆς πολυνησίας καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν ὁδῶν, μέγα μέρος τῶν κατοίκων ἐνασχολεῖται εἰς τὸ ναυτικόν, ἕτερον εἰς τὸν ποιμενικὸν βίον, ἐλλείπει εἰσέτι τὸ πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους σέβας, ἡ δὲ Κυβέρνησις δὲν εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρὰ, ὅπως ἐκτελῆ ἀκωλύτως αὐτοὺς, πρὸς δὲ, τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους μόλις ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας· ταῦτα πάντα οὔτε ἐπιτρέπουν, οὔτε εἶναι δυνατόν εἰς τὴν παραδοχὴν ἐν τῷ ἅμα τοῦ συστήματος τούτου τῆς ἐφεδρείας ἐφ' ὅλων τῶν δῆμων τοῦ Κράτους.

Ὅθεν δι' ὅλους τοὺς προειρημένους λόγους καὶ δι' ὅσους ἄλλους δύναται νὰ ἐκθέσῃ τις, αἱ περὶ ἐφεδρείας διατάξεις τοῦ παρόντος νομοσχεδίου δύνανται νὰ ἐκτελῶνται, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς περισκέψεως. Ἐν πρώτοις εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν νομῶν, εἶτα εἰς τὰς τῶν ἐπαρχιῶν, μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη (καὶ τοῦτο οὐχὶ ἐν ταῖς νήσοις καὶ ὄρειναῖς ἐπαρχίαις) ἴσως ἐκτελεσθῶσι καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς δήμους τοῦ Κράτους. Ἐνεκα λοιπὸν τούτων ὅλων ἐτέθη ἡ διάταξις αὕτη ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ, ἵνα μὴ ἐκλάβῃ τις ὅτι αἱ περὶ ἐφεδρείας διατάξεις συγχρόνως θέλουν ἐκτελεσθῆ εἰς ἅπαντα τὴν ἐλληνικὴν Ἐπικράτειαν.

Ἐὰν ὅμως παρουσιασθῆ αἰφνίδιος κίνδυνος εἰς τὸ Κράτος
ΕΛΛΗΝ, ΣΤΡΑΤ. ΦΥΔ, ΚΓ', Τ'. Δ'.

ἢ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἀπαιτοῦσαι τὴν κατάρτισιν πολυαριθμοῦ στρατοῦ, ἢ ἀνάγκη αὕτη θεραπεύεται διὰ τῆς τρίτης παραγράφου τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ παρόντος νομοσχεδίου· διότι διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ στρατολογήσῃ περὶ τὰς 40 χιλιάδας κληρούχων, πρὸς τούτοις προστιθεμένων καὶ τῶν καταταχθησομένων ἐθελοντῶν, μάλιστα καὶ τῶν κατὰ τὸ 7. ἄρθρον προβλεπομένων ἀλλοδαπῶν, ἢ Ἑλλάς ἐν παντὶ καιρῷ δύναται νὰ παρουσιάσῃ εἰς μάχην πλεον τῶν 60 χιλιάδων τακτικοῦ στρατοῦ, ἐκτὸς τῶν ἀτάκτων σωμάτων, ὧν ὁ ἀριθμὸς κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἶναι ἄπειρος· ὅθεν πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ τις ὅτι ἡ Ἑλλάς εἰς ἐθνικὸν πόλεμον θέλει ἔχει ἀναμφισθητῶς 100 χιλιάδας ἐνόπλων ἀνδρῶν.

(Ἐνταῦθα προσετέθησαν καὶ τινες διατάξεις ὡς συμπληρωματικαὶ τοῦ νόμου τούτου).

Ἐπὶ τοῦ 16. ἄρθρου.

Μετὰ τὸν ἐτήσιον προσδιορισμὸν τῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νεοσυλλέκτων, καὶ κατὰ τὸν ὑπάρχοντα νόμον περὶ ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμὸν τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, ὁ ὀργανισμὸς τοῦ στρατοῦ εἶναι ὅλως ἔργον κυβερνητικόν· διότι δι' αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ οὔτε νέαι θέσεις ὀρίζονται, οὔτε ὑπέρβασις δαπάνης γίνεται τοῦ ψηφισθέντος καὶ κυρωθέντος ἐτησίου προϋπολογισμοῦ. Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἐφεδρείας, διότι καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῆς καὶ αἱ περὶ τούτου δαπάναι κατ' ἔτος θέλουσιν συμπεριλαμβάνεσθαι εἰς τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμὸν.

Ἐπειδὴ ὁμως πολλάκις ἐγεννήθησαν ἀμφιβολίαι περὶ τούτου, προσετέθη ἡ διάταξις αὕτη ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ, ἵνα ἡ

Κυβέρνησις ἀπολύτως καὶ ἀναμφιβόλως ἐνεργῆ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ τε στρατοῦ καὶ τῆς ἐφεδρείας κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους.

Ἐπὶ τοῦ 17. ἄρθρου.

Ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ διαλαμβανομένη διάταξις ὑπάρχει εἰς τινὰς τῶν περὶ ἀπογραφῆς νόμων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν· τοῦτο δὲ, ἵνα μὴ τις τῶν νέων, ὑπαγόμενος μὲν εἰς τὸν περὶ στρατολογίας νόμον, μὴ ἐγγραφεὶς δ' εἰς δῆμον τινὰ τοῦ Κράτους, καὶ καλυπτόμενος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὑπηρεσίας, διαφύγῃ τὰς εἰς τὸν στρατὸν ὑποχρεώσεις του· πρὸς δὲ, ἐνεκα τοῦ κωλύματος τούτου οὐδεὶς νὰ δύναται νὰ διορισθῇ εἴτε εἰς δημοσίαν, εἴτε εἰς δημοτικὴν ὑπηρεσίαν πρὸ τῆς περὶ στρατολογίας ὑποχρεώσεώς του. Διὰ ταῦτα πάντα προσετέθη ἐνταῦθα ἡ διάταξις αὕτη, ἥτις μάλιστα εἶναι ἀναγκασιότατη ἐν Ἑλλάδι, διότι πολλοὶ εἴτε ἀλλοδαποὶ, εἴτε ἡμεδαποὶ, ἀποκατεστημένοι ὄντες εἰς τινὰς δήμους τοῦ Κράτους, δὲν ἐνέγραψαν εἴτε ἑαυτοὺς εἴτε τὰ τέκνα των εἰς τὰ δημοτολόγια, ἐπομένως ταῦτα δὲν ἐγγράφονται εἰς τοὺς στρατολογικοὺς πίνακας, ἐνῶ διορίζονται εἰς δημοσίας θέσεις, οὕτως ἀποφεύγουν τὰ βάρη τῆς στρατολογίας, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου ἀπολαμβάνουσι τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου, καὶ μάλιστα τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου· παράδειγμα ἔστωσαν αἱ Ἀθηναίαι, ἐνθα ἡ στρατολογία ἐπιπίπτει εἰς μόνους τοὺς αὐτόχθονας Ἀθηναίους, ὡς μὴ ὄντων ἐγγεγραμμένων τῶν τέκνων τῶν ἐτεροχθόνων καὶ ἐτεροδημοτῶν εἰς τοὺς κατ' ἔτος γινομένους στρατολογικοὺς πίνακας.

Προσετέθη δὲ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ὅπως ἡ περὶ ἐγγραφῆς αὐτῶν ἀπόδειξις εἰς τοὺς στρατολογικοὺς πίνακας δήμου τινὸς ἦνε ἐπικυρωμένη παρά τινος τῶν ἀναθεωρητικῶν Συμ-

βουλιῶν, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης καταχρήσεως παρά τε τῶν δημοτικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν· διότι καθ' ἑκάστην τοιαῦτα περὶ στρατολογίας πιστοποιητικὰ παρουσιάζονται πλαστὰ, εἰ καὶ ταῦτα εἶναι προσηκόντως ἐκδεδομένα καὶ ἐπικυρωμένα παρά τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν.

Ἐπὶ τοῦ 18. ἄρθρου.

Εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, πρὸς δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ρουμανίας, ὑπάρχει ἐν σχολεῖον ῥίπης εἰς ἑκάστην ἐπαρχίαν, εἰς ὃ ἐξασκοῦνται ἅπαντες οἱ πολῖται εἰς τὸ μάθημα τοῦτο, ὅπερ θεωρεῖται τὴν σήμερον ὡς τὸ μόνον χερίσιμον εἰς τὸν πόλεμον, ἐν ἀπάσῃ δὲ τῇ Γερμανίᾳ κατέστη τὸ μόνον διασκεδαστικὸν παιγνίδιον· ἀλλαχοῦ δὲ συγκροτοῦνται πανηγύρεις καὶ τίθενται βραβεῖα εἰς τοὺς ἀριστέυσαντας· μόνον δὲ ἐξ ὧν τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἡ Ἑλλάς ἐξαιρεῖται, καίτοι ἐνασμενιζομένη εἰς τὸ ἀρειμάνιον αὐτῆς ἦθος, καὶ ἔχουσα μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐθνῶν μεγαλητέραν ἀνάγκην τούτου. Αἱ ἰδιωτικαὶ ἐταιρεῖαι, ὡς γίνεται ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, οὐδὲν αἴσιον ἀποτέλεσμα φέρουσιν ἐνταῦθα. Παράδειγμα ἔστω ἡ Κέρκυρα, ἐνθα ὀλίγον χρόνον ἐζήσεν ἡ περὶ τοῦ ῥίμματος ἐταιρεῖα. Καὶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν Ἀθηνῶν προσπάθειαι ἐγένοντο περὶ συστάσεως τοιαύτης ἐταιρείας, ἀλλ' οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ὅπερ, καὶ ἂν εὐδοκίμησῃ, δὲν ἀναπληροῖ τὸν προτιθέμενον σκοπὸν, ὅστις εἶναι ἡ ἐκγύμνασις ὧν τῶν πολιτῶν εἰς τὸ οὐσιῶδες μάθημα τοῦτο.

Διὰ ταῦτα πάντα προσετέθη ἐν τῷ νομοσχεδίῳ ἡ διάταξις αὕτη, ὥστε ἡ Κυβέρνησις νὰ συστήσῃ τὰ σχολεῖα ταῦτα ἐν πρώτοις ἐν ταῖς πολυπληθεστέραις πρωτευούσαις τῶν ἐπαρχιῶν, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, εἰ δυνατόν, εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας.

Ἡ ἄσκησις αὕτη εἶναι λίαν εὐάρεστος εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἅπαντες δὲ θὰ προθυμοποιοῦνται νὰ φοιτῶσι, μάλιστα δὲ οἱ νέοι. Τοῦτο συντείνει πολὺ εἰς τὸν προτιθέμενον σκοπὸν τῆς ἐξασκήσεως ὧν τῶν πολιτῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ ὄπλα, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Αἱ περὶ τούτων δαπάναι εἶναι μικραὶ· συνίστανται δὲ εἰς ὀλίγους σκοποὺς προχείρους, τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαιοῦντα φυσείκια, καὶ περίφραγμα τοῦ τόπου ἐνθα γίνεται τὸ γυμνάσιον τοῦτο. Ταῦτα δὲ πάντα δύνανται νὰ δαπανήσωσιν οἱ δῆμοι ἐκάστης ἐπαρχίας, ἐπιβάλλοντες μικρὰν πληρωμὴν εἰς τοὺς ἐξασκουμένους διὰ τὴν δαπάνην τῶν φυσείκων, τὸ δὲ ὑποῦργεῖον τῶν στρατιωτικῶν νὰ δώσῃ τὰ πρὸς τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀναγκαιοῦντα ὄπλα.

Τὸ περὶ τούτου Β. διάταγμα θέλει κανονίσει τὰ καθέκαστα τῶν σχολείων τούτων.

Ἡραίνοντες τὴν περὶ τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἔχθεσιν, μετὰ πεποιθήσεως λέγομεν, ὅτι ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ οὐχὶ μόνον οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὰ οικονομικὰ μέτρα τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας συντελεῖ εἰς ταῦτα· διότι ἡ οὕτω συστηθεῖσα ἐφεδρεία συντείνει πολὺ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθοδοτουμένου ὑπὸ τοῦ δημοσίου στρατοῦ. Αὕτη, ὀργανιζομένη κατ' ἐπαρχίας καὶ ἰθυνομένη ὑπὸ ἀξιωματικῶν πεπειραμένων, μικρὰν ἀποζημίωσιν λαμβανόντων, θέλει χρησιμεύει εἰς πολλὰς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους, ἐνασχολούσας πολλὰς ἑκατοντάδας στρατιωτῶν καὶ ἐμμίσθων ἐθνοφυλάκων· πρὸς δὲ, θέλει συντείνει τὰ μέγιστα εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ληστείας, καὶ μάλιστα θέλει ἀπομακρύνει αὐτὴν ἐκ τῶν πόλεων, ἐν αἷς πολυπληθεστέρα οὔσα ἡ ἐφεδρεία καὶ καλῶς ὀργανισμένη, εἰς πᾶσαν περίστασιν θέλει λαμβάνει τὰ ὄπλα, εἴτε πρὸς καταδίωξιν κακοποιῶν, εἴτε πρὸς ἐπάνοδον τῆς τυχόν διαταραχθείσης

τάξεως δύναται δὲ νὰ συνδράμη καὶ τὰς διαφόρους ἀρχὰς πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ὡς εἴσπραξιν τῶν φόρων καὶ λοιπῶν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους, ἀπαιτουσῶν ἐνοπλον δύναμιν.

Ὁ δὲ ὄργανισμὸς τοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ γένη τοιοῦτος, ὥστε εἰς πᾶσαν ἐνδεχομένην ἀνάγκην τοῦ Κράτους νὰ πολυπλασιάζεται οὗτος διὰ τε τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἢ καὶ διὰ νέας στρατολογίας.

Ἐξ ὧν τῶν εἰδικῶν ὄπλων μόνον εἰς τὸ πυροβολικὸν πρέπει νὰ δοθῇ μεγίστη προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια πρὸς αὔξηση αὐτοῦ ἢ ἐντελῆ κατάστασιν καὶ κατάρτισιν ἐν πολέμῳ· διότι ἡ παρουσία πολυαριθμοῦ καὶ καλῶς ἐξησκημένου πυροβολικοῦ, μάλιστα τῆς νέας ἐφευρέσεως, ἀπεδείχθη ἐν τοῖς τελευταίοις πολέμοις ὅτι συνετέλεσε τὰ μέγιστα, ἢ τὸ πᾶν, κατὰ τὴν πολλῶν γνώμην, εἰς τὴν καλὴν ἔκβασιν αὐτῶν. Ἐπομένως κατὰ τὸν ὑποτεθέντα ὑπολογισμὸν, χρειὰς τυχούσης, δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἐν πολέμῳ τοὐλάχιστον 50 χιλιάδας πεζικοῦ, εἰς τὸ ἀναγκαιοῦσιν 25 κανονστοιχίαι, συγκείμεναι ἀπὸ 6 πυροβόλα. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦδὲ πρέπει νὰ διατηρῶμεν τοὐλάχιστον χιλίους πυροβολιστὰς ὀργανιζομένους εἰς 10 κανονστοιχίας πεδινὰς καὶ ὄρεινὰς, αἱ ὁποῖαι ν' αὐξάνωσιν ἐν πολέμῳ εἰς 25. Λέγομεν δὲ νὰ διατηρῶμεν τοσοῦτον πυροβολικόν, διότι ἡ ἐντελής κατάρτισις αὐτοῦ ἀπαιτεῖ χρόνον πολὺν, ἐνῶ δὲ τοῦ πεζικοῦ ὄργανισμὸς καὶ ἡ ἄσκησις εἶναι ἔργον ὀλιγοχρόνιον, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἀπαρτίζοντες αὐτὸ στρατιῶται εἰσὶν ἐξησκημένοι εἰς τὰ πρῶτα στρατιωτικὰ μαθήματα· ἐνῶ τὸ πυροβολικόν, ὡς ἔββέθη, ἀπαιτεῖ ὡς πρὸς τὸν καταρτισμὸν αὐτοῦ καὶ χρόνον πολὺν ἢ δαπάνην οὐ σμικρὰν, κατὰ τὸ κοινὸν λόγιον. Ἴνα ὅμως μὴ καταστῇ δαπανηρὰ εἰς τὸ Κράτος ἡ συντήρησις αὐτοῦ, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὸ καὶ ὡς φρουρὰν ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ ἢ ἀλλαχοῦ, ἐνθα διαμένει, ἐλαττοῦντες τοσοῦτον πεζικόν.

Ἀνακεφαλαιούμενα λοιπὸν τὰ προειρημένα περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι στρατοῦ, συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς·

α) Διατήρησις τοῦ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἀναγκαίου πεζικοῦ, ἀλλὰ καλῶς ἐξησκημένου, οὐχὶ εἰς ματαίους ἐλιγμούς, ὧν ἡ ἀξία ἠλαττώθη ἤδη, ἀλλ' εἰς τὰ ἐν πολέμῳ ἀπολύτως ἀναγκαῖα γυμνάσια, καὶ ἰδίως εἰς τὸ τοῦ βίμματος, καὶ μετ' ἀξιωματικῶν ἐκπαιδευτῶν, καὶ ἀπάντων ἐχόντων γνώσεις τῆς προσκαίρου στοιχειώδους ὀχυρωτικῆς.

β) Διατήρησις 10 λόχων πυροβολικοῦ, μετὰ τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου, ἀκαταπαύστως ἐκπαιδευομένου.

γ) Βαθμηδὸν ἀγορὰ καὶ προπαρασκευὴ ὕλικου τοῦ πολέμου, ἰδίως δὲ τουφεκίων, μυδροβόλων καὶ πυροβόλων.

Ὁ μέλλον λιπὸν ὄργανισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἐκτεθέντων ἐνταῦθα, ἐὰν πρόκηται εἰς τὸ μέλλον νὰ ὑπάρξῃ στρατὸς ἐν Ἑλλάδι.

Ἐγγραφα ἐν Ἀθήναις ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ 1870.

X. BYZANTIOS.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΠΠΙΚΟΥ (*).

Ἴππικὸν ἐναντίον πεζικοῦ.

Τὸ ἵππικόν δὲν ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ πεζικοῦ, ἐὰν τοῦτο προηγουμένως δὲν κλονισθῇ διὰ δραστηρίου πυρός τοῦ πεζι-

(*) Συνέχεια, ἴδε προηγ. φυλλάδιον.

κοῦ ἢ τοῦ πυροβολικοῦ, ἢ τοῦλάχιστον ἐπιτίθεται, ὁπότε ἐκεῖνο κινεῖται ἢ ἐκτελεῖ ἕλιγμόν τινα. Ἐν τούτοις πεζικὸν κακὸν πρέπει νὰ προσβάλληται ἀμέσως ἄνευ διαταγμοῦ εἰς ὁποῖαν δῆποτε διάταξιν καὶ ἂν εὐρίσκηται, ἐκτὸς ἂν ὑπερασπίζηται διὰ ὕλικῶν ἐμποδίων.

Τὸ ἵππικόν, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν πεζικοῦ τινος ἀντιτασσομένου αὐτῷ, ὀφείλει κατὰ πρῶτον νὰ τὸ ἐξετάσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον παρελαύνει ἀπειλητικῶς πλευρόθεν ἢ πρὸ τοῦ μετώπου εἰς ἀπόστασιν τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων μέτρων, καὶ πέμπει ἐναντίον αὐτοῦ ἵππεις τινας, οἵτινες πυροβολοῦσι καὶ τρέχουσιν εἰς τάχος, προξενοῦντες κονιορτόν. Ἐὰν τὸ πεζικόν, ἀντὶ νὰ μὲνη ἀπαθὲς ἐνώπιον αὐτῶν τῶν ἐπιδείξεων, ἀρχίζῃ νὰ πυροβολῇ, ὑπόκειται εἰς βέβαιον κίνδυνον. Τότε τὸ ἵππικόν ἄς προσβάλλῃ αὐτὸ ταχέως καὶ σταθερῶς, εἴτε κατὰ φάλαγγα, εἴτε ἀνεπτυγμένον, ἄνευ ἀργοπορίας.

Ἐὰν ὅμως τὸ ἵππικόν ἴσταται ἀτάραχον καὶ δὲν ἐκφοβίζεται, φεῖδεται δὲ τῶν πυρῶν του, καὶ δὲν ἐκπέμπῃ, εἰμὴ βολίδας τινὰς ῥιπτομένας ὑπὸ καλῶν σκοπευτῶν, ἐξερχομένων τῶν τάξεων, δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ ἐξ ἐφόδου. Τότε ἀνάγκη πᾶσα νὰ τὸ ἀκολουθῇ καὶ νὰ τὸ ἐπιτηρῇ, ὅπως, εἰ δυνατόν, τὸ καταλάβῃ σφάλλον, ἢ νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ, ἀφοῦ προηγουμένως διαβρῆχθῇ διὰ τοῦ πυρὸς τοῦ πυροβολικοῦ.

Ἐὰν τὸ πεζικόν δὲν μετακινήται, ἐὰν ἔχῃ ὡσαύτως πυροβόλα, καὶ ἐὰν ἐπὶ τέλος πρέπη διὰ πάσης θυσίας νὰ ἀνατραπῇ, τότε τὸ ἵππικόν φέρεται πρὸς ἓν τῶν ἄκρων τῆς γραμμῆς τῶν τετραγώνων αὐτοῦ, καὶ προσβάλλει ἕκαστον στίφος, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου (ὑποθέτομεν, ὅτι εἶναι ἐσχηματισμένον εἰς τετράγωνον, ἐπειδὴ ὁ σχηματισμὸς οὗτος τῷ εἶναι

μᾶλλον εὐνοϊκός)· διότι ἀλλέως εἰσχωροῦν μεταξὺ τῶν στίφῶν του θὰ ἐξετίθετο εἰς διασταυρούμενα πυρὰ, ὅπερ θὰ ἦτο λίαν ἐπικίνδυνον καὶ ἀσύμφορον. Δύο ἴλαι καλῶς διοικούμεναι θὰ ἠδύναντο μετ' ἐπιτυχίας νὰ διαβρῆξωσιν ἓν τάγμα, συμμορφούμεναι μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

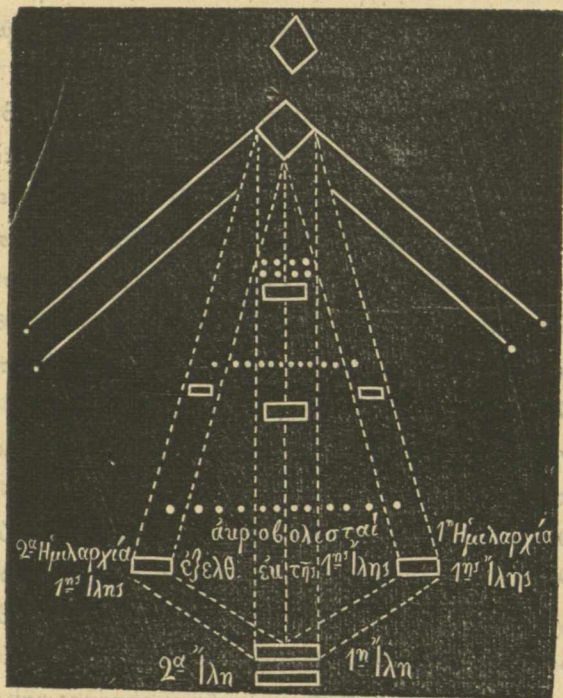
Αἱ δύο ἴλαι σχηματίζονται εἰς πυκνὴν φάλαγγα πρὸ τῆς γωνίας, ἣν πρόκειται νὰ προσβάλωσι, καὶ καθέτως ἐπὶ τῆς προεκτάσεως τῆς σχετικῆς διαγωνίου, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐνεργοῦ βολῆς τῶν ὅπλων. Ἐξαποστελλοῦσι δωδεκάδα ἀκροβολιστῶν, οἵτινες πυροβολοῦσι, τρέχουσιν εἰς τάχος δεξιὰ καὶ ἀριστερά, χωρὶς νὰ προχωρῶσι πολὺ, καὶ καλύπτουσιν οὕτω πᾶν τὸ γινόμενον ὀπισθεν τῶν, ἰδίως ἐπὶ τῆς διαγωνίου. Ἡ πρώτη ἴλη διαχωρίζεται εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν τρέπεται διποδίζον δεξιὰ, τὸ δὲ ἀριστερά, διὰ νὰ ἀπειλήσωσι τὰς πλευράς τοῦ τετραγώνου.

Ὅποταν τὰ ῥηθέντα τμήματα προχωρήσωσιν ἀρκούντως καὶ λάβωσι τὰς ἀπαιτούμενας διευθύνσεις, τότε ἡ δευτέρα ἴλη ἐξέρχεται εἰς διποδισμόν. Τὰ ἐπαπειλούμενα πλευρὰ θὰ ἀρχίσωσιν ἄνευ ἀμφιβολίας τὸ πῦρ. Εἰς τὴν πρώτην ἐκκένωσιν ἡ ἴλη, ἣτις εὐρίσκεται ὀπισθεν, λαμβάνει τὸ τάχος καὶ προσβάλλει κατὰ κράτος. Οὕτω ἐπιτιθεμένη, θὰ ὑποστηρίζεται ἐκ τῶν δύο ἡμιλαρχιῶν τῆς πρώτης ἴλης, αἵτινες βαδίζουσαι εἰς τροχασμόν, θέλουσι φυσικῶς ἀφελθῆ ὀπίσω ὑπὸ τῆς δευτέρας, καὶ θὰ ἐξακολουθοῦσιν εἰς τὸ διάστημα τοῦτο νὰ ἐλιύωσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸ πῦρ τῶν πλευρῶν, τὸ ὁποῖον ἔνεκεν τῆς μεγάλης λοξότητος δὲν θέλει εἶσθαι φονικόν. Οἱ ἀκροβολισταὶ σμικρύνουσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαστήματα καὶ ἐπὶ τέλος σχηματίζουσι τὴν κεφαλὴν τῆς προσβολῆς.

Τὸ ἵππικόν φθάσαν εἰς τὸ τετράγωνον, ὀφείλει μετὰ πάσης θυσίας νὰ κατορθώσῃ ῥῆγμα· εἰσχωρήσαν δὲ ἐν αὐτῷ,

ἐπιβάλλει νὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα καὶ ἄγει τοὺς αἰχμαλώ-
τους ὠθοῦν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἐφεδρείαν· τούναντίον δὲ σπαθίζει
τοὺς ἀνθισταμένους ἀνηλεῶς.

Διάρθεσις δύο ἰλῶν, ἐπιφορτισμένων νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ
μιάς ἄκρας γραμμῆς τινος τετραγώνων.

Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ προσβολὴ ἀποτύχη, πρέπει ν' ἀ-
ποσυρθῶσι μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ταχύτητος, κάμπτοντες τὸ
ἄνω μέρος τοῦ σώματος πρὸς τὸν τράχηλον τοῦ ἵππου, καὶ
νὰ συναχθῶσιν ἐκτὸς τῆς ἐνεργοῦ βολῆς τῶν ὄπλων. Ἡ
προσβολὴ ἐπαναλαμβανομένη δὲν ἐκτελεῖται ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέ-
ρους, εἰς δ' ἡ πρώτη ἀπέτυχε· διότι τὰ πτώματα τῶν ἀνδρῶν
καὶ τῶν ἵππων θὰ ἐμποδίζουσιν τὴν ὁρμὴν.

Ἐὰν τὸ ἔδαφος ὑπενδίδῃ, ἐὰν οἱ ἵπποι ὀλισθαίνωσι καὶ
κατακίπτωσιν, ἢ οἱ πρόσκοποι ἀναγγέλλωσιν ἐμπόδια ἐκ τοῦ

μακρόθεν ἀόρατα, ἐναντίον τῶν ὁποίων τὸ ἵππικὸν θὰ προσέ-
κοπτε, τότε πρέπει ν' ἀποφύγη τὸ νὰ προσβάλλῃ τὸ πεζικόν·
διότι θέλει ἀπολέσει ἅπαντας τοὺς ἵππεις του. Ἐὰν ὁμως
τούναντίον τὸ ἔδαφος παρουσιάξῃ κυματισμοὺς (τοὺς ὁποίους
γεγυμνασμένοι οὐθαλμὸς ἀνακαλύπτει καὶ εἰς τὸ κατ' ἐπιφά-
νειαν ὁμαλὸν πεδίον), οἷτινες νὰ δύνανται νὰ καλύψωσι τὸ
ἵππικὸν κατὰ τὸ πλεῖστον διάστημα τοῦ δρόμου του, θὰ ἐκα-
τώρθωνε πολλάκις, γνωρίζον νὰ ἐπωφεληθῇ ἐκ τῶν πρακα-
λυμάτων τούτων, ν' ἀνατρέψῃ σχεδὸν ἀμαχητὶ τὰ ἀξιώτερα
πεζικὰ σώματα. Λόγου χάριν, ὁ διοικητὴς τάγματός τινος εὐ-
ρίσκεται ἐπὶ λορίσκου τινός καὶ παρατηρεῖ ἐνώπιόν του ἴλας
τινάς, αἷτινες τὸ ἀπειλοῦσιν ἴσταται καὶ σχηματίζεται εἰς
τετραγώνον, νομίζων οὕτω ἑαυτὸν ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ, διότι
ἐπίκειται τοῦ ἀντιπάλου του· ἀλλ' οὕτος ἀνακαλύπτει πρὸς
τὰ ἀριστερὰ τοῦ τετραγώνου μικρὰν τινα κοιλάδα ἐκτεινομέ-
νην ἐπὶ 200 μέτρα, ἐνθα οἱ ἵππεις του θὰ ἦσαν πάντῃ προ-
φυλαγμένοι ἐκ τῶν βλημάτων τοῦ ἐχθροῦ· διευθύνεται δὲ
πρὸς τὴν κοιλάδα προσποιούμενος ἀποχώρησιν, εἰσχωρεῖ ἐντὸς
αὐτῆς εἰς φάλαγγα κατ' οὐλαμοὺς, καὶ φθάνων οὕτω εἰς τὸ
ὑψος τοῦ τάγματος, διατάττει «κατ' οὐλαμοὺς ἐπ' ἀριστερὰ!
εἰς τάχος-μάρς!» καὶ προσβάλλει αὐτὸ ἀμέσως. Κατὰ πᾶ-
σαν πιθανότητα θέλει ἀνακαλυφθῇ πολὺ ἀργά, καὶ ἐπομένως
δὲν θέλει ὑποστῆ ἐπὶ πολὺ πῦρ θανατηφόρον, ἢ δὲ ἐπιθετικὸς
του θέλει ἐπιτύχει.

Γενικῶς αἱ ἀνωφέρειαι, ὁπότεν αὐταὶ δὲν ἦναι πολὺ ἀπό-
τομοι, εἶναι εὐνοϊκαὶ εἰς τὸ ἵππικὸν ἐναντίον τοῦ πεζικοῦ, τὸ
ὁποῖον τότε πυροβολεῖ σχεδὸν πάντοτε ὑψηλότερα· ἐξ οὗ ἐξά-
γεται, ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄπλον κακῶς συνειθίζει νὰ
ἐκλέγη τὰς ὑψηλότερας θέσεις, ἐν ᾧ αἱ ἐπὶ ὁμαλῶν κλίσεων
εἶναι δι' αὐτὸ αἱ μᾶλλον εὐνοϊκαί.

Ἴππικὸν ἐναντίον πυροβολικοῦ.

Τὸ ἵππικὸν οὐδέποτε πρέπει νὰ προσβάλλῃ κατ' εὐθείαν τὸ πυροβολικόν, ἀλλὰ νὰ πέμπῃ πρὸ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἀκροβολιστάς τινας, ἐνῶ τὸ ἐπίλοιπον θὰ προσπαθῇ διὰ κυκλώσεως νὰ ἐπιπέσῃ ἐπὶ τῶν στηριγμάτων αὐτοῦ. Κυριευθέντων τῶν πυροβόλων, δὲν πρέπει νὰ καταγίνηται εἰς τὴν μεταφορὰν αὐτῶν, διότι ἡ πράξις αὕτη ἐπιφέρει ἀργοπορίαν καὶ προσκόμματα πολλάκις θλιβρία, ἀλλ' ἄς ἀρκῆται εἰς τὸ νὰ ἀποκόπητ' ἅς σειράδας, καὶ νὰ φονεύῃ τοὺς ἵππους, ἐὰν φοβῆται τὴν ἀνάκτησιν τῶν πυροβόλων παρὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἰδίως νὰ καταστρέφῃ τὰ πολεμεφόδια. Πρὸ παντὸς ἀπαιτεῖται τὸ ἵππικὸν νὰ καθιστᾷ βεβαίαν τὴν νίκην του, διὰ τῆς ὁποίας θέλει γενῆ κύριος ὅλου τοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐγκαταλειφθησομένου ὕλικου, ἐνῶ ἄνευ βεβαίας νίκης τὸ ὕλικόν θὰ τῷ ἦτο μᾶλλον πρόξενον ἐμποδίων παρὰ ὠφελειῶν.

Ἀνιχνεύσεις.

Ἐκαστον σῶμα, πλησίον τοῦ ἐχθροῦ κινούμενον, ὀφείλει, ἵνα μὴ προκαταλαμβάνηται ὑπ' αὐτοῦ ἢ ἐξ ἀπροσδοκῆτων τοῦ ἐδάφους κωλυμάτων προσκόπη, νὰ ἐξαποστέλλῃ ἀποσπάσματα, ἅτινα συγχρόνως νὰ προσπαθῶσι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου ἀντεπεξερχόμενα νὰ κρατῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν μακρύτερον.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποσπασμάτων τούτων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ ἐδάφους, ἐκ τῆς ἡμέρας καὶ ἐκ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους.

Ἐν ἀνοικτῷ ἐδάφει καὶ ἐν αἰθρία ἡμέρᾳ, ἐνθα οὐδεὶς κίνδυνος προκαταλήψεως ὑφίσταται, δύναται τις νὰ ἐξαποστείλῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀνιχνεύσεως ἓν ἀπόσπασμα ἢ ἵππεὶς τινας, οἵτινες φυλάττουσι μεταξύ των μεγάλα διαστήματα.

Ἐν κεκαλυμμένῳ ὁμῶς καὶ διακεκομμένῳ ἐδάφει εἶναι χρεία περισσοτέρων ἀποσπασμάτων. Εἷς οὐλαμὸς, διαιρού-

μενος εἰς τρία ἀποσπάσματα, δύναται κάλλιστα ἐν ἀνώμαλῳ ἐδάφει ν' ἀνιχνεύσῃ ἕκτασιν 3,000 βημάτων, ἐὰν ἡ ἀνιχνεύσις ἐνεργῆται ἐπιτηδεῶς.

Ἐπίσης εἶναι χρεία πολλῶν ἀποσπασμάτων εἰς ἀνοικτὰ, ἀλλ' ὁμιχλώδη, χιονώδη καὶ ἀμμώδη μέρη, ἔτι κατὰ τὴν διάρκειαν σφοδρῶν ἀνέμων, καὶ τῶν τοιούτων.

Σημεῖα διὰ σαλπείγων ὀφείλει τις ὅσον τὸ δυνατόν ν' ἀποφεύγῃ, πλησίον δὲ τοῦ ἐχθροῦ ταῦτα ἀπαγορεύονται ὀλοτελῶς. Αἱ διὰ τὴν προχώρησιν, πλαγιοδρόμησιν, στάσιν καὶ ἀναφάνησιν τοῦ ἐχθροῦ πληροφορίες δίδονται προρορικῶς δι' ἀποστολῆς ἀγγελιαφόρων, εἰς ὃ ὀφείλουσι νὰ ὦσιν ὅσον τὸ δυνατόν φειδωλοί.

Οἱ ἀνιχνεύοντες δρᾶττουσι τὰ ὄπλα τότε μόνον, ὅποταν ὁ ἐχθρὸς γενῇ καταραγῆς ἢ προὔποτιθεται πλησίον αὐτῶν. Οὐχ ἦτιον οἱ ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων πρὸς πλησιεστέραν ἀναγνωρίσιν τῶν ἀντικειμένων στελλόμενοι ἵππεῖς, πρὸς ἰδίαν αὐτῶν ἀσφάλειαν, δρᾶττουσι διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν καρμβίναν ἢ τὸ πιστόλιον καὶ ἐπακουμποῦσι τὸν κόπανον τοῦ πρώτου ἢ τὸν λαίμῶν τοῦ δευτέρου ὄπλου ἐπὶ τοῦ δεξιῷ μῆρῳ. Ὄφειλουσιν ὁμῶς τότε μόνον νὰ πυροβολήσωσιν, ὅποτε ἡ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ συνάντησις αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι ἀπροσδόκητος καὶ αἰφνιδια, ἢ ἡ διὰ τὴν ἀναφάνησιν αὐτοῦ δοθησομένη εἰδησις δὲν ἤθελε φθάσει ἐγκαίρως εἰς τὰ παρακαλουθούντα ἀποσπάσματα.

Πᾶν πρὸς ἀνιχνεύσιν ἀπόσπασμα, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ τηρῇ τὸν κανονικὸν αὐτοῦ σχηματισμὸν π. χ. ἂν διατρέχῃ ἀνοικτὸν ἐδαφος, τότε μένει πεπυκνωμένον, ἔχον ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ὑπαξιωματικὸν του· ἐξαποστέλλει δὲ ἵππεὶς τινας, ἐὰν ἐκείθεν τοῦ δρόμου ὃν διατρέχει εὐρίσκωνται ἀντικείμενα, ἅτινα χηρῶσιν πλησιεστέρας ἀναγνωρίσεως.

Ὅποταν δὲ ἀποσπάσματα ἀνίχνευτῶν φθάσωσιν εἰς μέρος, ἔνθα ἐμποδίζεται ἢ πρὸς τὰ πόρρω παρατήρησις, τότε πρὸς ἀσφάλειαν ἀποσπῶσιν ἔμπροσθεν καὶ πλευρόθεν ἵππεῖς τινας. Εἰς ὁποίαν δὴποτε ὁμως περίστασιν ὀφείλει ἀνάλογόν τι μέρος τοῦ ἀποσπάσματος νὰ παρακολουθῆ τὴν κυρίαν διεύθυνσιν, χρησιμεῖον ὡς πυρὴν συγκεντρώσεως τῶν ἀποσπασθέντων.

Οἱ ἀνίχνευόντες ὀφείλουσι νὰ φείδωνται τῶν ἵππων, καί, ἐὰν ἦναι δυνατόν, νὰ ἐκλέγωσιν ὁμαλὰς ὁδοὺς· ὑγρὰ δὲ μέρη καὶ πετρώδη ἐδάφη πρέπει ν' ἀποφεύγωνται. Οἱ τὸν πυρῆνα τοῦ ἀποσπάσματος ἀποτελοῦντες ἵππεῖς διέρχονται τὰς ἀτραποὺς ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν τὸ παρακολουθοῦν κύριον σῶμα κινῆται εἰς διποδισμόν, τὰ δὲ ἀποσπάσματα ἐπομένως λαμβάνουσι τὸ τάχος, τότε ὁ βηματισμὸς οὗτος λαμβάνει χώραν ἐπὶ εὐνοϊκοῦ ἐδάφους· διότι εἰς ἀνηρόρους καὶ ἐπὶ ἀπαλῆς γῆς μόνον ἐπιτρέπεται τὸ διποδίζειν. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν διάνυσιν τῶν διὰ τὸ τάχος μὴ εὐνοϊκῶν μερῶν δαπανᾶται χρόνος πολλὸς, δύναται εἰς ὁμαλὰς κατωφερείας ἢ ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους νὰ ἀναπληρῶσιν αὐτόν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ παρεκτρέπηται τοῦ κανονικοῦ βηματισμοῦ.

Ὁ τὸν οὐλαμὸν διοικῶν ἀξιωματικὸς ὀφείλει, πρὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν πρὸς ἀνίχνευσιν ἀποσπασμάτων, νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀκριβῆ διεύθυνσιν περὶ τῆς μελλούσης πορείας των.

Ἐὰν πρὸς ἀνίχνευσιν ἐξαποστέλλωνται τρία ἀποσπάσματα, ὁ διοικῶν ἀξιωματικὸς βαδίζει μετ' ἐκείνου, οὗτινος ἢ ἐντολῇ ἤθελεν εἶσθαι σπουδαιότερα, ἢ διευθύνεται ἐκεῖ, ἔνθα τὸ ἔδαφος ἤθελε τῷ παράσχει εὐρυτέραν κατόπτεισιν.

Ἀπομακρυνόμενος ὁ διοικῶν ἀξιωματικὸς ἐξ ἑνὸς τῶν ἀποσπασμάτων του πλέον τοῦ δέοντος καὶ πλησίον τοῦ ἐχθροῦ, συνοδεύεται ἐκ μερικῶν ἵππέων.

Τὰ διὰ τὴν ἀνίχνευσιν ἀποσπάσματα ὀφείλουσι νὰ ἐκκενῶσι πρὸ τοῦ κυρίου σώματος, ἢ δὲ προχώρησις αὐτῶν πρέπει νὰ ἦναι τοσοῦτον ταχεῖα, ὥστε νὰ μὴ παρεμποδίζηται ὁ τοῦ ἀκολουθοῦντος σώματος βηματισμὸς.

Τὸ εἰς τὸ μέσον ὁδεῖον ἀπόσπασμα ἀκολουθεῖ τὴν ὑπὸ τοῦ σώματος χαραχθεῖσαν διεύθυνσιν καὶ προηγείται αὐτοῦ 1000 τοῦλάχιστον βήματα· τὰ δὲ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀποσπάσματα προηγούνται δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ μεσαίου.

Τὰ τρία ἀποσπάσματα ὀφείλουσιν ἀναμεταξύ των καὶ μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος σώματος νὰ διατηρῶσι διὰ τοῦ βλέμματος σύνδεσμον· μὴ ὄντος δὲ δυνατοῦ τούτου ἔνεκεν ἀνωμαλιῶν, ἢ συγκοινωνία τότε ἀποκαθίσταται δι' ἀποστολῆς ἵππέων.

Τὰ πλευρικά ἀποσπάσματα δὲν πρέπει νὰ διαχωρίζωνται ἀπὸ τοῦ μεσαίου δι' ἀδιαβάτων ἐδαφικῶν ἀντικειμένων, ἀλλὰ ν' ἀφίνωσιν αὐτὰ κατὰ μέρος. Κατὰ δὲ τὰς τυχόν ὑπαρχούσας διαβάσεις ἀποσπῶνται ἵππεῖς τινες, ἵνα ἀνίχνεύσωσι τὸ πέραν αὐτῶν ἔδαφος. Οὗτοι, ἐὰν ἦναι ἀνάγκη, μένουσιν ἐκεῖσε ἐπὶ ὑψηλοῦ μέρους τοσοῦτον χρόνον, ἕως ὅτου τὸ παρακολουθοῦν κύριον σῶμα πλησιάσῃ, μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανέρχονται εἰς τὰ ἀποσπάσματά των.

Φθάσαν τὸ τῆς ἀνίχνεύσεως μεσαῖον ἀπόσπασμα ἐπὶ σπουδαίου ἐδαφικοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον ἤθελε τέμνει τὴν τῆς πορείας του διεύθυνσιν, διαιρεῖται τοῦτο εἰς δύο μέρη, καὶ τὸ μὲν περιίπτει δεξιὰ, τὸ δὲ ἀριστερὰ, ἵνα ζητήσῃ διάβασιν τινα. Εὐρεθείσης ταύτης, ἀφίνονται παρ' αὐτῇ ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος ἵππεῖς τινες, ὁρατοὶ ὄντες ὑπὸ τοῦ κυρίου σώματος· ἐὰν ὁμως τὸ μέρος δὲν ἐπιτρέπη οὐδεμίαν θέαν, τότε ἐξαποστέλλεται ἐκ τοῦ διελθόντος ἀποσπάσματος εἷς ἵππεὺς εἰς τὸ παρακολουθοῦν σῶμα, ὅστις ὀδηγεῖ τοῦτο διὰ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ πρὸς τὴν διάβασιν.

Ἐν περιπτώσει δὲ, καθ' ἣν τὰ πλάγια ἀποσπάσματα συναντήσωσιν ἐμπόδιον ὡς τὰ ἀνωτέρω, τότε ὀφείλουσι νὰ ζητήσωσι διέξοδον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μεσαίου ἀποσπάσματος, μεθ' ὃ πάλιν ἀπομακρύνονται αὐτοῦ.

Πρὸς εὐκολωτέραν δὲ παρατήρησιν καὶ ἀναγνώρισιν τῶν μερῶν, τὰ ἀποσπάσματα βαδίζουσιν ἐκεῖ, ἔνθα τὸ μέρος τοῖς ἐπιτρέπει τὴν πρὸς τὰ πρόσω καὶ πλαγίῳθεν εὐρυτέραν ἐπιβλεψίν, καὶ ὅπου δυσκολώτερον συγχρόνως ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ δύνανται νὰ παρατηρηθῶσιν.

Π. χ. ἐὰν ἀπόσπασμά τι βαδίζῃ πρὸς λόφον τινὰ, εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς διευθύνσεως ἢ ἀκολουθεῖ, οἱ πρὸ τοῦ ἀποσπάσματος ἀνιχνεύοντες ἵππεις, ἢ οἱ ἐπὶ τούτῳ πρὸ μικροῦ ἀποσπασθέντες, ὀφείλουσι νὰ ταχύνωσι τὸν βηματισμόν των, ἵνα ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον ἀναβῶσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγνώρισωσι τὸ πέραν τοῦ λόφου ἔδαφος.

Τὸ δὲ ἀπόσπασμα συμφώνως μὲ τὰς περιστάσεις ἐξακολουθεῖ τὸν συνήθη του βηματισμόν, ἢ ἐπιταχύνει αὐτόν. Καὶ ἢ μὲν πρώτη περίπτωσις λαμβάνει χώραν, ὁπόταν ἢ προσέλευσις τοῦ ἀκολουθοῦντος σώματος πρόκειται νὰ μὲν ὅσον τὸ δυνατόν ἄγνωστος εἰς τὸν ἐχθρόν, ἢ δὲ δευτέρα, ὁπόταν ὑπάρχῃ λόγος ν' ἀναγκασθῶσι τὰ πλησιάζοντα ἐχθρικά ἀποσπάσματα ν' ἀπομακρυνθῶσι. Καθ' ὅλας δὲ τὰς περιστάσεις ὀφείλει ὁ διοικῶν ἀξιωματικὸς νὰ μεταβαίνη αὐτοπροσώπως, ἵνα πληροφῶται ἰδίῳι ὁμμασιν.

Ἐπίσης, ὁπόταν οἱ λόγοι δὲν κῆνται ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀποσπάσματος, ἀλλὰ παραλλήλως αὐτῆς καὶ οὐχὶ πολὺ μακρὰν, τότε τὸ πέραν αὐτῶν ἔδαφος ἀνιχνεύεται διὰ τινῶν ἵππέων.

Ἐὰν δὲ πλαγίως τῆς ὑπὸ τῶν ἀποσπασμάτων διατρεχομένης διευθύνσεως εὐρίσκονται ὕδατα, ἅτινα ἐκτείνονται πα-

ραλλήλως αὐτῆς, ἐξαποστέλλονται ἵππεις τινες ἐκ τοῦ ἀποσπάσματος πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἤθελον εἶσθαι τὰ ὕδατα, ἵνα ἀναγνώρισωσι τὸ πέραν αὐτῶν ἔδαφος, διερχόμενοι διὰ τοῦ πρώτου παρουσιασθέντος πόρου, οἵτινες κατὰ τὴν πλησίον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου σώματος ἐπανέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἀπόσπασμά των.

Ἐὰν πρὸς ἀνίχνευσιν ἐξαποστέλλωνται πολλὰ ἀποσπάσματα, τότε κατὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ μέρους, εἰς ὃ διατρέχουσιν, ὑποβοηθοῦνται συναλλασσόμενα.

Ἡ μεγαλιτέρα ἢ ὀλιγωτέρα φροντίς, ἥτις καταβάλλεται πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, ἐξαρτάται ἐκ τῆς ἐκτάσεως τούτων, ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἔδαφους, εἰς ὃ ἢ πορεία λαμβάνει χώραν, ἐκ τοῦ εἶδους τῶν ὄπλων, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ. Διὸ ὁ διοικητὴς ὁ ἐπιφορτισθεὶς ταῦτην ὀφείλει νὰ ἔχῃ πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν, λαμβάνων διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον κατάλληλον μέτρον.

Οὕτω ὀφείλουσι π. χ. τὰ διὰ τὴν φύλαξιν πεζικοῦ, παραπομπῆς, καὶ τῶν τοιούτων, ἀποσταλέντα ἀποσπάσματα νὰ ἐξετάζωσι μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας καὶ αὐτὰ ἐτι τὰ μικρὰ χωρία, δάση, ἀγροκήπια κ.τ.λ. διότι τοιούτου εἶδους ἀντικείμενα παρέχουσι πολλάκις καταλλήλους θέσεις, εἰς ἃς κρύπτονται ἵππεις, οἵτινες διὰ τῆς ἀπροσδοκῆτου αὐτῶν ἐμφάνεως δύνανται τοῦλάχιστον νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς τὰς φάλαγγας σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν.

Ἡ ἐπιμελής αὕτη ἀναγνώρισις τῶν ἄνω φηθέντων ἀντικειμένων εἶναι ἐπίσης ἀναγκαία κατὰ τὴν πορείαν ἵππικοῦ, ἐὰν τὸ ἔδαφος περιορίζῃ ἢ ἐντελῶς ἐμποδίζῃ τὴν κίνησιν καὶ ἀνάπτωξιν αὐτοῦ.

Τὰ κατὰ τὴν πορείαν ὅμως στρατοῦ, συγκειμένου καὶ ἐκ τῶν τριῶν ὄπλων ἢ ἐξ ἵππικοῦ δυναμένου εὐκόλως νὰ κινήθῃ

καὶ ν' ἀναπτυχθῆ, ἀποσταλλέντα πρὸς ἀνίχνευσιν ἀποσπάσματα, εἴτε δὲν ἐξετάζουσι ποσῶς μικροῦ λόγου ἄξια ἀντικείμενα, εἴτε διερευνῶσι ταῦτα, ἵνα ἐγκαίρως ἀποδιώξωσι τὰ τυχόν ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένα ἐχθρικά ἀποσπάσματα, ἅτινα ἤθελον κατοπιεῦσαι τὴν τοῦ στρατοῦ πορείαν.

Ἐὰν ἀντικείμενόν τι εὐρίσκηται ἀναμεταξὺ τῆς ὁδοῦ δύο ἀποσπασμάτων, τότε ἀμφοτέρωθεν τὰ ἀποσπάσματα ἐξαποστέλλουσιν ἵππεις τινες πρὸς ἐξέτασιν αὐτοῦ.

Ὅποτε δὲ ἀπόσπασμά τι ὀφείλει νὰ διέλθῃ χωρίον ἢ δάσος κ.τ.λ., ὁ διοικῶν αὐτὸ στέλλει ἔμπροσθεν ἵππεις, οἵτινες κατὰ τὰς περιστάσεις, περιίππεύουσιν αὐτὸ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς μόνον μέρους. Δύο δὲ ἵππεις, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἀκολουθεῖ ὀπισθεν τοῦ ἑτέρου εἰς ἀπόστασιν τινα, διέρχονται ταχέως τὸ δάσος ἢ χωρίον, καὶ ἐπὶ τέλους ἀκολουθεῖ τὸ ἀπόσπασμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ ἤδη προλεχθέντα ἐξετάζει τὰ μέρη ταῦτα εἰδικώτερον.

Ἐὰν τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἤθελον εἶσθαι τὸ μεσαῖον, τότε ἀφίνει πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ δάσους ἢ χωρίου ἵππεά τινά, ὅστις εἰδοποιεῖ διὰ σημείου τὸ πλησιάζον σῶμα, ὅτι δύναται νὰ διέλθῃ, οὗτος δὲ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν θέσιν του.

Ἐκείθεν δὲ τοῦ χωρίου ἢ δάσους πάντες οἱ προπορευθέντες ἵππεις ἐνόησαν τὸ ταχύτερον μετὰ τοῦ ἀποσπασματος.

Τὰ πλευροθεν ἀνιχνεύοντα ἀποσπάσματα ὀφείλουσιν ἀντικείμενα μικρὰς περιφερείας μόνον νὰ περιίππεύωσι, νὰ τὰ ἐξετάζωσι δὲ ἐσωτερικῶς δι' ἀποστολῆς ἵππέων τινῶν.

Ἡ περιίππευσις ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ χώραν εἰς ἀπόστασιν ἑκατοναδῶν τινῶν βημάτων, ἵνα μὴ περιπέσῃ τις εἰς ἐμπόδιόν τι.

Ὅποτεν ἀπόσπασμά τι προτίθηται νὰ διέλθῃ ἐκτεταμένον τι δάσος, τότε προεξαποστέλλει εἰς τὰς πλησιεστέρας καὶ παρὰ πλάγιον μετὰ τὴν κυρίαν διεύθυνσιν φερούσας ὁδοὺς ἀνά δύο

ἵππεις, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἀκολουθεῖ τὸν ἕτερον εἰς ἀπόστασιν 60—100 βημάτων. Μετὰ ταῦτα διέρχεται τὸ ἀπόσπασμα τὸ δάσος, προεξαποστέλλον ἐπίσης ἵππεις, οἵτινες ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων 100—200 βημάτων.

Ἐν τοιαύταις περιστάσεσι τὰ πλάγια ἀποσπάσματα ὀφείλουσι ν' ἀνιχνεύωσι τὸ δάσος πρὶν φθάσῃ ἐν αὐτῷ τὸ ἀκολουθοῦν μεσαῖον ἀπόσπασμα.

Τὰ ἀποσπάσματα διατηροῦσι τὴν μεταξὺ των συγκοινωνίαν διὰ τινῶν ἵππέων, οἵτινες ἐπωφελοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκ τῶν προχείρων πλαγίων ὁδῶν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πράττει τις, ὅποτε πρόκειται νὰ διέλθῃ ἐκτεταμένα μέρη κατοικημένα ἢ πόλεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τὰ πλάγια ἀποσπάσματα ὀφείλουσιν ἐπίσης νὰ περιέλθωσι τὸ μέρος, πρὶν ἢ τὸ ἀκολουθοῦν μεσαῖον ἀπόσπασμα φθάσῃ ἐν αὐτῷ.

Ὅποτεν ἀπόσπασμά τι ἀνιχνευτῶν παρατηρήσῃ ἐχθρικά ἀποσπάσματα ἢ στρατὸν, πάραυτα γνωστοποιεῖ ταῦτο εἰς τὸ ἀκολουθοῦν κύριον σῶμα. Ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ ἀποσπασματος ὀφείλει νὰ ἐξακολουθῇ τὰς παρατηρήσεις του, εἰδοποιῶν ἐπανειλημμένως, ἐὰν ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ.

Εἰς ἐκάστην γνωστοποίησιν, ἥτις μεταφέρεται εἰς τὸ κύριον σῶμα δι' ἀποστολῆς ἵππέων, κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ καὶ δι' ὑπαξιωματικῶν, πρέπει νὰ γίνηται μνεῖα, ἂν αὕτη προέρχεται ἐξ ἀπλῶν εἰκασιῶν ἢ ἐξ ἰδίας παρατηρήσεως τοῦ διοικούντος τὸ ἀπόσπασμα.

Προσκόπτον ἀπόσπασμά τι ἐπὶ ἀντικειμένων τοῦ ἐδάφους κατεχομένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ὀφείλει νὰ περιίππεύσῃ καὶ νὰ κατασκοπεύσῃ ταῦτα ἐξ ὄλων τῶν μερῶν, ἵνα δυνηθῇ νὰ δώσῃ ἀκριβῆ εἰδησιν περὶ τῆς θέσεως, τοῦ εἶδους τῶν ὄπλων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐχθροῦ.

Κατὰ τὴν συνάντησίν τοῦ ἐχθροῦ ἢ κατὰ τὴν πλησίαισιν αὐτοῦ, τὰ ἀποσπάσματα συμμορφοῦνται ἀναλόγως τῶν περιστάσεων.

Οὕτω π. γ. δὲν διακόπτουσι τὴν πορείαν των κατὰ τὴν ἐμφάνισιν μικρῶν τινων ἐχθρικῶν ἀποσπασμάτων· ὁπότεν ὁμῶς ἐκ τῆς πλησιάσεως πολλῶν ἀποσπασμάτων ἐχθρικοῦ ἰππικοῦ ἢ ἐξ ἄλλων σημείων τεκμαίρηται ἡ προχώρησις ἰσχυρῶν σωμάτων, τότε τὰ ἀποσπάσματα, ἔχοντα πάντοτε τὸν ἐχθρὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, πλησιάζουσι τὸ κύριον σῶμα, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐξακολουθοῦσι τὴν πορείαν των.

Οἱ ἤδη συντεταγμένοι ἰππεῖς τῶν ἀποσπασμάτων ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ μεγάλων διαστημάτων, ἐὰν ὁ ἐχθρὸς ἤθελεν ἀρχίσει τὸ πῦρ. Ἐὰν δὲ πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ ἀναφαινομένου ἐχθροῦ τὸ ἀκολουθοῦν σῶμα ἤθελε πέμψει πυροβόλα τινὰ, τότε τὰ ἀποσπάσματα ἀπέρχονται, ἀφίοντα τὸ πεδίον ἐλευθέρον.

Κατὰ τὴν προχώρησιν τοῦ κυρίου σώματος διὰ τὴν προσβολὴν τὸ μεσαῖον ἀπόσπασμα μένει πρὸ αὐτοῦ· διότι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸ σπουδαιότερον πάντων εἶναι τὸ νὰ μὴ περιπέσωσιν οἱ προσβάλλοντες εἰς ἐμπόδια τοῦ ἐδάφους.

Ἐκ τῆς προχωρήσεως δὲ τῶν ἀντεπεξερχομένων ἐχθρικῶν ἀποσπασμάτων δύναται τὸ μεσαῖον προπορευόμενον ἀπόσπασμα νὰ συμπεράνη εὐκόλως, ἂν τὸ ἐδαφος προσφέρει ἀνώμαλίας καὶ τί εἶδους εἶναι αὐταί.

Κατὰ τὴν προχώρησιν τοῦ σώματος διὰ τὴν προσβολὴν τὰ πλάγια ἀποσπάσματα ἐξακολουθοῦσι τὰς κατοπτεύσεις των εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἐχθροῦ, λαμβάνοντα συγχρόνως μέρος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς προσβολῆς.

Ἐνόηονται δὲ ταῦτα μετὰ τῶν τοῦ προσβάλλοντος σώματος ὑποστηριγμάτων τότε μόνον, ὁπότεν ὀφείλωσι νὰ ἐνδώ-

σωσιν εἰς ἀνωτέραν δύναμιν. Ἄμα ἡ περίστασις ὁμῶς τοῖς φανῆ εὐνοϊκῆ, ἐξέρχονται πάλιν καὶ ἀνησυχοῦσιν ἐκ νέου τὰ πλευρὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν πρὸς τὸν σκοπὸν ταῦτον πρέπει νὰ ἐνδιδῶσιν ἐπιτηδεῖες, καὶ νὰ προσπαθῶσιν, ἂν κατεδιώχθησαν, νὰ ἐπανέρχωνται.

N. ANTONOBITS.

ΚΡΙΣΙΣ ΠΕΡΙ ΝΕΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΚΙΛΛΗ,

ὑπολοχαγῶ τοῦ πεζικοῦ.

Ἐν τῷ ΙΗ' φυλλαδίῳ τοῦ «Ἑλληνος Στρατιώτου» ἀνεγνων καὶ ἐπισταμένως ἐμελέτησα τὸ ἄρθρον, τὸ ἐπιγραφόμενον «Πρωσικὸν στρατιωτικὸν σύστημα ἐν Ἑλλάδι», εἶδον δ' ἐν αὐτῷ πλείστας ὅσας ἀληθείας καὶ ἀγαθὰς παρατηρήσεις ἐκφερομένας ἀπὸ καρδίαν ὄντως πατριωτικῆν. Ἀλλὰ, μὲ ὅλον τὸ σέβας ὅπερ τρέφω πρὸς τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς καὶ τὴν ἐμβριθειαν τοῦ εὐμαθοῦς ἐκδότου τοῦ μνησθέντος περιοδικοῦ συγγραμμάτος, δὲν δύναμαι τὸ μὲν, νὰ μὴ ἐκθέσω ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος καὶ τὴν ἐμὴν ταπεινὴν γνώμην, τὸ δὲ, ἀποσιωπήσω ὅτι ἐν αὐτῷ εὐρίσκω ἀσύμφωνον πρὸς ἅς ἀρχὰς δοξάζω ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἔθνους ἡμῶν τοῦτο δὲ πράττω οὐδόλως ἀπὸ πνεύμα ἀντιρρήσεως ὀρμώμενος, διότι πάντοτε εἰμίτησα τὰς ἀντιρρήσεις ἐπὶ ἀντικειμένων μὴ ἀποδεχο-

μένων τοιαύτας, ἀλλ' ἐμφορούμενος ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκ τῆς συζητήσεως προκύπτει τὸ καλόν.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι αἱ πτωχαὶ μου γνώσεις ὀλίγιστον θάρβους μοὶ ἐμπνέουσιν ἐπὶ τοιαύτης, οἷα ἡ προκειμένη, συζητήσεως, οὐχ ἥτιον τὸ πρὸς πᾶσαν βελτίωσιν τῶν τῆς πατρίδος ἡμῶν πραγμάτων ἐμὸν αἴσθημα κατισχύει πάσης ἄλλης σκέψεως.

Ἀείποτε ἡ τύχη τῶν ὄπλων ἔκλινε καὶ πάντοτε θέλει κλίνει ὑπὲρ τοῦ ἰσχυροτέρου· ἐκ δύο δὲ ἀντιπάλων, μὲ ἴσα ὄπλα, τῆς αὐτῆς ποιότητος ὀπλιτῶν, καὶ τῆς αὐτῆς ἰκανότητος στρατηγῶν, ὡς ἔγγιστα, ἰσχυρότερος θεωρεῖται (ἐξαιρουμένων περιπτώσεών τινων τῆς τύχης) ὁ δυνάμενος νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης μεγαλύτερον ἀριθμὸν μαχητῶν. Τὴν ἀρχὴν ταύτην, τὴν ἀνέκαθεν ἀνεγνωρισμένην, τὰ ἔθνη, οὐχὶ ὡς πιθηκίζοντα τοὺς Πρώσσοις διὰ τὰς νίκαις των, ἀλλ' ὡς συναισθανόμενα σήμερον ἔτι μᾶλλον ἕνεκα τῆς τῶν ὄπλων τελειοποιήσεως καὶ τῆς παρ' ἄσασιν ἐξ ἴσου σχεδὸν προόδου τῆς τέχνης τοῦ πολέμου, σπεύδουσι νὰ θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν, παραδεχόμενα τὸ πρῶσοικὸν σύστημα, ὡς τὸ μόνον ὅπερ δύναται ν' ἀνταποκριθῇ εἰς αὐτὴν μὲ ὀλιγωτέρας δαπάνας.

Ὡς ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ταύτης ἔστω ὁ τελευταῖος γαλλοπρῶσοικὸς πόλεμος, καθ' ὃν, κράτος ἰσχυρόν, πλούσιον, ἀνυψῶσαν εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν τῆς τελειότητος τὴν στρατιωτικὴν τέχνην, ἠττήθη πολεμῆσαν κατὰ κράτους ἥτιον ἰσχυροῦ καὶ πλουσίου, διότι εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης τοῦ πολέμου αὐτοῦ ἐπαρουσίασεν ὀλιγωτέρας δυνάμεις. Αὕτη ἔστιν ἡ κυρία αἰτία τῆς ἥττης του.

Τοιοῦτον, οἷον τὸ πρῶσοικὸν σύστημα, καὶ ἡ πτωχὴ Ἑλλάς, ἐὰν δοκιμάσῃ νὰ παραδεχθῇ, σφάλλει· Κατ' ἐμὴν γνώμην ὄχι, διότι, ἂν τῶντι εἰς τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἤθελε προσ-

κόψει ἢ μεταφύτευσις τῆς ἰνδικῆς συκῆς, τοῦ σακχαροκαλάμου, τοῦ καφῆ κτλ., δὲν ἔπεται ὅτι θέλει προσκόψει σύστημα, ὅπερ προτίθεται νὰ τηρῇ ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον τοὺς ἀφυπηρετοῦντας στρατιώτας ἐν ἐφεδρείᾳ, νὰ ἐξοπλίζῃ καὶ ἐξασκήσῃ αὐτοὺς, σύστημα ὅπερ καταργεῖ τὴν ἐξαγορὰν καὶ καθίστησι τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑποχρεωτικὴν εἰς πάντα πολίτην ἀδιακρίτως, καὶ ὅπερ οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς παραδόσεις ἡμῶν.

Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας δὲν εἶναι εἰς θαλερὰν κατάστασιν, δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι οἱ πολλοὶ καταπατοῦμεν αὐτοὺς χάριν ἰδιοτελείας ἢ πολιτικῶν παθῶν, δὲν δύναμαι ὅμως ἕνεκα τούτου νὰ παραδεχθῶ καὶ ὅτι, μὴ σεβόμενοι τοὺς νόμους, δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν νόμους, ἢ δὲν πρέπει νὰ υἰοθετῶμεν τοὺς καλοὺς νόμους! Τοιαύτη τις ἰδέα ἤθελεν ἀποσβέσει ἐν ἡμῖν πᾶσαν ἐλπίδα ἀγαθοῦ μέλλοντος καὶ προόδου ἐπὶ τὰ βελτίω, ὅπερ μὲ ὄλην τὴν διοικητικὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν δημοσίαν πτωχείαν, εἰς ἣν σήμερον ἀναντιρρήτως εὕρισκόμεθα, δὲν δυνάμεθα, χωρὶς νὰ περιπίπτωμεν εἰς ψηλαφητὸν λάθος, νὰ παραδεχώμεθα. Τὸ κράτος ἡμῶν, μ' ὄλην τὴν διοικητικὴν αὐτοῦ χῶλωσιν, ἔχει μολαταῦτα ζῶν ἐν εἰς τὰς φλέβας του, προοδεύει, οἱ δὲ κάτοικοι ὑπεΐκουσιν ἀδιστακτικῶς εἰς τοὺς νόμους, ὅταν οὗτοι ἐφαρμόζονται μὲ τὴν αὐτὴν εἰς ὅλους αὐστηρότητα ἀνευ διακρίσεως.

Τοιαύτη τις ἐφαρμογὴ γενομένη καὶ τοῦ προκειμένου νόμου παρέχει χρηστὰς ἐλπίδας ἐπιτυχίας.

Ἀνάγκη νὰ παραδεχθῇ τις κατ' ἀρχὴν, ὅτι ἐν παντὶ κάρτει ὁ νεωστὶ εἰσαγόμενος νόμος δὲν δύναται νὰ ἔχη, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον, πλήρη ἐφαρμογὴν, πρὶν ἢ ὁ χρόνος καταστήσῃ αὐτὸν ἔθος. Ὁ δὲ προκειμένος νόμος, παρὰ πάντα ἄλλον,

θέλει ἀπαντήσει κατ' ἀρχάς μεγίστας τωόντι δυσκολίας καὶ ἄπειρα προσκόμματα εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του· πλὴν αἱ δυσκολίαι οὐ μόνον δὲν πρέπει ν' ἀποθαρρύνωσιν ἡμᾶς, διότι ὁ χρόνος ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ καταστρέφῃ αὐτάς, ἀλλὰ τούναντίον πρέπει νὰ πείσωσιν ἡμᾶς νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν αὐτὸν ὅσον ἐνεστί τάχιον, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι οὐκ ὀλίγα παρηλθὼν ἔτη ὅπως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πρωσσίᾳ κατασταθῆ ἔθος.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ ἄρθρῳ τοῦ «Ἑλληνοσ Στρατιώτου» λόγων, περὶ τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν οργανώσεως, παρατίθενται ὡς παράδειγμα καὶ οἱ περὶ ἐφεδρείας καὶ ἐθνοφυλακῆς νόμοι ἡμῶν, οἵτινες ἔμειναν ἀνεκτέλεστοι. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην δὲν δύναμαι ν' ἀρνηθῶ, πλὴν ἐπιτραπήτω μοι νὰ παρατηρήσω, ὅτι, ἂν ἀμφοτέρω τὰ νομοθετήματα ταῦτα δὲν ἐφηρμόσθησαν, τοῦτο οὐδὲν ὀλίγον δύναται ν' ἀποδείξῃ τὴν πρὸς τοὺς νόμους ἀσέβειαν τοῦ τόπου, διότι ἡ μὲν ἐφεδρεία κατέβρευσεν ὡς ἐπὶ τῆς ἀμμου κτισθὲν οἰκοδόμημα, ἅτε πλημμυλοῦς ἐν γένει καὶ ἰδίως διὰ τὴν Ἑλλάδα τοῦ τρόπου τῆς συστάσεως αὐτῆς, καὶ διότι οὐ μόνον εἰς τὸ πλημμυλὲς αὐτὸ ἔργον οὐδ' ἡ ἐλαχίστη κἂν ἐδόθη πρὸς ἐφαρμογὴν ὄθησις, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ὑπὸ τῆς τελευταίας ἐθνοσυνελεύσεως ἐδόθη εἰς αὐτὸ ὄθησις ἵνα καταβρέυσῃ ἡ δ' ἐθνοφυλακὴ, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ὡς στρατιωτικὸς ἐνὸς κράτους ὀργανισμὸς θεωρουμένη, εἶναι μηδὲν, διότι ἡ ἀξία ἐνόπλου τινὸς ὀμάδος δὲν ἐγκτεται κυρίως εἰς τὴν περὶ τὰ ὄπλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐξάσκησιν αὐτῆς, ἀλλ' εἰς τὴν περὶ τὴν πειθαρχίαν μόρφωσίν τῆς. Ἡ ἡμετέρα, ἥς ἡ σύστασις ἐγένετο ἐπὶ ὄλως σαθρῶν βάσεων καὶ ὡς ἐγγίστα ἄνευ ὑποχρεώσεων, ἤθελεν εἶσθαι τῇ ἀληθείᾳ ἀξίον ἀπορίας ἂν ἐπρόκοπτε.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενος πόρρω ἀπέχω τῆς προθέσεως τοῦ ν' ἀποδείξω, ὅτι τὸ ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθὲν σχέδιον νόμου περὶ

στρατιωτικῆς τῶν Ἑλλήνων μορφώσεως εἶναι καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν κατορθωτὸν, πέπεισμαι ὁμως ὅτι, ἐν μέρει καὶ ὑπὸ περιορισμένας κατ' ἀρχάς διαστάσεις, δύναται μετὰ καιρὸν νὰ ἐφαρμοσθῇ.

Δύο τύπους περὶ στρατιωτικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὀργανώσεως ἔχομεν νῦν ἀνὰ χεῖρας, καὶ ὁ μὲν ἐστὶ τὸ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1869 ἔτους ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ διορισθείσης ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἐπιτροπῆς συνταχθὲν σχέδιον νόμου, ὁ δὲ τὸ κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ 1870 ἔτους ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ τῶν γεν. ἐπιτελῶν κυρίου Ἰφικράτους Κοκίδου φυλλάδιον. Ἀμφοτέρω τὰ ἔργα ταῦτα, ἅπερ στηρίζονται κατ' ἀρχὴν ἐπὶ τοῦ νῦν ἐν Πρωσσίᾳ ἐν ἐνεργείᾳ συστήματος, δύναται νὰ κριθῶσι, κατ' ἐμὴν γνώμην, ὡς ἄριστα, πλὴν ἀμφοτέρω πλημμυλοῦσι διὰ τὴν Ἑλλάδα ἅτε δίδοντα εἰς τὸν τοῦ ἔθνους ἐξοπλισμὸν μεγάλας διαστάσεις ἀτοπον, ὅπερ ἡμεῖς σήμερον πρέπει ν' ἀποφύγωμεν.

Ποῖου Ἑλληνοσ ἡ καρδία δὲν ἤθελε σκιρτήσῃ ὑπὸ χαρᾶς καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἀκουσμα ὅτι ἡ πατρίς του, ἅμα τῆς σάλπιγγος τοῦ πολέμου ἠχησάσης, θὰ δύναται νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν, οὐχὶ συρφετὸν ὄχλου, ἀλλ' ἀξιόμαχον στρατὸν 60,000! Ὅταν ὁμως σκεφθῇ ἡλίκαί ἐτησίαι δαπάναι ἀπαιτοῦνται διὰ τὸν ἐν καιρῷ εἰρήνης καταρτισμὸν τοῦ ἀποτελέσσοντος τὰ διάφορα σώματα τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου προσωπικῶ (ἄνευ τοῦ ὀποίου τὸ σύνολον τοῦ συστήματος εἶναι χίμαιρα), διὰ τὸν ὀπλισμὸν, τὴν ἀποσκευὴν, τὸν ἱματισμὸν καὶ τὰ ἐτησίως κατὰ τὰς ἀσκήσεις δαπανηθησόμενα διὰ τὴν μισθοτροφοδοσίαν αὐτοῦ, τότε πᾶς πρακτικὸς νοῦς ἀναγκάζεται νὰ ὀμολογήσῃ τὸ ἀκατόρθωτον σήμερον ἂν οὐχὶ τὸ ἀδύνατον τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Ἄν δὲ πρὸς ταῦτα προστεθῶσι καὶ τὰ ἠθικὰ βάρη, εἰς ἃ αἱ διάφοροι τῆς κοινωνίας ἡμῶν τάξεις

αναγκαίως θέλουν υποβληθῆ, βεβαίως τότε οἱ δισταγμοὶ αὐτοῦ θέλουν αὐξήσει.

Ἐκ τούτων συμπεραίνω, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ὀργάνωσις πρέπει ν' ἀρχίσῃ, ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὑπὸ σμικρὰς ὅσον ἔνεστι διαστάσεις καὶ ὑπὸ μορφήν καταλληλοτέραν καὶ μᾶλλον συνάδουσαν μὲ τὰς εἴξεις ἡμῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἄς ἐξετάσωμεν συνοπτικῶς τὰς βάσεις, ἐφ' ὧν στηρίζονται τὰ ἀνωτέρω μνησθέντα σχέδια.

Τὸ τῆς ἐπιτροπῆς διαιρεῖ τὰς τάξεις τῆς ἐπιβαλλομένης υποχρεώσεως, παραλειπομένης τῆς πανδήμου στρατιᾶς, εἰς μόνιμον στρατὸν, εἰς ἐφεδρείαν ἀποτελέσουσαν ἴδια σώματα καὶ εἰς ἐθνοφυλακὴν. Ὅθεν θέλομεν ἀπαντήσῃ κατὰ τὸ σχέδιον αὐτὸ δαπάνην, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου προσωπικοῦ τῶν διαφόρων σωμάτων καὶ ὄπλων τῆς τε ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφυλακῆς. Τὸ τοῦ λοχαγοῦ Κ. Κοκίδου διαιρεῖ τὰς τάξεις τῆς αὐτῆς υποχρεώσεως, παραλειπομένης καὶ εἰς αὐτὸ τῆς δευτέρας τάξεως τῶν ἐθνοφρουρῶν, εἰς μόνιμον στρατὸν διπλάσιον ὡς ἔγγιστα τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν σωμάτων, εἰς ἐφεδρείαν μὴ ἀποτελοῦσαν κατὰ τὴν συγκάλεσιν αὐτῆς ἴδια σώματα, ἀλλὰ προωρισμένην νὰ συμπληροῖ τὴν τοῦ μόνιμου στρατοῦ ἐμπόλεμον δύναμιν, καὶ εἰς ἐθνοφρουρᾶν ὅθεν θέλομεν ἕξ κατ' αὐτὸ τὸ σχέδιον ἀπαντήσῃ δαπάνην, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, διὰ τὸν καταρτισμὸν πλήρους μὲν προσωπικοῦ διὰ τὸν διπλασιασμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νῦν σωμάτων τοῦ μόνιμου στρατοῦ ἕξ τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου διὰ τὸν καταρτισμὸν τῶν σωμάτων τῆς ἐθνοφρουρᾶς. Ὅθεν, ἐὰν εἰς τὴν ἐτησίαν χρηματικὴν δαπάνην (1), ἴσῃν περίπου κατ' ἀμφοτέρω τὰ σχέδια ταῦτα, προ-

(1) Ἡ δαπάνη, ἂν δὲν σφάλλω, ὑπελογίσθη εἰς τρία καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια δραχμῶν κατ' ἔτος.

θέσωμεν τὴν υποχρέωσιν τὴν ἐπιβαλλομένην, κατὰ τὸ μὲν, εἰς τοὺς μετὰ τὴν κατ' ἔτος συμπλήρωσιν τῶν τάξεων τοῦ μόνιμου στρατοῦ περισσεύοντας νέους, τοὺς ἄγοντας τὸ 20, 21, 22 καὶ 23 ἔτος τῆς ἡλικίας, κατὰ τὸ δὲ, εἰς τὴν κατὰ τὸ ὑπερδιπλάσιον αὐξήσιν τῆς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ μόνιμου στρατοῦ νεοσυλλεξίας, ἀπολήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Κυβέρνησις, μὴ ἔχουσα τοὺς ἀναγκαίους πόρους ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀδυνατοῦσα ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐπιβάλῃ τοσαύτας υποχρεώσεις, ὅπερ δὲ δυσχερέστερον καὶ νὰ ἐμμείνη εἰς τὴν αὐστηρὰν αὐτῶν ἐκτέλεσιν, θέλει ἀποστῆ τοῦ νὰ προτείνῃ εἰς τὴν τῆς Βουλῆς ἐπιψήφισιν τοιοῦτου νόμου, ἐκτὸς ἂν ἐπιζητήσῃ τὴν ἐπιψήφισιν νόμου, προωρισμένου μόνον διὰ τὸ χαρτί.

Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν ν' ἀποφύγωμεν παντὶ σθένει τοιοῦτον δυσύχημα, διότι ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὴν φασισμότητα τοῦ ἔθνους ἡμῶν διὰ ν' ἀποφύγωμεν δ' αὐτὸ πρέπει νὰ εὐρωμεν μέσον, δι' οὗ ἐν μὲν εἰρήνῃ νὰ ἐξοδεύωμεν ὀλίγα καὶ ἐπιβάλλωμεν μικρὰς υποχρεώσεις μὲ τρόπον ἐκτελέσεως ἐγγυώμενον τὴν ἐπιτυχίαν, ἐν δὲ πολέμῳ νὰ θέτωμεν εἰς κίνησιν τριπλάσιον τοῦ νῦν μόνιμου ἡμῶν στρατοῦ.

Τοιοῦτον μέσον τολμῶ νὰ προτείνω εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς πατρίδος μου, καὶ εὐχομαι νὰ ἐκτιμήσῃ αὐτὸ.

Ἐκτιμῶν τὴν δωδεκαετῆ υποχρέωσιν, ἣν εἰς τοὺς λαχόντας υποχρεωτικὸν κλῆρον ἐπιβάλλει τὸ περὶ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως σχέδιον τοῦ κυρίου Κοκίδου, καὶ ἀπορρίπτων, ὡς ὑπέρογκον, τὴν ὑπὸ τοῦ τῆς ἐπιτροπῆς δεκαπενταετῆ, συγχωνεύω τὰς τρεῖς αὐτῆς κατηγορίας, δηλονότι τὴν τριετῆ ἐν τῷ μόνιμῳ στρατῷ, τὴν τετραετῆ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ καὶ τὴν πενταετῆ ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ, εἰς δύο, τοῦτέστιν εἰς ἑπταετῆ ἐν τῷ μόνιμῳ στρατῷ καὶ εἰς πενταετῆ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ.

Μόνιμος στρατός.

Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἔτων ἐν τῷ μονίμῳ στρατῷ πᾶς λαχὼν κληρὸν πολίτης Ἕλλην ὑποχρεοῦται νὰ ὑπηρετήσῃ τρία μὲν ἔτη κατ' ἀνώτατον ὄρον παρὼν εἰς τὰς τάξεις, τέσσαρα δὲ ἐν ἀδείᾳ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀποδοχῆς. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν δίδεται ἡ ἐξουσία νὰ πέμπῃ εἰς ἀδειαν, ὁπόταν βούληται, λόγῳ οἰκονομίας, καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας τὴν δευτέραν ἐξαμηνίαν τοῦ τρίτου ἔτους τῆς θητείας των ὀπλίτας. Τοιοῦτοτρόπως, χωρὶς νὰ μεταβάλωμεν ἀπὸ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐφεδρείας ἢ τὸ ὄνομα μόνον, ἐπιφυλαστέμεθα ὄλων τῶν ἐξ αὐτῆς ὠφελειῶν, μὲ μέθοδον ἐκτελέσεως εὐκολωτέραν δι' ἡμᾶς, διότι, ὡς ἕκαστος ἐννοεῖ βεβαίως, εὐκολώτερον ἔσεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἑλλάδος ν' ἀνακαλέσῃ τὸν ἐν ἀδείᾳ ἀπουσίας ἀπλῶς διατελοῦντα στρατιώτην ἢ τὸν ἀφθέντα καὶ εἰς ἐφεδρείαν μεταβάντα.

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κατὰ τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 18. Νοεμβρίου 1866 μονίμου ἡμῶν στρατοῦ ἀπαιτοῦνται κατ' ἔτος κληρωτοὶ 3,250 (1), καὶ κατὰ συνέπειαν ἰσάριθμοι θέλουσιν μεταβαίνειν εἰς ἀδειαν κατ' ἔτος ὥστε μετὰ τὸ τέταρτον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ τοιοῦτου συστήματος καὶ ἐφεξῆς, θέλομεν ἔχειν εἰς ἀδειαν, ἐκπιπτομένων τῶν 14 τοῖς 0/0, 11,500 περίπου ὀπλίτας, οὓς συγκαλοῦντες θέλομεν διαθέτειν μετὰ τῶν ἐν ταῖς τάξεσιν ὑπηρετοῦντων ὡς ἔπεται.

Ἐκαστος διοικητὴς τάγματος τοῦ πεζικοῦ, ἅμα λάβῃ γνώσιν τοῦ ἐκδοθέντος περὶ συγκαλέσεως τῶν ἐν ἀδείᾳ Βασιλικῶν Διατάγματος, θέλει σχηματίζειν ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος τὰ στελέχη δύο εἰσέτι λόχων, ὥστε μετὰ τὴν

(1) Ἐξαιρῶ τὰ τέσσαρα τάγματα τῶν εὐζώνων καὶ τὴν χωροφυλακίαν, ἅτε συμπληρουμένων ἀμφοτέρων δι' ἐθελουσίας κατατάξεως.

ἄφιξιν τῶν ἐν ἀδείᾳ τὸ τάγμα, διηρημένον εἰς ὀκτὼ λόχους δυναμέως 250 ὀπλιτῶν ἕκαστον, νὰ ἦ κατὰ πάντα ἑτοιμον πρὸς ἐκκίνησιν. Τὸ οὕτω μετασχηματισθὲν τάγμα θέλει διοικεῖσθαι ὡς καὶ πρὶν, κατὰ δὲ τὴν ἐν μάχῃ παράταξιν ἔτους ἐλιγμοὺς, τὸ δεύτερον ἡμίταγμα θέλει διοικεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητοῦ.

Ὁ διοικητὴς τοῦ ἵππικοῦ, ἐνεργῶν ὡς ἀνωτέρω, σχηματίζει τὰ στελέχη τριῶν ἰλῶν καὶ τοποθετεῖ αὐτὰ ἀμέσως εἰς τὰς στρατολογικὰς περιφερείας τῶν ἰλῶν τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος, ὥστε μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν ἐν ἀδείᾳ τὸ ὅλον τοῦ σώματος, διηρημένον εἰς ἑξ ἱλας δυναμέως 140 ὀπλιτῶν ἕκαστην, θέλει εἶσθαι εἰς τὰς στρατολογικὰς περιφερείας τῶν ἰλῶν τοῦ ἑτοιμοῦ δι' ἐκκίνησιν.

Ὁ διοικητὴς τοῦ πυροβολικοῦ θέλει σχηματίζειν τὰ στελέχη πέντε λόχων καὶ τοποθετεῖ αὐτὰ ὡς ἀνωτέρω εἴρηται διὰ τὸν διοικητὴν τοῦ ἵππικοῦ. Οἱ δέκα λόχοι τοῦ πυροβολικοῦ ἔσονται δυναμέως 160 ὀπλιτῶν περίπου ἕκαστος.

Ὁ διοικητὴς τῶν σκαπανέων, ἐνεργῶν καὶ οὗτος ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, θέλει σχηματίζειν τὰ στελέχη δύο λόχων καὶ πέμπει αὐτὰ ἐνθα ἡ στρατολογικὴ τῶν λόχων του περιφέρεια. Τὸ τάγμα τῶν σκαπανέων ἔσεται ἐκ τεσσάρων λόχων δυναμέως 160 ὀπλιτῶν ἕκαστου.

Πρὸς ἐντελῆ τῶν ἀνωτέρω ἐφαρμογῆν ἀπαιτοῦνται ἀπολύτως τὰ ἐξῆς:

1. Ἄπαντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄγοντες τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των πολῖται Ἕλληνες ὑπάγονται εἰς κλήρωσιν.
2. Καταργεῖται ἡ ἐξαγορά (1).

(1) Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐκλείψῃ καθ' ὀλοκληρίαν ἀπὸ τὸν στρατὸν τὸ κακὸν τοῦτο. Ἄν δ' ἡ στρατιωτικὴ ἐξουσία κρῖνῃ ἀναγκαίαν τὴν τήρησιν τῶν καλῶν τεχνιτῶν καὶ μουσικῶν, ἅς αὐξάνῃ κατὰ θητείαν τὰς ἀποδοχὰς αὐτῶν.

3. Ἡ Κυβέρνησις νὰ ὀρίσῃ διὰ παντός τὰς στρατολογικὰς περιφερείας, εἰς ἃς θέλουν ἐδρεύει τὰ τάγματα τοῦ πεζικοῦ καὶ τῶν εὐζώνων, αἱ ἴλαι τοῦ ἵππικοῦ, οἱ λόχοι τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν σκαπανέων. Ἐὰν δὲ ἀνάγκαι τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ κράτους ὑπηρεσίας ἢ πολέμου ἀπαιτήσωσι τὴν ἀπομάκρυνσίν των, παρελθούσης τῆς ἀνάγκης ἢ παύσαντος τοῦ πολέμου, πρέπει νὰ ἐπανέρχωνται εἰς αὐτάς. Ὁ κατάλληλος καὶ ἀνάλογος προσδιορισμὸς τῶν στρατολογικῶν περιφερειῶν ἐσθεται ἐν ἐκ τῶν σπουδαιότερων τῆς Κυβερνήσεως μελημάτων.

4. Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐδρεύῃ εἰς τὴν αὐτὴν στρατολογικὴν περιφέρειαν ἰλη ἵππικοῦ καὶ λόχος πυροβολικοῦ· καὶ τοῦτο διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς συλλογῆς ἵππων, ἐν περιπτώσει πολέμου.

5. Κατὰ τὴν συγκάλεισιν τῶν ἐν ἀδείᾳ ἕκαστος διοικητὴς τάγματος πεζικοῦ, ἴλης ἵππικοῦ, λόχου πυροβολικοῦ καὶ σκαπανέων πρέπει νὰ πέμπῃ μικρὰ ἀποσπάσματα ὑπὸ ὑπαξιωματικούς, τὰ ὁποῖα, βοηθούμενα ὑπὸ τῶν δημάρχων ἢ παρέδρων καὶ τῆς χωροφυλακῆς, θέλουν ἐπισπεύδει τὴν σύναξιν αὐτῶν.

6. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίστασιν, ἀλλ' ἐν πολέμῳ, οἱ διοικηταὶ τῶν ἰλῶν τοῦ ἵππικοῦ καὶ τῶν λόχων τοῦ πυροβολικοῦ θέλουν πέμπει τοιαῦτα ἀποσπάσματα ὑπὸ εἰδήμονας καὶ ἱκανοὺς ἀξιωματικούς, οἵτινες, ἐπισπεύδοντες τὴν σύναξιν τῶν ἐν ἀδείᾳ, θέλουν συλλέγει ἐν ταῦτῳ καὶ παραλαμβάνει τοὺς ἱκανοὺς ἵππους καὶ τὰς ἡμιόνους τῆς στρατολογικῆς αὐτῶν περιφερείας (1). Ἡ παραλαβὴ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ζώων νὰ γίνηται ἐνώπιον τοῦ δημάρχου ἢ παρέδρου καὶ τοῦ ἰδιοκτῆ-

(1) Ὁ νόμος πρέπει νὰ καταστήσῃ καταναγκαστικὴν τὴν συλλογὴν τῶν ἵππων ἐν περιπτώσει πολέμου.

του, εὖ τὸ ὄνομα θέλει σημειῦσθαι εἰς κατάλογον μὲ τὴν ἀξίαν τοῦ ζώου του. Τὸν κατάλογον τοῦτον κλεισθέντα μετὰ τὴν συλλογὴν θέλουν ὑπογράφει οἱ σχετικοὶ δήμαρχοι ἢ πάρεδροι καὶ ὁ ἀξιωματικός.

7. Τὰ κενὰ, τὰ προκύπτοντα ἐκ τοῦ κατὰ τὴν συγκάλεισιν τῶν ἐν ἀδείᾳ μετασχηματισμοῦ τοῦ μονίμου στρατοῦ, μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν πολέμου συμπληροῦνται, ὅτε καὶ εἰς ταγματάρχης ἀκόμη θέλει προστίθεσθαι εἰς ἕκαστον σῶμα.

8. Ἀπαξ κατὰ τετραετίαν, εἰς κατάλληλον ἐποχὴν, θέλουν συγκαλεῖσθαι καὶ μένουσι δεκαπέντε ἡμέρας εἰς τὰς ἑδρας τῶν σωμάτων των οἱ ἐν ἀδείᾳ, πρὸς ἐξάσκησιν, ὅτε καὶ θέλει λαμβάνει χώραν προσκαίρως ὁ μετασχηματισμὸς, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τούτου οἰκειωθῶσιν οἱ πάντες ἐκ τῆς πείρας, ἐξ ἧς θέλουν βεβαίως προκύψει καὶ μέτρα τελειότερα τῶν ἀνωτέρω.

9. Τὸ τῆς συγκαλέσεως τῶν ἐν ἀδείᾳ Βασιλικὸν Διάταγμα, ὅπερ θέλει κοινοποιεῖσθαι ἓνα μῆνα πρὸ τῆς ὀρισθησομένης ἐν αὐτῷ ἡμέρας διὰ τὴν εἰς τὰς τάξεις παρουσίαν αὐτῶν, θέλουν ἐπακολουθεῖ ἐντοιοὶ καὶ αὐστηραὶ εἰς τοὺς δημάρχους καὶ διοικητὰς τῶν μοιραρχιῶν τῆς χωροφυλακῆς διαταγαὶ τῆς Κυβερνήσεως, συνιστῶσαι, ἐπ' αὐστηρᾷ ποινῇ, τὴν ἀδυσώπητον, οὕτως εἰπεῖν, ἐκτέλεσιν τοῦ Διατάγματος.

10. Οἱ ἐν ὑποχρεωτικῇ ἀδείᾳ θέλουν συνέρχεσθαι εἰς γάμον τῇ ἀδείᾳ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος, ἄνευ τῶν ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας διὰ τοὺς ἐν ταῖς τάξεσιν ὀπλίτας διαγραφομένων διατυπώσεων (1).

(1) Οἱ ἐν ὑποχρεωτικῇ ἀδείᾳ ἠδύναντο νὰ συνέρχωνται εἰς γάμον καὶ ἄνευ ἀδείας τῆς στρατιωτικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἔκρινα ὁμως εὐλογον νὰ θέσω τὸν ὅρον τοῦτον, ἵνα οἱ ἐν τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ ὀπλίται ἐξαρτῶνται πάντοτε ἐκ τινος ἀνάγκης ἀπὸ τοὺς διοικητὰς των.

Ἐφεδρεία.

Ἡ ἐφεδρεία, ἥτις ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἀφυπηρετούτων ἐκ τοῦ μονίμου στρατοῦ ὀπλιτῶν, ἐκστρατεύει θέλει δὲ σύγκεισθαι ἐκ δέκα ταγμάτων πεζικοῦ, ἕξ λόχων ἐκάστου, τεσσάρων ταγμάτων εὐζώνων, πέντε λόχων ἐκάστου, ἑνὸς τάγματος πυροβολικοῦ ἐκ πέντε λόχων, μιᾶς ἱππαρχίας ἐκ τριῶν ἰλῶν, ἑνὸς τάγματος σκαπανέων ἐκ δύο λόχων καὶ ἐκ τῶν ἐφεδρῶν χωροφυλάκων.

Τὰ σώματα, αἱ ἴλαι τοῦ ἱππικοῦ, οἱ λόχοι τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῶν σκαπανέων τῆς ἐφεδρείας θέλουν ἐδρεύει εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις, εἰς ἃς ἐδρεύουσι τὰ σώματα τοῦ μονίμου στρατοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζουσι καὶ πρὸς ἃ φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀντιστοιχοῦσι. Τοιοῦτοτρόπως τὸ πηγάζον ἐκ τοῦ 4ου τάγματος τοῦ πεζικοῦ ἐφεδρον τάγμα θέλει διακρίνεσθαι ὑπὸ τὸν τίτλον 4ον τάγμα τοῦ πεζικοῦ τῆς ἐφεδρείας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Διὰ τὰ σώματα τοῦ ἐν ἐφεδρεία στρατοῦ ἀπαιτεῖται ἀπολύτως τὸ ἐξῆς μόνιμον προσωπικόν.

Δι' ἕκαστον τάγμα πεζικοῦ εἰς ταγματάρχης διοικητής, ἕξ λοχαγοί, ἕξ ἐπιλοχίαι καὶ εἰς λοχίας γραφεὺς τοῦ διοικητοῦ.

Δι' ἕκαστον τάγμα εὐζώνων εἰς ταγματάρχης διοικητής, πέντε λοχαγοί, πέντε ἐπιλοχίαι καὶ εἰς λοχίας.

Διὰ τὴν ἱππαρχίαν εἰς ταγματάρχης διοικητής, τρεῖς ἰλαρχοί, τρεῖς ἐπιλοχίαι καὶ εἰς λοχίας.

Διὰ τὸ τάγμα τοῦ πυροβολικοῦ εἰς ταγματάρχης διοικητής, πέντε λοχαγοί, πέντε ἐπιλοχίαι καὶ εἰς λοχίας.

Διὰ τὸ τάγμα τῶν σκαπανέων εἰς ταγματάρχης διοικητής, δύο λοχαγοί, δύο ἐπιλοχίαι καὶ εἰς λοχίας.

Εἰς ἐκ τῶν λοχαγῶν ἐκάστου σώματος θέλει ἐδρεύει μετὰ τοῦ ἐπιλοχίου τοῦ ἐνθα ὁ διοικητής τοῦ τάγματος, οἱ δὲ λοιποὶ μετὰ τῶν οἰκείων ἐπιλοχιῶν εἰς τὰ κεντρικώτερα σημεῖα τῆς στρατολογικῆς περιφερείας, τῆς ὀρισθησομένης αὐτοῖς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ.

Οἱ δῆμοι τῆς στρατολογικῆς περιφερείας τοῦ σώματος θέλουν διανεμηθῆ ὅσον ἔνεστιν ἐξ ἴσου εἰς τοὺς λόχους, ὥστε ὁ ἀφυπηρετῶν ἐκ τοῦ μονίμου στρατοῦ καὶ εἰς τὴν ἐφεδρείαν μεταβαίνων, θέλει κατατάσσεται εἰς τὸν λόχον ἐκεῖνον, εἰς οὗ τὴν στρατολογικὴν περιφέρειαν ἀνήκει τὸ χωρίον του.

Ἐκαστος διοικητής σώματος θέλει κρατεῖ μετὰ μεγίστης ὅσον ἔνεστιν ἀκριθείας, διὰ τοῦ γραφείως, μητρῶον καὶ ἡμερολόγιον τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος. Πρὸς ἐκτελέσειν τοῦ ὀρισμοῦ τούτου θέλουν τηρεῖσθαι οἱ ἐξῆς κανόνες.

Ὁ ἐν ἀδείᾳ ὀπλίτης, γνωρίζων ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἡμέραν τῆς λήξεως τῆς ἐν τῷ μονίμῳ στρατῷ ὑποχρεώσεώς του, ἢν θέλει ἐνδεικνύει καὶ τὸ φύλλον τῆς ἀδείας του, θέλει μεταβαίνει εἰς τὴν ἐδραν τοῦ σώματός του καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὴν ἀφεσίιν του. Ἐφωδιασμένον μὲ ταύτην θέλει πέμπει ὁ διοικητής τοῦ μονίμου σώματος εἰς τὸν τοῦ τῆς ἐφεδρείας, ὅστις ἐκ τοῦ φύλλου ἀφέσεως θέλει ἐνεργεῖ ἀμέσως τὰς ἀπαιτούμενας εἰς τὰ βιβλία του ἐγγραφάς, καὶ κατατάσσων τὸν ἐφεδρον εἰς τὸν οἰκείον λόχον, ἀφίνει αὐτὸν ἐλευθέρων ν' ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια.

Πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀκριθείας ὁ διοικητής τοῦ μονίμου σώματος θέλει πέμπει κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς εἰς τὸν τοῦ τῆς ἐφεδρείας ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν ἀφυπηρητησάντων κατὰ τὸ διάστημα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνδρῶν, ἂν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι. Ἐκ τῆς ἐργασίας ταύτης ὁ αὐτὸς διοικητής θέλει βεβαιοῦσθαι καθ' ἕκαστον μῆνα, ἂν οἱ ἀφελθέντες προσῆλθον

νά λάβωσι τὰς ἀφέσεις των, τοὺς δὲ μὴ παρουσιασθέντας θέλει διατάσσει διὰ τῆς χωροφυλακῆς νὰ προσέλθωσι.

Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς ὁ μὲν διοικητὴς σώματος ἐφεδρείας θέλει πέμπει εἰς τοὺς διοικητὰς τῶν λόχων μητρῶν ἐλεγχον τῶν εἰς τὸν λόχον ἐκάστου καταταχθέντων ἐφείδρων ἐν τῷ διαστήματι τοῦ μηνός, οἱ δὲ λοχαγοὶ θέλουν ἀναφέρει εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ σώματος, δι' ἐκθέσεως, πᾶσαν ἐλάττωσιν ἣτις ἤθελον ἐπέλθει εἰς τὸν λόχον των ἕνεκα θανάτου, διαγράφοντες συνάμα τὸν ἀποθανόντα. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει οἱ λοχαγοὶ θέλουν διαφωτίζει τὸν διοικητὴν περὶ πάντοτε ἀφορῶντος τοὺς ἐφείδρους των, ἰδίως δὲ θέλουν γνωστοποιεῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποδημησάντων, τῶν ἐξ ἀποδημίας ἐπανελθόντων καὶ τῶν συνελθόντων εἰς γάμον. Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ἐν τῇ ἐκθέσει των ταύτῃ δὲν ἤθελον εἶσθαι ἄσκοπον νὰ σημειῶσι τὰ ὀνόματα τῶν κεκτημένων καλοῦς ἵππους καὶ ἡμιόνους διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοῦ, ἵνα διὰ τῶν διοικητῶν τῶν ταγμάτων τῆς ἐφεδρείας φωτιζόμενον τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν προβαίνει εἰς τὴν τῶν ἐκλεκτοτέρων ἐξ αὐτῶν ἀγορὰν ἐπὶ καλαῖς τιμαῖς. Τὸ μέτρον τοῦτο ἤθελε δώσει ἴσως ὥθησίν τινα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ εἴδους, οὗ καθ' ὅλοκληρίαν σήμερον στερούμεθα.

Οἱ διοικηταὶ τῶν σωμάτων δι' ἐκθέσεώς των θέλουν διαφωτίζει τὸ ὑπουργεῖον περὶ ὄλων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων, περὶ τοῦ ζήλου ἢ ὀλιγωρίας τῶν λοχαγῶν εἰς τὸ ἔργον των καὶ περὶ τῆς παρουσίας ἢ ἀπουσίας αὐτῶν ἐκ τῆς θέσεώς των.

Ἀπὸ τοὺς λοχαγοὺς τῆς ἐφεδρείας ἰδίως ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐντελής ἐφαρμογὴ τοῦ περὶ συστάσεως τῆς ἐφεδρείας νόμου. Ὅθεν διηνεκῆς μέριμνα αὐτῶν ἔσεται τὸ νὰ γνωρίσωσι προσωπικῶς ἅπαντας τοὺς ἐφείδρους των καὶ νὰ μαθάνωσι τὰ καθ' αὐτοὺς, ἐφ' ᾧ συνεχῶς θέλουν πε-

ριέρχεται μετὰ τῶν ἐπιλοχιῶν των κατὰ τὰς ἐορτὰς τὰ διάφορα τῆς στρατολογικῆς αὐτῶν περιφερείας χωρία, ἐφωδιασμένοι μὲ ὄνομαστικὸν κατάλογον τῶν εἰς αὐτὰ κατοικούντων ἐφείδρων των, διὰ τῶν δημάρχων δὲ καὶ παρέδρων θέλουν μαθάνει τὴν κατοικίαν αὐτῶν, καὶ βλέποντες αὐτοὺς δὲν θέλουν παραλείπει τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ συμβουλευώσιν αὐτοὺς καὶ προτρέπωσιν εἰς τὴν πρόθυμον ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων αὐτοῖς ὑποχρεώσεων, καὶ διδάσκωσιν αὐτοὺς νὰ ἐνοήσωσιν ὅποσον ὑψηλὴ εἶναι ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν, ὅταν θὰ δράμωσιν εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος. Τοῦτο ἔσεται τὸ κυριώτερον θέμα, εἰς ὃ θέλει ἀναπτύσσεσθαι ἡ ἐν τοῖς σώμασι τοῦ μονίμου στρατοῦ θεωρητικὴ τῶν ὁπλιτῶν διδασκαλία.

Τὰς αὐστηροτέρας τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν θέλει ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ ὁ ἀναμιγνύμενος ὅπως δῆποτε εἰς τὰς πολιτικὰς δοξασίας ἢ διενέξεις τῶν κατοίκων λοχαγός.

Οἱ ἐφεδροὶ δύνανται ἄνευ ἀδείας τῆς στρατιωτικῆς των ἀρχῆς νὰ συνέρχωνται εἰς γάμον, ὀφείλουσιν ὅμως νὰ γνωστοποιῶσι τοῦτο εἰς τὸν λοχαγόν των.

Ἄπαξ κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ἐν καταλλήλῳ ἐποχῇ, μὴ συμπίπτουσιν μὲ τὴν τῆς συγκαλέσεως τῶν ἐν ἀδείᾳ, οἱ ἐφεδροὶ θέλουν συγκαλεῖσθαι εἰς τὰς ἔδρας τῶν λόχων ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας, καὶ ἅπαξ κατὰ πενταετίαν εἰς τὰς ἔδρας τῶν ταγμάτων ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας πρὸς ἄσκησιν.

Ἄμα τῇ ἐκδόσει τοῦ πρὸς συγκάλεισιν τῶν ἐφείδρων εἰς τὰς ἔδρας τῶν λόχων Βασιλικῶν διατάγματος, ὅπερ θέλει κοινοποιεῖσθαι ὡς ἐν τῇ Θ'. παραγράφῳ περὶ τῶν ἐν ἀδείᾳ ἐβρέθη, ὁ λοχαγὸς συναθροίζων τοὺς εἰς τὴν ἔδραν τοῦ λόχου του ἐφείδρους, θέτει τινὰς τῶν νοημονεστέρων ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τὸν ἐπιλοχίαν, ὃν θέλει ἀποστέλλει πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς τῶν λοιπῶν

ἐφεδρῶν συναθροίσεως. Τὸ αὐτὸ θέλει ἐνεργεῖσθαι· καὶ ὅταν πρόκηται, οἱ ἐφεδροὶ γὰρ συναθροισθῶσιν εἰς τὴν ἐδραν τοῦ τάγματος, μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ὅτι, ἅμα περαιωθῆ ἡ συναθροίσις τοῦ λόχου, ὁ λοχαγὸς θέλει ὀδηγεῖ αὐτὸν ἐν τάξει εἰς τὴν πόλιν ἐδρεύει τὸ τάγμα.

Ἄπο τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ ἐφεδρος παρουσιασθῆ εἰς τὸν λόχον, θέλει λαμβάνει πενήκοντα λεπτὰ καθ' ἑκάστην διὰ συτηρέσιον καὶ κατάλυμα δωρεάν.

Ἡ σημαία τοῦ τάγματος τῆς ἐφεδρείας θέλει φυλάσσεσθαι ἔνθα ἡ τοῦ τάγματος τοῦ μονίμου στρατοῦ.

Ὁ ὄπλισμός, ἡ ἀποσκευὴ καὶ ὁ ἱματισμὸς τῶν ἐφεδρῶν θέλει φυλάσσεσθαι εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ λοχαγοῦ, ἐφ' ᾧ οὗτος θέλει λαμβάνει δεκάδραχμον ἐπιμίσθιον πρὸς ἀποζημίωσιν ἐνοικίου ἀποθήκης. Διὰ τὴν καλὴν τήρησιν τοῦ ὑλικοῦ ὁ λοχαγὸς ἔσεται ὑπεύθυνος πρὸς τὸ δημόσιον· διὸ ὁ διοικητὴς τοῦ τάγματος θέλει ἐπιθεωρεῖ ἑκάστοτε τὰς ἀποθήκας τῶν λόχων καὶ ἀναφέρει εἰς τὸ ὑπουργεῖον πᾶσαν ἔλλειψιν (1).

Τὰ πιεζὰ σώματα τῆς ἐφεδρείας θέλουν ἐκστρατεύει μὲ τέσσαρες λόχους καὶ θέλουν ἀφίνει τοὺς λοιποὺς, μὲ ἀνάλογον ἀριθμὸν ὀπλιτῶν, εἰς τὰς ἐδρας τῶν ταγμάτων, ὅπως χρησιμεύωσι διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους φρουρήσιν, διὰ τὴν στρατολογίαν, τὴν ἐξάσκησιν καὶ τὴν εἰς τὰ σώματα τοῦ μονίμου στρατοῦ καὶ τῆς ἐφεδρείας ἀποστολὴν τῶν νέων στρατιωτῶν τῶν πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν τοῦ πολέμου, καθ' ἃς θέλουν λαμβάνει διαταγὰς.

Τὸ πυροβολικὸν διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν θέλει ἀφίνει ἕνα λόχον, τὸ δ' ἵππικὸν καὶ οἱ σκαπανεῖς ἀνά ἕνα οὐλαμόν.

Ὁ διοικητὴς καὶ οἱ λοχαγοὶ τοῦ ἐφεδρῶν σώματος, εἶτι δὲ

(1) Τὰ πυροβόλα καὶ ἅπαν τὸ συνακολουθοῦν αὐτὰ ὑλικὸν θέλουν διατηρεῖσθαι εἰς τὴν ἐδραν τοῦ τάγματος.

καὶ ὁ ἱατρὸς τοῦ μονίμου, συγκροτοῦσι μόνιμον στρατολογικὴν ἐπιτροπὴν τῆς περιφερείας· ἐκεῖ δ' ὅπου δύο ἢ πλείονα σώματα τοῦ αὐτοῦ ἢ διαφόρου ὄπλου ἐδρεύουσι, μίαν καὶ μόνον ἐπιτροπὴν τὸ προσωπικὸν αὐτῶν θέλει ἀποτελεῖ.

Δαπάναι. (1)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἐξάγεται, ὅτι διὰ τὸν διπλασιασμὸν καὶ ἐπέκεινα τοῦ μονίμου στρατοῦ θέλομεν ἔχει ἐν εἰρήνῃ διαρκῆ μὲν δαπάνην τὴν πρὸς συγχάσεις τῶν ἐν ἀδείᾳ ἄπαξ κατὰ τετραετίαν καὶ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἀπαιτουμένην μισθοτροφοδοσίαν, πρόσκαιρον δὲ τὴν ἀγορὰν τοῦ ὑλικοῦ. Διὰ τὴν ἐφεδρείαν θέλομεν ἔχει δαπάνην διαρκῆ μὲν διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ μονίμου προσωπικοῦ αὐτῆς καὶ τῶν ἀποθηκῶν τοῦ ὑλικοῦ, εἶτι δὲ καὶ διὰ τὸ κατὰ τὴν συγχάσεις αὐτῆς συτηρέσιον, πρόσκαιρον δὲ τὴν ἀγορὰν τοῦ ὑλικοῦ. Ὅθεν, ἐὰν τὴν πρὸς συντήρησιν τοῦ μονίμου προσωπικοῦ ἀγορὰν τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὴν πρὸς συγχάσεις τῶν ἐν ἀδείᾳ καὶ ἐφεδρείᾳ δαπάνην ἐπὶ ἑννέα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου, διαιρέσωμεν εἰς ἐτησίαν, λαμβάνοντες ὡς βῆσιν 3,000 κατ' ἀνώτατον ὄρον ἄνδρας, μεταβαίνοντας κατ' ἔτος ἐκ τῶν τάξεων τοῦ μονίμου στρατοῦ εἰς τετραετὴ ἀδειαν, καὶ ἐκ ταύτης εἰς πενταετὴ ἐφεδρείαν, ἔξομεν τὸ ἐξῆς ἐξαγόμενον.

Δαπάνη κατ' ἔτος ἐπὶ ἑννέα ἔτη.

Διὰ τὴν δεκαπενθήμερον μισθοτροφοδοσίαν 12,000 περίπου ἀνδρῶν, ἄπαξ κατὰ τετραετίαν συγκαλουμένων, πρὸς 60

(1) Τολμηρὸν θύναται νὰ θεωρηθῆ, πλὴν ἀναγκαῖον ἔχρινα τὸ ἄρθρον τοῦτο, εἰς ὃ δὲν συμπεριέλαβα τὸ ὑλικὸν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ ἵππικοῦ.

λεπτά ἕκαστος καθ' ἑκάστην, ...	24,000
Διὰ τὸ σιτηρέσιον τῶν κατ' ἔτος συγκαλουμένων 15,000 κατ' ἀνώτατον ὄρον ἐφεδρῶν, πρὸς 50 λεπ. καθ' ἑκάστην, (1)	50,000
Δι' ἀγορὰν ὀπλισμοῦ καὶ ἀποσκευῆς 3,000 ὀπλιτῶν κατ' ἔτος (2)	229,350
	<hr/> 303,350
Δι' ἀγορὰν ἱματισμοῦ 3,000 ὀπλιτῶν κατ' ἔτος δραχμ. (3)	137,400
Διὰ τὸ μόνιμον προσωπικὸν τῆς ἐφεδρείας μετὰ $\frac{3}{4}$ τῶν εἰς τὸν βαθμὸν ἑκάστου ἀξιωματικοῦ ἀντιστοιχοῦσων ἀποδοχῶν	293,424
Δι' ἀποζημίωσιν δεκαδράχμου κατὰ μῆνα ἐνοικίου ἀποθήκης εἰς ἕκαστον λοχαγὸν τῆς ἐφεδρείας.	10,440
Τὸ ὅλον τῆς ἐπὶ ἑννέα ἔτη ἐτησίας δαπάνης	<hr/> 744,614

(1) Παρατηρητέον, ὅτι ἡ δαπάνη αὕτη, ἀρχίζουσα τὸ 5. ἔτος ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου, θέλει εἶσθαι διὰ 3,000, τὸ 6. δι' ἑξ, τὸ 7. δι' ἑννέα, τὸ 8. διὰ δώδεκα καὶ τὸ 9. διὰ δεκαπέντε.

(2) 1 Ὀπλον μετὰ λόγχης δραχ. περίπου	70
1 Παλάτκα	3
1 Ζωστήρ μετὰ πόρπης	12,50
1 Σακκίδιον τροφῆς λεπ.	95
	<hr/> τὸ ὅλον δραχ. 76,45
(3) 1 Χλαίνα	δραχ. 26,65
1 Πηλίκιον	4
1 Ὑποδύτης	2,31
1 Σκελαίτζ	4,60
1 ζ. Περινημίθων μαλλίνων (χολιέθαι)	3,50
1 ζ. Τσαρουχίων μετὰ πετσώματα	7,75
	<hr/> τὸ ὅλον 45,81

Παρελθόντων τῶν ἑννέα πρώτων ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου, ἡ ἐτησία διαρκῆς δαπάνη θέλει περιορισθῆ εἰς τὴν μισθοδοσίαν τοῦ μόνιμου προσωπικοῦ τῆς ἐφεδρείας, εἰς τὰ ἔξοδα τῆς μισθοτροφοδοσίας τῶν συγκαλουμένων ἐξ ἀδείας κατὰ τετραετίαν καὶ κατ' ἔτος ἐφεδρῶν, καὶ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ ἐνοικίου ἀποθηκῶν, ἧτοι ἐν ὄλῳ εἰς δραχμάς κατ' ἔτος .....

480,424

Δυνάμεθα νὰ πιστωθῶμεν πρὸς ἐλάττωσιν τῆς ἐτησίας δαπάνης μετὰ τὰς ἐξῆς ποσότητας.

Διὰ τοῦ παρόντος νόμου θέλει ἐκλείψει ἡ ἐτησία δαπάνη πρὸς μετακόμισιν τῶν νεοσυλλέκτων	15,000
Θέλει προκύψει οἰκονομία ἐκ τῆς μὴ μετατοπίσεως τῶν σωμάτων	40,000
Δύναται νὰ γινήῃ οἰκονομία ἐκ τοῦ προσωπικοῦ ὄλων τῶν ὀπλων	45,000
	<hr/> τὸ ὅλον 100,000

Ὅθεν συμπεραίνω ὅτι, ἂν τὸ ἔθνος ἡμῶν θελήσῃ (καὶ πιστεύω ὅτι δύναται καὶ οφείλει νὰ θελήσῃ) νὰ προσθέσῃ εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργείου ἐπὶ ἑννέα μὲν ἔτη ἑξακοσίας τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδας δραχμῶν κατ' ἔτος, καὶ τριακοσίας ὀγδοήκοντα χιλιάδας διαρκῶς μετὰ τὰ ἑννέα ἔτη, ἐξοικονομοῦν τὴν ποσότητα ταύτην διὰ προσθήκης ἀσημάντου τινὸς φόρου, ἐπὶ τοῦ καπνοῦ λ. χ., ἢ ἐλαττοῦν τὰς λοιπῶν ὑπουργείων δαπάνας, θέλει εἶσθαι εἰς κατάστασιν μετὰ ἑννέα ἔτη νὰ θέτῃ εἰς κίνησιν τὸν ἐξῆς ἀριθμὸν μαχητῶν.

Μόνιμος στρατός.

Δέκα τάγματα πεζικοῦ μετασχηματιζόμενα εἰς εἴκοσι κατὰ

τὴν ἐν μάχῃ παράταξιν	ἄνδρες	20,340
Τέσσαρα τάγματα εὐζώνων	»	2,488
Ἐξ ἑλας ἵππικοῦ εἰς δύο ἵππαρχίας	»	870
Δέκα λόχους πυροβολικοῦ εἰς δύο τάγματα	»	1,640
Ἐν τάγμα σκαπανέων	»	640

Ἐφεδρεία.

Δέκα τάγματα πεζικοῦ	ἄνδρες	12,900
Τέσσαρα τάγματα εὐζώνων	»	3,440
Μίαν ἵππαρχίαν	»	613
Ἐν τάγμα πυροβολικοῦ	»	1,091
Ἐν τάγμα σκαπανέων	»	461
	τὸ ὅλον	44,483

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἠδύναντο νὰ προστεθῶσι 3,000 εἰσέτι, ἂν τὰ τάγματα τῶν εὐζώνων ἐστρατολογοῦντο διὰ κληρώσεως, τρόπος ὅστις, κατ' ἐμὴν γνώμην, μὴ ἀφαιρῶν περισσότεράς χειρὸς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τοῦ δι' ἐθελουσίας κατατάξεως, ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ προτιμότερός ἐστιν, ἅτε βεβαίαν καὶ οὐχὶ ἀμφίβολον καθιστῶν τὴν τῶν σωμάτων συμπλήρωσιν ἐν πολέμῳ.

Ἐγγραφον τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1871.

N. ΓΚΙΑΛΗΣ.